

PASVALIO RAJONO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

**STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI
VERTINIMO ATASKAITA**

2007

T U R I N Y S

1. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA.....	4
1.1. Plano ir programos turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis	4
1.1.1. Įvadas	4
1.1.2. Pasvalio rajono bendrojo plano pagrindiniai tikslai, rajono vystymo principai	4
1.1.3. Pasvalio rajono bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis	6
1.2. Esamos aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas	7
1.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos	8
1.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos	9
1.4.1. Saugomos teritorijos svarbios aplinkos apsaugai	9
1.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.....	10
1.6. Plano įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas.....	11
1.7. Priemonės, bendrojo plano įgyvendinimo neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	11
1.7.1. Bendrosios priemonės	11
1.7.2. Atskirų sektorių priemonės.....	12
1.8. Pasirinkto bendrojo plano varianto pagrindimas.....	12
1.9. Vertinimo problemos	13
1.10. Numatytos taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonės.....	13
1.11. Santrauka.....	14
2. RAJONO GAMTINIS KARKASAS	15
2.1. Planavimo tikslai	15
2.2. Esama būklė	17
2.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos	17
2.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos	21
2.4.1. Kraštotvarkiniai probleminiai arealai.....	21
2.4.1. Agrariniai probleminiai arealai.....	22
2.5. Europos bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.....	23
2.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	27
2.7. Priemonės reikšmingoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	28
2.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas	28
2.9. Vertinimo problemos	29
2.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas	29
2.11. Santrauka.....	29
3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS	32
3.1. Planavimo tikslai	32
3.2. Esamos būklės analizė	32
3.2.1. Išvados.....	33
3.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos	33
3.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos	34
3.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.....	34
3.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	37
3.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas	39
3.9. Vertinimo problemos	40
3.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas	40
3.11. Santrauka.....	41
4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPRENDINIAI	43
4.1. Plano turinys, tikslai, sąsaja su kitais planais ir programomis	43
4.2. Esamos būklės pokyčiai, jei planas nebus įgyvendintas	44
4.3. Teritorijos, kurios gali būti ženkliai paveiktos	44
4.4. Su bendruoju planu susijusios nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos	46

4.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslai	47
4.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	48
4.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	49
4.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas	49
4.9. Vertinimo problemos	50
4.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas	50
4.11. Santrauka	50
5. PASVALIO RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMA	52
5.1. Įvadas	52
5.2. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai	53
5.3. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos	53
5.4. Aplinkos apsaugos problemos	54
5.5. Tarptautiniai ir nacionaliniai aplinkos apsaugos tikslai	55
5.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	57
5.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms išvengti, sumažinti ar kompensuoti ..	57
5.8. Pasvalio rajono susisieikimo sistemų plėtros alternatyvos	58
5.9. Įgyvendinimo stebėseną	58
5.10. Santrauka	59
6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	60
6.1. Įvadas	60
6.2. Bendrojo plano sąsaja su kitais planavimo dokumentais	61
6.3. Inžinerinės infrastruktūros esamos būklės analizė	61
6.3.1. Vandentieka ir vandenvala	61
6.3.2. Atliekų tvarkymas	62
6.3.3. Elektros tiekimas	63
6.3.4. Šilumos ūkis	63
6.3.5. Dujų tiekimas	64
6.3.6. Telekomunikacija ir ryšiai	65
6.4. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos	66
6.5. Su planu susijusios aplinkosaugos problemos ir tikslai	66
6.6. Galimos reikšmingos pasekmės	67
6.7. Priemonės reikšmingos pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	73
6.8. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos	73
6.9. Vertinimo sunkumai	75
6.10. Numatomos stebėsenos priemonės	75
6.11. Santrauka	76
PRIEDAS „Suvestinis plano įgyvendinimo pasekmių reikšmingumo aplinkai vertinimas“	81

1. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA

1.1. Plano ir programos turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis

1.1.1. Įvadas

Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijos Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentas parengtas vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintu „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu“. Šis aprašas parengtas įvairių lygmenų teritorinio planavimo ir ne teritorinio planavimo darbams.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojamasi, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant galutinę koncepcijos redakciją.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas skirtas įdiegti darnios plėtros principus planuojant teritorijas, rengiant įvairių lygmenų ir rūšių teritorijų planavimo dokumentus. Bioįvairovė yra pagrindinis ir esminis aplinkos komponentas, kuris priklauso nuo sveikai funkcionuojančių ekosistemų ir procesų jose. Šie procesai ir turi būti vertinami. Žmonių veikla ir gamtos išteklių naudojimas turi nekenkti ekosistemų funkcijoms ir procesams.

1.1.2. Pasvalio rajono bendrojo plano pagrindiniai tikslai, rajono vystymo principai

Pasvalio rajono bendrajame plane nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos raidos tikslų sistema sudaryta nuosekliai įgyvendinti darnaus vystymosi politiką, užtikrinančią sveiką aplinką, tinkamą gamtos ir kultūros bei intelektualinių išteklių naudojimą, nuosaiką, bet stabilų ekonomikos augimą, visuotinę visuomenės gerovę, patikimas socialines garantijas. Tai tiesiogiai įtakoja rajono teritorijos erdvinės perspektyvinės koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų sudarymą, naudojimo ir apsaugos reglamentų bei rajono regioninės politikos formavimą. Pasvalio rajonas privalo aktyviai skatinti darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimą apskrities, šalies ir Europos lygiu.

Pagrindinis Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano principas ir tikslas yra rajono teritorijos plėtros darna. Pasirinktam pagrindiniam strateginiam principui realizuoti būtina laikytis šių principinių rajono tvarkymo nuostatų:

- 1) Pasvalio rajono savivaldybės, apskrities ir šalies socialinės politikos kryptys turi būti tarpusavyje suderintos ir neprieštaringos;

- 2) Pasvalio rajono teritorijos išteklių naudojimas turi atitikti bendriesiems perspektyviniams visuomenės poreikiams, būti subalansuotas funkciniu atžvilgiu ir garantuoti gamtinės aplinkos taršos mažinimą;
 - 3) Pasvalio rajonas privalo aktyviai prisidėti prie subalansuoto ir darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimo apskrityje, šalies ir Europos lygiu;
 - 4) Pasvalio rajono savitumo išsaugojimas ir plėtojimas turi remtis įvairiais teritoriniais veiksniais: geopolitiniais, ekonominiais, gamtine, kultūrine įvairove ir kt.
- Pasvalio rajono vystymo bendrieji strateginiai tikslai pateikiami 1.1 lentelėje.

1.1 lentelė. Pasvalio rajono vystymo bendrieji strateginiai tikslai pagal sritis

Gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas	Pasvalio rajono ekonominio augimo skatinimas
Skatinti rajono kultūrinio gyvenimo intensyvumą, plėtoti ir artinti prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, skatinti pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą privačiame sektoriuje, plėtoti nestacionarias socialines paslaugas (ypač socialinės rizikos šeimoms), efektyvinti švietimo įstaigų veiklą, plėtoti viešąjį turizmo infrastruktūrą	Skatinti investicijas Pasvalio rajone, plėtoti pramonę, statybą, gerinti verslo aplinką mokant ir perkvalifikuojant rajono gyventojus, skatinti naujų technologijų įsisavinimą, didinti žemės ūkio konkurencingumą

Pasvalio rajono vystymo bendrųjų tikslų konkretizavimas atliekamas socialiniu ir ekonominiu požiūriu.

Socialiniu požiūriu:

- ❑ suplanuoti savivaldybės socialinių ir ekonominių veiklų plėtrą ilgalaikiai perspektyvai;
- ❑ išlaikyti ir skatinti rajono gyventojų turiningą laisvalaikio leidimo būdą – efektyviai išnaudoti bibliotekų patalpas, atnaujinti bibliotekos knygų fondą, baldus, modernizuoti kultūros įstaigų infrastruktūrą, skatinti Pasvalio rajono kultūrinio gyvenimo intensyvumą;
- ❑ plėtojant ir artinant prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, skatinti pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą privačiame sektoriuje, stengiantis pritraukti bendrosios praktikos gydytojus į Pasvalio rajoną ir taip gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir efektyvumą;
- ❑ plėtoti nestacionarias socialines paslaugas, ypač socialinės rizikos šeimoms, jose gyvenantiems vaikams, skatinti socialinės atskirties asmenų integraciją į visuomenę;

- ❑ efektyvinti švietimo įstaigų veiklą, mokyklų tinklą koreguojant pagal gyventojų poreikius, investuojant į patalpų remontą, plėtoti papildomą ugdymą, vaikų užimtumą, sporto veiklą, profesinį informavimą ir konsultavimą;
- ❑ plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą, išlaikant rajono autentiškumą, vystyti informacinę rajono sistemą.

Ekonominiu požiūriu:

- ❑ suformuoti Pasvalio rajono savivaldybės socialinių ir ekonominių veiklų koncepciją, nustatyti plėtros prioritetus, vidinių resursų naudojimo ir apsaugos priemonės;
- ❑ skatinti investicijas Pasvalio rajone, plėtoti pramonę, statybą, gerinti verslo aplinką, mokant ir perkvalifikuojant rajono gyventojus, skatinant naujų technologijų įsisavinimą;
- ❑ didinti žemės ūkio konkurencingumą plėtojant ekologinį ūkininkavimą, ekonomiškai išnaudoti žemės ūkio naudmenas.

1.1.3. Pasvalio rajono bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis

Rengiant Pasvalio bendrojo plano koncepciją, buvo atsižvelgta į šiuose dokumentuose suformuotas nuostatas:

- ❑ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas 2002 m. spalio 29 d. LR Seimo nutarimu Nr. IX-1154;
- ❑ Pasvalio rajono plėtros iki 2014 m. strateginis planas (2005 m.);
- ❑ „Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo priemonių planas“. Dokumentas patvirtintas 2003 m. gruodžio 9 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1568;
- ❑ Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11d. nutarimu Nr. 1160;
- ❑ Kaimo plėtros plano 2004-2006 m. pagrindinės nuostatos, patvirtintos LR Vyriausybės 2003 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1317.

1.2. Esamos aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas

Europos Sąjungos teritorijų vystymo politikos nuostatos pabrėžia, kad rinkos jėgos turi didelį potencialą skatinti ekonominę plėtrą, tačiau jos turi veikti ypač aiškiuose įstatymų rėmuose ir gerai suplanuotose teritorijose, kuomet pilniau įgyvendinant kas suplanuota. Numatoma vis didesnė planavimo reikšmė ateityje, ypač Europos kontinente su ribotais gamtiniais ištekliais ir ribotomis aplinkos kompensacinėmis galimybėmis. Planavimas turi padėti užtikrinti, kad ribotų išteklių eksploatacija nenuskurdins ir nesumažins ateities kartų gyvenimo kokybės. Toks jo pagrindinis tikslas dabar, kuris išliks ir ateityje. Šiam tikslui pasiekti parengtas ir patvirtintas ES bendrasis planas „Europos teritorijos plėtojimo perspektyva“, ETPP (European Spatial Development Perspective, ESDP, priimtas 1999 m.) su ilgalaikėmis prognozėmis. Šiame dokumente numatoma Europos teritorinės raidos pagrindinių tikslų:

- ❑ ekonominės ir socialinės sąsajos;
- ❑ darnios plėtros;
- ❑ subalansuoto Europos teritorijos konkurentiškumo.

Kiekviena valstybė yra įpareigota rengti savo regionų bendruosius ir specialiuosius planus. Tuo būdu Europos regionų teritorinės raidos planavimas ir realizavimas numato restruktūrizuoti ir sustiprinti struktūriškai silpnus Europos regionus, subalansuoti, išlyginti gyvenimo ir darbo sąlygas tarp skirtingai išsivysčiusių regionų šalyse narėse bei regionų, esančių už sienos; apsaugoti ir sujungti į vientisą tinklą atvirų erdvių sistemą, išsaugant biologinę įvairovę, vandenį, rekreacines teritorijas, miškus, kraštovaizdžio įvairovę, gamtinį ir kultūrinį paveldą.

Vykdamas teritorijų planavimo darbus ir juos realizuojant turi būti pasiekta:

- 1) darnaus, subalansuoto ir policentrinio gyvenamųjų vietovių sistemos plėtojimo ir naujo miesto – kaimo santykio;
- 2) lygiaverčio infrastruktūros ir informacijos pasiekiamumo;
- 3) gamtinio ir kultūrinio paveldo apsaugos ir racionalaus naudojimo.

Pasvalio rajono bendrasis planas įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – miestų, miestelių ir kaimo gyvenviečių bendruosius detaliuosius ar specialiuosius planus žymiai stambesniame mastelyje. Nerengti rajono bendrojo plano reiškia, kad visi žemesnio lygmens planai neturės bendro konteksto, kurio nebuvimas gali sukelti ir žymų neigiamą poveikį aplinkai.

Neplaninis ar stichinis teritorijų vystymas didina žymių aplinkos būklės pažeidimų tikimybę, jos kokybės pažeidimų, probleminių taškų gausą. Neapgalvotos raidos grubių klaidų taisymas natūroje daug kartų brangesnis, negu modeliavimas popieriuje.

1.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Reikšmingiausią poveikį Pasvalio rajono teritorijai suteiks decentralizuotos koncentracijos (aktyvumo plėtros) alternatyvos įgyvendinimas, nes pagal šią alternatyvą numatoma stiprinti lokalinius centrus, suteikiant prioritetą atskiroms gyvenvietėms. Numatoma kurti hierarchinę centrų ir kitų gyvenamųjų vietovių sistemą, mažinama faktinio rajono centro – Pasvalio miesto vyraujanti pozicija rajono teritorijoje, stiprinami vietiniai centrai. Bus siekiama užtikrinti tolygų gyvenimo kokybės pasiskirstymą rajono teritorijoje, sudaryti palankias sąlygas investicijoms, o aptarnavimo sistemą formuoti remiantis vietiniais centrais.

Šios alternatyvos įgyvendinimo atveju numatoma tolimesnė Pasvalio rajono plėtra:

- ❑ **a** kategorija: Pasvalio miestas - atlieka regioninę administracinę funkciją, pakankamo potencialo, reikia palaikyti;
- ❑ **b** kategorija: Joniškėlis – atlieka regioninę administracinę funkciją, nepakankamo potencialo, reikia stiprinti;
- ❑ **c** kategorija: Pušalotas, Saločiai, Vaškai - neatliekantys regioninės administracinės funkcijos, siūlomi kaip nauji centrai - vidutinių miestų pagrindu, kol kas jie nepakankamo potencialo ir turi būti ypač stiprinami;
- ❑ **d** kategorija: Daujėnai, Pumpėnai - neatliekantys regioninės administracinės funkcijos, formuojami sujungiant gretimų potencialus, ypač stiprinami.

Aktyvėjanti ūkinė veikla gali sukelti per daug intensyvaus gamtinių išteklių naudojimo pavojų. Intensyvi urbanistinė plėtra, gali paaštrinti interesų konfliktą tarp racionalaus gamtos išteklių naudojimo bei atkūrimo, aplinkos apsaugos ir urbanistinės plėtros. Remiantis SPAV apimties nustatymo dokumentu, Pasvalio rajono teritorija suskirstoma į arealus.

1.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

1.4.1 Saugomos teritorijos svarbios aplinkos apsaugai

Pasvalio rajone vienokią ar kitokią Valstybinės saugomos teritorijos statusą turi 1 335 ha teritorijų. Tai sudaro 1,96 % Pasvalio rajono teritorijos ploto.

Didžiausią šių saugomų teritorijų ploto dalį sudaro valstybiniai draustiniai (81,9 proc.).

Pasvalio rajone yra dvi Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos. Tai Lepšynės miškas ir Žalioji giria.

Veiklos saugomose teritorijose organizavimas siejamas su pagrindinėmis tarptautinių konvencijų ir programų bei atitinkamų ES ir Lietuvos juridinių aktų nuostatomis siekiant išsaugoti ir propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus, biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių darnų naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams.

Šiuo metu saugomos teritorijos nejaučia didelio ūkinės, turistinės veiklos bei urbanistinės plėtros spaudimo, tačiau plėtojant pramonę, žemės ūkį, skatinant investicijas, poveikis gamtinei aplinkai didės. Todėl svarbu priimti sprendimus, kaip paskirstyti šį neigiamą gamtos atžvilgiu poveikį, kad jis keltų kuo mažiau žalos jautrioms teritorijoms.

Viename plėtros variante siūlomi sprendiniai stiprinant faktinio rajono centro – Pasvalio miesto pozicijas. Tai padidins poveikį ir rekreacinius išteklius ties Pasvalio miestu. Tačiau mažiau palies atokesnes rajono teritorijas.

Antrame plėtros variante poveikis paskirstomas dekoncentruojant plėtrą visoje Pasvalio rajono teritorijoje. Taip būtų išvengta koncentruoto intensyvaus brovimosi į gamtą ir jos išteklių suvartojimo.

Problemos ir jų priežastys biologinės įvairovės, gamtos išteklių bei kraštovaizdžio ir kultūros paveldo vertybių apsaugos ir saugomų teritorijų valdymo srityje:

1. Reikšmingo poveikio arealų artimose gretutinėse teritorijose ir juose įgyvendinti lankytojų srautų reguliavimą, pritaikyti lankymui draustinius, biosferos poligonus; įgyvendinti planavimo schemose numatytas apsaugos ir tvarkymo priemonės bei priežiūros darbus, sudaryti sąlygas poilsiavimui, įgyvendinti aplinkos teršimo buitinėmis ir kitomis atliekomis prevencines priemones. Siekti, kad saugomos teritorijos taptų patraukliomis ir prieinamomis visuomenės poreikiams.
2. Užtikrinti, kad nenyktų augalų ir gyvūnų rūšys, nedegraduotų buveinės.
3. Užtikrinti, kad būtų išsaugoti visi kultūros paveldo objektai, nesumenkėtų jų vertė, nedegraduotų jų apsaugos zonos.

4. Vykdamas statybas vietovėse, pakliūvančiuose į reikšmingo poveikio arealus, užtikrinti augalų ir gyvūnų genetinių išteklių apsaugą.
5. Reikšmingo poveikio arealuose siūloma atlikti pilną želdynų, augančių ne miškų ūkio paskirties žemėje inventorizaciją. Nesant želdynų schemų miestuose, miesteliuose, negalima užtikrinti želdinių apsaugos juose.
6. Užtikrinti pažeistų žemių, naudingųjų iškasenų gavybos procese, rekultivavimą.

1.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Tam, kad būtų galima įgyvendinti darnaus vystymosi principą ir pasinaudoti turimais privalumais, visose veiklos srityse turi būti vadovaujamasi principine nuostata: gamtos apsaugos tikslų turi būti siekiama tiek pat, kiek ir vartotojiškų tikslų.

Bendras aplinkos apsaugos strategijos tikslas – ne drausti ar stabdyti socialinę - ekonominę plėtrą, bet užtikrinti darnų vystymąsi, išlaikant sveiką gamtinę aplinką, racionaliai naudojant gamtinius išteklius, išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę.

Pagrindinis aplinkos apsaugos sektoriaus plėtros strateginis tikslas – sudaryti prielaidas darniai plėtrai išlaikant švarią ir sveiką aplinką, išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę, saugomas teritorijas, racionaliai naudojant gamtos išteklius, taip pat suderinant centrinių, savivaldos valdymo institucijų bei ūkio subjektų veiksmus atsižvelgiant į Europos Sąjungos reikalavimus pirmiausia reikšmingo poveikio arealuose.

Probleminių grupių aplinkosauginių sričių apsaugos tikslai:

1. Vandenų apsaugos srityje:
 - 1) gerinti vandens telkinių būklę;
 - 2) siekti, kad rajono miestuose, miesteliuose ir kaimuose naujai užstatomose teritorijose geriamasis vanduo būtų tiekiamas iš centralizuotų vandens tiekimo sistemų, o vandens kokybė atitiktų valstybinio standarto reikalavimus.
2. Oro apsaugos srityje:
 - 1) mažinti taršą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių;
 - 2) didinti energijos naudojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą.
3. Atliekų tvarkymo srityje:
 - 1) mažinti aplinkos teršimą atliekomis;
 - 2) sukurti efektyvią atliekų surinkimo, rūšiavimo, saugojimo ir utilizavimo sistemą;
 - 3) išplėsti buitinių atliekų surinkimo sistemą kaimo vietovėse;
 - 4) pagal ES nustatytus reikalavimus įrengti naujus sąvartynus;

- 5) reorganizuoti atliekų surinkimo ir perdirbimo sistemą;
- 6) projektuoti naujus nuotekų valymo įrenginius.
4. Kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir kultūros paveldo apsaugos srityje:
 - 1) plėtoti saugomų teritorijų sistemą;
 - 2) saugoti gamtinį kraštovaizdį ir kultūros paveldą stabdant jo nykimą, įgyvendinant kraštovaizdžio apsaugai svarbių teritorijų planavimo ir tvarkymo programas;
 - 3) pritaikyti saugomas teritorijas lankymui, sudaryti sąlygas rekreacijos, pažintinio turizmo plėtrai;
 - 4) sustabdyti vaizdingiausių gamtinių vietovių užstatymą.
5. Gamtos išteklių naudojimo ir apsaugos srityje:
 - 1) racionaliai naudoti gamtos išteklius ir išsaugoti biologinę įvairovę.
6. Miškų ūkio srityje:
 - 1) užtikrinti miškų racionalų naudojimą.

1.6. Plano įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas

Plano pasekmių aplinkai reikšmingumo vertinimas pateikiamas priede.

1.7. Priemonės, bendrojo plano įgyvendinimo neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

1.7.1. Bendrosios priemonės

Pasvalio rajono bendrasis planas įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – miestų, miestelių ir kaimo gyvenviečių bendruosius detaliuosius ar specialiuosius planus rengiamus žymiai stambesniame mastelyje, ir konkrečius objektų techninius ir darbo projektus. Juose privalomas vienokio ar kitokio lygio poveikio aplinkai vertinimas, ir vis labiau konkretus, kuo žemesnio lygmens yra planas. Todėl realizuojant planus turi būti ieškomos galimybės sumažinti poveikį, jį kompensuoti techninėmis ekologijos priemonėmis. Formuojant ekotinklą, stiprinant gamtinio karkaso ekologinę funkciją žemesnio lygmens teritorijų planavimo projektuose ir objektų projektuose reikia siekti bioįvairovės sustiprinimo.

1.7.2. Atskirų sektorių priemonės

Vystant atskirus sektorius parengiami jų vystymo planai, projektai su privalomu gamtinių sąlygų ir poveikio aplinkai vertinimu bei apsaugos priemonėmis.

Planuojama pramonės plėtra Pasvalio rajone sukels ir spartesnius regiono ekonominių procesų vystymosi tempus. Tai atsilieps gamybos, pajamų ir vartojimo augimui, o tai gali neigiamai paveikti aplinką reikšmingo poveikio zonose. Neigiamoms pasekmėms išvengti yra siūlomos šios priemonės:

1. Darnios („draugiškos aplinkai“) pramonės plėtros taikymas įmonių veikloje.
2. Švaresnė gamyba ir efektyvumas: racionalesnis energijos, gamtos išteklių naudojimas ir atliekų bei taršos minimizavimas jų susidarymo vietoje. Švaresnė gamyba padeda sumažinti neigiamą įmonės poveikį aplinkai ir duoda teigiamų ekonominių rezultatų.
3. Kokybės ir aplinkos apsaugos vadyba. Tokių sistemų esmė yra nuolatinio gerinimo ciklo sukūrimas gamybos procesuose. Kokybės ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos gali būti sertifikuojamos pagal tarptautinius standartus ISO 9001 ir ISO 14001 arba registruojamos pagal ES Aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemą EMAS.
4. Su produktais susijusios darniosios pramonės plėtros priemonės. Šios priemonės padeda sumažinti produkto poveikį aplinkai jo viso buvimo cikle metu. Gali būti taikomos įvairios priemonės: ekologinis projektavimas, būvio ciklo vertinimas, gamintojo atsakomybė, aplinkosauginis ženklavimas.
5. Darniosios plėtros veiksmingumo ataskaitos. Šių ataskaitų rengimas skatina įmones labiau analizuoti savo veiklą ir ją gerinti.
6. Mokesčių už taršą ir baudų sistema turėtų skatinti prevencinių priemonių diegimą.
7. Energijos, vandens ir kitų gamtos išteklių kainų politika.

1.8. Pasirinkto bendrojo plano varianto pagrindimas

1 alternatyva:

- ❑ rajono plėtros centras – Pasvalio miestas.

2 alternatyva:

- ❑ rajono centras – Pasvalio miestas, planuojama palaikyti esamą potencialą;
- ❑ Joniškėlis – kol kas nepakankamo potencialo, numatoma stiprinti;
- ❑ vidutinių miestų pagrindu siūlomi nauji centrai - kuriuos reikia ypatingai stiprinti Pušalotas, Saločiai, Vaškai;

- Daujėnai, Pumpėnai bus stiprinami sujungiant gretimus potencialus (Jurgėnai, Girsūdai).

Pasirinkta 2 decentralizuotos koncentracijos alternatyva.

Motyvai: daugiausia potencialo ir galimybių pritraukti investicijas, plėtojami centrai turėtų decentralizuoti socialinę - ekonominę ir urbanistinę regiono plėtrą, užtikrinamas tolygus gyvenimo kokybės pasiskirstymas rajono teritorijoje, aptarnavimo sistema formuojama remiantis vietiniais centrais.

1.9. Vertinimo problemos

Rengiant Pasvalio rajono bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau SPAV) buvo susidurta su informacijos stoka, nes SPAV buvo rengiamas be strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento bei vertinimo subjektų išvadų.

1.10. Numatytos taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonės

Pagal LR teritorijų planavimo įstatymą ir rajono teritorijos bendrojo plano rengimo taisykles, patvirtinus bendrąjį planą, organizuojama jo sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringas), priežiūra ir kontrolė. Vykdomas nuolatinis informacijos kaupimas ir analizė, nustatomas žemesnio lygmens planų, investicijų poreikis, rengiamos programos bendrojo plano sprendiniams įgyvendinti. Teritorijų planavimo dokumento strateginio pasekmių aplinkai vertinimo stebėseną vykdoma naudojantis sprendinių įgyvendinimo stebėseną.

Patvirtinus bendrąjį planą, savivaldybės administracija pagal kompetenciją atlieka rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėseną (monitoringą). Rajono bendrojo plano monitoringui panaudojami savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėsenos duomenys. Ją vykdo savivaldybės institucijos.

Rajono bendrojo plano stebėsenai tikslinga panaudoti duomenis, kurie gauti vykdant Aplinkos monitoringo įstatymą. Jis taikomas aplinkos monitoringui, kuris yra apibrėžtas Aplinkos apsaugos ir Žemės gelmių įstatymuose. Duomenys suderinami ir imami iš visų trijų stebėsenos lygmenų (Valstybinio aplinkos monitoringo, savivaldybių aplinkos monitoringo, ūkio subjektų aplinkos monitoringo).

Stebimi bei analizuojami, prognozuojami galimi pasikeitimai ir jų įtaka perspektyviniams procesams, pasikeitimai, paveikiantys bendrojo plano sprendinius, taip pat plano įgyvendinimo per žemesnio lygmens planus realizavimas.

1.11. Santrauka

Pasvalio rajono strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje pateikiama Pasvalio bendrojo plano pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis. Joje aprašoma esama būklė, jei Pasvalio rajono bendrasis planas nebus įgyvendintas, o tai reiškia, kad visi žemesnio lygmens planai (miestų, miestelių, gyvenviečių specialioji ar detalieji planai) neturės bendro konteksto, kurio nebuvimas sukeltų ir žymų neigiamą poveikį aplinkai. Ataskaitoje trumpai aprašomos teritorijos, kurios bus reikšmingai paveiktos įgyvendinant rajono bendrąjį planą, nustatytos aplinkos apsaugos problemos, aplinkos apsaugos tikslai, galimos reikšmingos pasekmės aplinkai, biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui ir kraštovaizdžiui. Dokumente numatytos bendros ir sektorinės (pramonės plėtros ir ekonominės raidos) galimų neigiamų pasekmių aplinkai išvengti priemonės, trumpai aprašytos Pasvalio rajono plėtros alternatyvos ir motyvai, kodėl pasirinkta decentralizuotos koncentracijos alternatyva, nurodyti sunkumai, su kuriais susidurta rengiant ataskaitą bei numatyti stebėsenos rezultatai.

2. RAJONO GAMTINIS KARKASAS

2.1. Planavimo tikslai

Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema numatanti nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įtvirtintus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką bei reglamentuojančius tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcija glaudžiai siejasi ir su kitais Lietuvos Respublikos teisės dokumentais:

- ❑ Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029),
- ❑ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852),
- ❑ Nacionaline darnaus vystymo strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039),
- ❑ Pasvalio rajono plėtros iki 2014m. strateginiu planu,
- ❑ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu,
- ❑ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu dėl Biržų regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo. (2002 m. rugpjūčio 10 d. Nr. 413),
- ❑ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu dėl Adutiškio – Guntauninkų miškų, Gedžiūnų miško, Gubernijos miško, Padauguvos miško, Plikšių miško, Rūdininkų girios, Šimonių girios, Taujėnų – Užulėnio miškų ir Žaliosios girios biosferos poligonų įsteigimo, jų nuostatų ir ribų patvirtinimo. (2004 m. gruodžio 10 d. Nr. D1-629),
- ❑ LRV nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55-1899),
- ❑ LR aplinkos ministro 2005 m. 06 15d. įsakymu Nr. D1-302, kuriuo yra patvirtintas Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirtas pateikti Europos Komisijai (Žin., 2005, Nr. 105-3908),
- ❑ Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija,
- ❑ Valstybinės vandenų taršos ir žemės ūkio šaltinių mažinimo programa,
- ❑ Valstybinis atliekų tvarkymo planas.

Bendrojo plano koncepcija su aukščiau išvardintais įstatymais ir dokumentais yra susijusi hierarchiniais ryšiais su tikslų, uždavinių bei sprendinių detalizavimu bei vertinimu.

Pagrindinis Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos tikslas yra rajono teritorijos darnaus vystymosi kelio užtikrinimas. Pasirinktam pagrindiniam strateginiam tikslui realizuoti įtvirtintos šios pagrindinės teritorijos vystymo nuostatos:

- 1) **gyvenimo kokybės gerinimas** plėtojant socialinę, kultūrinę ir techninę infrastruktūrą;
- 2) **ekonominio augimo skatinimas** ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus;
- 3) **aplinkos kokybės užtikrinimas** optimizuojant gamtonaudą, vystant aplinkosaugą mastus, išsaugant, atkuriant ir didinant kraštovaizdžio savitumą.

Bendrojo plano pagrindiniai tikslai – suplanuoti savivaldybės teritorijos tvarkymą ilgalaikiai perspektyvai, nustatyti aplinkos, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos kryptis, užtikrinant šias sąlygas:

Kraštovaizdžio apsaugos užtikrinimo uždaviniai:

- ❑ optimizuoti saugomų teritorijų tinklą ir užtikrinti jų apsaugą nuo nepageidautos technologinės invazijos,
- ❑ išsaugoti vertingus ir jautrius gamtinius elementus – natūralią takoskyrų kraštovaizdžio struktūrą, upių slėnių kraštovaizdį,
- ❑ išsaugoti nuo sunaikinimo išlikusius miestų ir miestelių gamtinio kraštovaizdžio fragmentus,
- ❑ sustabdyti dirvožemio struktūros degradavimą kalvotuose ir karstinių procesų paplitimo arealuose,
- ❑ neleisti natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo ir optimizuoti sureguliuotų vandens telkinių hidrologinį režimą, skatinti ir vykdyti hidrografinio tinklo renatūralizaciją,
- ❑ užtikrinti išeksploatuotų karjerų rekultivavimą panaudojant žemės miškų ūkio gamybai ar rekreacinėms reikmėms,
- ❑ sumažinti dirvožemio, oro, paviršinių ir požeminių vandenų taršą.

Biologinės įvairovės apsaugos uždaviniai:

- ❑ užtikrinti Natura-2000 teritorijų formavimą ir jų integraciją į nacionalinę saugomų teritorijų sistemą,

- ❑ išsaugoti nuo degradavimo miškų, vidaus vandenų, pelkių, natūralių pievų ekosistemas, apsaugant jas nuo tiesioginio naikinimo, o taip pat palaikant jose biocenozų rūšinės sudėties įvairovę,
- ❑ išvengti gyvūnų populiacijų dispersijos, paukščių ir žuvų migracijos kelių įprastinės aplinkos keitimo,
- ❑ tausoti ir atkurti šalutinius miško, medžiojamosios faunos bei žuvų išteklius.

2.2. Esama būklė

Aplinkos būklę Pasvalio rajono teritorijoje reprezentuoja (*žr. Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano esamos būklės gamtinę dalį*):

- ❑ oro kokybė,
- ❑ vandens kokybė,
- ❑ dirvožemio kokybė.

Šių aplinkos elementų kokybės pokyčiai apsprendžia bendrą aplinkos kokybę. Jų kokybės pokyčiai neigiamai arba teigiamai įtakoja natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe ir biotos struktūros bei populiacijų pokyčius.

2.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniams jautrių teritorijų grupei tikslinga priskirti vieną kompleksinės apsaugos teritoriją (Biržų regioninį parko dalį), Žaliosios girios biosferos poligono dalį, rajono teritorijoje esančius valstybinius draustinius (2.1 lentelė), o taip pat jų sudėtyje ir atskirai esančius gamtos paveldo objektus (10 gamtos paveldo objektų). Prie išvardintų teritorijų priskirtinos ir NATURA 2000 teritorijos, t. y. 2 buveinių apsaugai skirtos teritorijos (2.2 lentelė) ir 1 paukščių apsaugai svarbios teritorijos (2.3 lentelė).

2.1 lentelė. Valstybės saugomos teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Eil. Nr.	Kategorija Pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
1	2	3	4	5
<i>R e g i o n i n i a i p a r k a i</i>				
1.	Biržų	1445,56 (14030)	Pasvalio raj. Biržų raj.	Išsaugoti Lietuvos karstinio regiono kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.
<i>G e o m o r f o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
2.	Guodžių	0,48 (484,66)	Pasvalio raj. Biržų raj.	Išsaugoti pailgų moreninių kalvų reljefą, atskirtą tokios pat pailgos formos slėnių būdingų Mūšos-Nemunėlio moreninei lygumai.
<i>H i d r o g r a f i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
3.	Pyvesos	458,58	Pasvalio raj.	Išsaugoti negilaus salpinio slėnio smarkiai vingiuota Pyvesos vidurupio atkarpa.
<i>B o t a n i a i – Z o o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
5.	Žaliosios girios	0,49 (3102,65)	Pasvalio raj. Panevėžio raj.	Išsaugoti miško augalų bendrijas ir gyvūniją, būdingą Vidurio Lietuvos lygumai.
<i>K r a š t o v a i z d ž i o d r a u s t i n i a i</i>				
6.	Pamūšių	426,90	Joniškio raj.	Išsaugoti Mūšos upės slėnio kraštovaizdį.
<i>B i o s f e r o s p o l i g o n a i</i>				
7.	Žaliosios girios	0,85 (14172,62)	Pasvalio raj. Joniškio raj. Panevėžio raj.	Išsaugoti Žaliosios girios ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti juodojo gandro (<i>Ciconia nigra</i>), vapsvaėdžio (<i>Pernis apivorus</i>), žvirblinės pelėdos (<i>Glaucidium passerinum</i>) populiacijas teritorijoje, taip pat būti sudėtine nacionalinės kompleksinės ekologinės bei specializuotos biologinės įvairovės būklės stebėsenos sistemos bei Europos ekologinio tinklo Natura 2000 dalimi, kurioje stebimi, kontroliuojami bei prognozuojami gamtinių sistemų pokyčiai;

Pasvalio rajono valstybės saugomi gamtos paveldo objektai:

1. Geologiniai objektai: Petraičių akmuo, Skalių kalnas.
2. Hidrogeologiniai objektai: Baltasis šaltinis, Žalsvasis šaltinis.

3. Botaniniai objektai: Gedučių ažuolas, Moliūnų ažuolas, Ramoninės ažuolas, Šakarnių pušis, Žadeikonių ažuolas.

2.2. lentelė Pasvalio rajono gamtinių buveinių apsaugai svarbios teritorijos

Eil. Nr.	Vietovės pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Vertybės dėl kurių atrinkta vietovė
1.	Lepšynės miškas	207	Pasvalio r. Ribos sutampa su Lepšynės botaninio draustinio ribomis	Plačialapių ir mišrūs miškai
2.	Žalioji giria	33915	Pasvalio raj Panevėžio r. Į šią teritoriją patenka Žaliosios girios biosferos poligonas.	Lūšis

2.3. lentelė Paukščių apsaugai svarbios teritorijos Pasvalio raj.

Eil. Nr.	Paukščių apsaugai svarbi teritorija	Savivaldybė	Vertybės dėl kurių atrinkta vietovė
1.	Žaliosios girios biosferos poligonas.	Pasvalio r., Kupiškio r., Panevėžio r. paukščių apsaugai svarbios teritorijos ribos sutampa su patvirtintomis Žaliosios girios biosferos poligono ribomis	juodieji gandrai (<i>Ciconia nigra</i>), vapsvaėdžiai (<i>Pernis apivorus</i>), žvirblinės pelėdos (<i>Glaucidium passerinum</i>)

Kaip vertingesnio kraštovaizdžio teritorijas Pasvalio rajone reikia paminėti nedidelę Linkuvos kalvagūbrio aukščiausios dalies atkarpą, o taip pat Mūšos slėnį žemiau Pasvalio.

Vienas iš pagrindinių šiandienos kultūrinio kraštovaizdžio požymių apsprendžiančių jo ekologinį stabilumą – žemėnaudų teritorinė struktūra. Pasvalio rajono teritorijos kraštovaizdis įsavinimo (žemdirbystės vystymosi) raidoje pergyveno keletą kritinių laikotarpių, iš kurių pats nepalankiausias buvo XX a. antroje pusėje, kai organiškai susiklosčiusi smulkiasklėpė žemėveikslių struktūra, ypač Lietuvos lygumų rajonuose buvo radikaliai pakeista, pritaikant kraštovaizdį technizuotam žemės dirbimui: sustambinti laukai, stipriai sureguliuotas vandentėkmių tinklas pagreitinant vandens nuvedimą iš padrėkusių ar užmirkusių laukų, pakeičiant dirvos drėgmės režimą, sumažintas natūralių žemėveikslių kontūringumas. Tokiu būdu didesnėje Pasvalio rajono teritorijoje susiformavo agrarinės plynės. Naikinant ir iškeliant vienkiemius suintensyvėjo koncentruoto teritorijų užstatymo – urbanizacijos procesai. Intensyvi (chemizuota), netausojanti ūkinė veikla tarybiniais metais išryškino geoekologinės krizės požymius, pasireiškusius per dirvos cheminių savybių kitimą, derlingumo mažėjimą. Nors tokių dirvožemio dangai pražūtingų reiškinių, kaip dirvos erozija (vandens ir vėjo), kuri gana stipriai reikėsi kalvotose ir lengvos mechaninės sudėties gruntus turinčiose teritorijose, Pasvalio raj. dėl

santykinai lygaus paviršiaus ir sunkios mechaninės sudėties gruntų pavyko išvengti, tačiau intensyvus (chemizuotas) žemės ūkis dalyje rajono teritorijos ypač suaktyvino karstinius procesus, dėl kurių dalis žemių tapo nebetinkamos naudojimui. Intensyvus agrarinis įsavinimas nepalietė pietiniame Pasvalio rajono pakraštyje esančių, senovinių aliuvinių lygumų žemėvaizdžiui priskirtinų teritorijų, kurioms būdingas stipriai padrėkęs paviršius su nestora smulkių smėlių danga podirvyje.

Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija yra pilnaverčio gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema formavimas. Tam, kad būtų garantuota gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsauga, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyra, biologinės įvairovės ir genetinio fondo išsaugojimas, gamtos išteklių atkūrimas, sudarytos palankios sąlygos pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams bei aplinkos būklės stebėjimams, propaguojama gamtos ir kultūros paveldo apsauga, vertingiausiose kraštovaizdžio teritorijose buvo įsteigtos saugomos teritorijos.

Šias bei kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas, kuris padengia 42% rajono teritorijos.

Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijos sprendinių poveikiui jautrios teritorijos atitinka lokalizuoto gamtinio karkaso plotus (42%) kurių sudėtyje yra visos saugomos teritorijos sudarančios 1,96 % rajono ploto dalį.

Šių teritorijų kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai - galimų negatyvių procesų ribojimo garantas. Be patvirtintos kraštovaizdžio tvarkymo strategijos esančiuose regioniniuose parkuose (priklauso bendrojo plano sprendinių poveikiui jautrioms teritorijoms) yra daug sudėtingiau užtikrinti reikiamą vertybių apsaugą.

Aplinkos būklę Pasvalio rajono teritorijose, kurios jautrios bendrojo plano sprendiniams labiausiai įtakoja šie procesai:

- 1) žemės privatizavimas,
- 2) žemės naudojimo intensyvinimas,
- 2) miško naudojimo intensyvėjimas,
- 4) administracinės tvarkos ir atsakomybės silpnėjimas,
- 5) informacijos nepakankamumas,
- 6) ekologinio sąmoningumo nebuvimas.

Paminėti procesai sudaro grėsmę kompleksinės ir specializuotos apsaugos teritorijų vertybėms, tačiau saugomose teritorijose, kurioms parengti tvarkymo planai, daugelio paminėtų

procesų grėsmė žymiai sumažėja. Palyginus su kitais šalies rajonais bendrą aplinkos būklę Pasvalio rajono saugomose teritorijose dar galima būtų vertinti kaip patenkinamą, ko negalima pasakyti apie gamtinio karkaso teritorijas, kurių didžiosios dalies (apie 57%) natūralumas yra santykinai žemas, t.y. teritorijos, kurioms būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų gražinimas ir gausinimas.

Pasvalio rajono biologinę įvairovę ir floros bei faunos savitumus lemia:

- ❑ unikalus stambiai banguoto Linkuvos kalvagūbrio ir molingų lygumų suskaidytu sekliais lygiagrečiai išsidėsčiusiais slėniais bei pajvairintų pietrytinėje rajono dalyje nevienodu tankumu išsidėsčiusių karstinės kilmės įdaubų derinys;
- ❑ gausūs ir seklūs upių slėniai, tarnaujantys kaip migracijos koridoriai;
- ❑ savitas klimatas ir hidrologinis režimas;
- ❑ savita ūkinės veiklos raida (intensyvus žemės ir miškų ūkis, ypač centrinėje ir vakarinėje rajono dalyje; žemėnaudos savitumai ir žemės reformų specifika).

Pasvalio rajono teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos bendrojo plano sprendinių, nepasižymi didele buveinių įvairove. Miškai užima nedidelius plotus, kuriuose daugiausia vyrauja eglynai, beržynai. Savitu mikroklimatu ir ypatingai didele buveinių įvairove pasižymi ežerų upių slėniai.

2.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Remiantis Pasvalio rajono išteklių naudojimo prioritetais ir su tuo susijusiomis problemomis ir kylančiais konfliktais, išskiriami probleminiai arealai, kurie skaidomi į dvi grupes: kraštotvarkinius ir agrarinius.

2.4.1. Kraštotvarkiniai probleminiai arealai

Kraštotvarkiniams probleminiams arealams yra būdinga trijų tipų problemų pobūdis:

1. **Kokybinės (funkcinės) problemos** – neigiamų tendencijų įvairiais teritorijos raidos aspektais įsigalėjimas.
2. **Juridinės (metafunkcinės) problemos** – neatitikimas tarp esamo ir pageidautino optimalaus vietovės teisinio statuso.
3. **Konkurencinės (interfunkcinės) problemos** – konkurencija tarp funkcijų naudojant apibrėžtas teritorijas.

Atskiroms probleminėms Pasvalio rajono teritorijoms yra būdingos skirtingo pobūdžio su teritorijų naudojimu bei aplinkosauga susijusios problemos, o taip pat skirtingas jų kiekis bei

vidinė struktūra. Remiantis problemų aktualumo laipsniu bei nevienodu jų pobūdžiu, Pasvalio rajone yra išskiriami 2 kraštovarkiniai probleminiai arealai.

1. **Pasvalio** – Pasvalio miesto ir apymiesčio teritorijos plėtros ir aktyvaus paviršinio karsto zonos apsauginio režimo nesuderinamumo problema (didelio aktualumo konkurencinė (interfunkcinė) problema).
2. **Tatulos** – Pasvalio rajono teritorijoje esančios Biržų regioninio parko dalies - agrarinio, rekreacinio naudojimo ir gamtosaugos interesų nesuderinamumo problema. Aktyvaus paviršinio karsto zonos gamtosauginio ir naudojimo režimo nesilaikymo problema (vidutinės svarbos kokybinės (funkcinės) problemos).

2.4.1. Agrariniai probleminiai arealai

Didesnioji Pasvalio rajono teritorijos dalis yra vidutiniškai ir stipriai agrariniu požiūriu įsavinta. Išimtį sudaro tik stipriai padrėkęs paviršius su nestora smulkių smėlių danga pietinėje ir pietrytinėje Pasvalio rajono dalyje. Ši teritorijos dalis agrariškai silpnai įsavinta. Stipriai ir vidutiniškai agrariškai įsavinti plotai ir dalyje Pasvalio rajono teritorijos stipriai besireiškiantys paviršinio karsto procesai sąlygoja visą eilę aplinkosauginių problemų, kurias apjungia atitinkamo sudėtingumo agrariniai probleminiai arealai. Ypač svarbų vaidmenį kraštovaizdžio stabilumui Pasvalio rajono teritorijoje vaidina miškingumas, parodantis teritorijos ūkinio (agrarinio) įsisavinimo laipsnį, o pastarasis, įvertinant paviršinio karsto intensyvumą, rodo ekologinių problemų aktualumą. Atsižvelgiant į tai, Pasvalio rajono teritorijoje yra išskiriami trijų sudėtingumo kategorijų agrariniai probleminiai arealai:

I – Sudėtingų agrarinių problemų arealai. Jiems priskiriamos Pasvalio rajono teritorijos pasižymi skirtingu ūkinio (agrarinio) įsisavinimo teritorijos susijusios su aktyvaus paviršinio karsto raiška.

II – Vidutinio sudėtingumo agrarinių problemų arealai. Jiems priskiriami stipriai agrariniu požiūriu įsavintų (bemiškių) lygumų ir vidutiniškai stipriai įsavintų stambiai banguotų Linkuvos kalvagūbrio pakilumų, bei nevienodo įsisavinimo pasyvaus karsto plotai.

III – Nesudėtingų agrarinių problemų arealai. Jiems priskiriamos Pasvalio rajono teritorijos dalys, kuriose vyrauja miško augmenija. Šie arealai, dėl santykinai lygaus reljefo neintensyvaus ūkinio (agrarinio) įsisavinimo yra mažai problemiški. Tačiau tik tuo atveju jei nepatenka į aktyvaus paviršinio karsto zoną.

Agrarinių probleminių arealų susiformavimą lemia juos generuojantys veiksniai:

1. Miškų trūkumas.

Pasvalio rajono miškingumas yra bene dvigubai mažesnis nei Lietuvos vidurkis – 16,58%, o ir miškų pasiskirstymas teritorijoje yra labai netolygus. Miškų trūkumas ypač

jaučiamas intensyviai agrariškai įsavitose Pasvalio rajono teritorijos dalyse t. y. Žiemgalos žemumos ir Linkuvos kalvagūbrio zonoje. Miškų trūkumas Pasvalio rajone sąlygoja tokius nepageidautinus procesus, kaip aplinkos mikroklimato reguliavimo susilpnėjimą, mažą bioįvairovę, pasyvaus ir aktyvaus karsto intensyvėjimo procesus, o lengvesnės mechaninės sudėties dirvose defliacijos (vėjo erozijos) procesus.

2. Paviršinio karsto raiška.

Pasvalio rajono teritorijos pietrytinė dalis patenka į paviršinio karsto raiškos zoną. Dalis to ploto t. y. Pasvalio miestas ir apy miestis, o taip pat Biržų regioninio parko dalis, esanti Pasvalio rajone, patenka į aktyvaus paviršinio karsto zoną, kurioje sąlygos tiek urbanizacijai, tiek intensyviai žemdirbystei yra ypač nepalankios. Intensyvaus (chemizuoto) žemės ūkio palaikymas ir vystymas šioje teritorijos dalyje intensyvina karstinių procesų raišką (igriuvų formavimąsi) ir todėl yra keistinas į tausojančias – ekologines ūkio formas.

2.5. Europos bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Ruošiamo Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatytų teritorijos vystymo ir naudojimo funkcinių prioritetų vertinimo ataskaitos tikslai glaudžiai siejasi su aukštesnio lygmens (nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) aplinkosauginiais tikslais ir jiems neprieštarauja.

1. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotame Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokole (1997 12 11):
 - ❑ skatinti tvarią plėtrą ir laikytis kiekiais numatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus (2.1 str.).
2. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtame Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):
 - ❑ priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
 - ❑ vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
 - ❑ imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).

3. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):
 - ❑ skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais (3 str.);
 - ❑ įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
 - ❑ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinių į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
 - ❑ nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).
4. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtoje ES tarybos direktyvoje dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (92/43EEB, 1992 05 21):
 - ❑ skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
5. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Nr. IXP-1794, 2001 07 22):
 - ❑ generalinis bendrojo plano principas yra šalies teritorijos subalansuotos raidos užtikrinimas, sudarant šias strategines visuomenės ir ūkio vystymosi prielaidas (4.1 str.):
 - kuo geriau panaudoti turimą šalies teritorijos potencialą,
 - nedaryti žalos šalies teritorijos gamtinei bei kultūrinei aplinkai,
 - nepažeisti dabartinės ir būsimų kartų teritorinių interesų,
 - koordinuoti teritorijos naudojimą ir apsaugą šalies lygiu (kartu atsižvelgiant į visos Europos pastangas),
 - išsaugoti bei stiprinti šalies teritorijos savitumą.
 - ❑ generalinio strateginio principo realizavimui būtinos šios strateginės šalies raidos kryptys (4.2 str.):
 - šalies ekonominio augimo skatinimas ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus, taikant funkcinę konversiją bei ekologiškas technologijas (4.2.2 str.);
 - aplinkos kokybės užtikrinimas optimizuojant gamtonaudą, plėtojant aplinkosaugą bei išsaugant ir didinant kraštovaizdžio savitumą (4.2.3 str.).
 - ❑ numatytoms šalies raidos strateginėms kryptims realizuoti numatoma konkretizuotų bendrųjų strateginių teritorijos raidos tikslų sistema (4.3 str.):

- Ekologinėje plotmėje (4.3.3.):
 - išlaikyti ir stiprinti turimą aplinkos sveikumo bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtinio karkaso palaikymo sistemą;
 - šalies ir regionų savitumus formuojančioms gamtinėms ir kultūrinėms aplinkos vertybėms garantuoti efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą;
 - užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštotvarkos programų realizavimą.
- kiti teritorijos raidos tikslai būtų optimizuoti urbanistinę sistemą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, kultūros paveldo, gamybos bei rekreacinių teritorijų naudojimą ir socialinės–kultūrinės bei techninės infrastruktūros teritorinę plėtrą. Iš jų savo erdvine orientacija išskirtini šie sektoriniai tikslai (4.4 str.):
 - kraštovaizdžio apsauga (4.4.2 str.):
 - gamtinio karkaso teritorijų ekologinio visavertiškumo užtikrinimas bei kraštovaizdžio įvairovės ir vertybių išsaugojimas;
 - biologinės įvairovės išsaugojimo bei biotos išteklių racionalaus naudojimo užtikrinimas;
 - gamtinės rekreacinės aplinkos racionalaus naudojimo ir apsaugos užtikrinimas;
 - litosferos ir hidrosferos išteklių naudojimo bei apsaugos optimizavimas;
 - gamtinės aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimas;
 - kraštovaizdžio kultūrinių vertybių išsaugojimas.
 - Transporto ir ryšių komplekso raida (4.4.5 str.):
 - subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai (4.4.5.3 str.)
- 6. Tikslai numatyti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme (Nr. I-301, 1993 11 09):
 - saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes) (3 str.).
- 7. Tikslai numatyti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme (Nr. I-1120, 1995 12 12):

- ❑ išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą (3.1.1 str.);
 - ❑ formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas (3.1.2 str.);
 - ❑ saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius (3.1.4 str.);
 - ❑ formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti (3.1.5 str.).
8. Tikslai numatomi Valstybinės aplinkos monitoringo 2005 – 2010 metų programoje (Nr. 130, 2005 02 07):
- ❑ atsižvelgiant į esamus tarptautinius įsipareigojimus ir nacionalinius poreikius, sudaryti sąlygas aprūpinti atsakingas valstybės ir tarptautines institucijas, visuomenę patikima informacija apie gamtinės aplinkos būklę ir antropogeninio poveikio sąlygotus gamtinės aplinkos būklės pokyčius (III sk. 7str.);
 - ❑ aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai detalizuojami 8 programos straipsnyje: aplinkos oro būklės (8.1 str.), vandens būklės (8.2 str.), dirvožemio būklės (8.3 str.), gyvosios gamtos būklės (8.4 str.), ekosistemų būklės (8.5 str.), kraštovaizdžio būklės (8.6 str.)

Rengiama bendrojo plano koncepcija bei pats planas yra tiesiogiai susiję su aukščiau išvardintais teisiniais dokumentais. Juose keliama tikslai bei deklaruojami teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai remiasi šiais dokumentais ir jiems neprieštarauja.

2.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Bendrojo plano sprendinių, susijusių su kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir gamtinės aplinkos apsauga ilgalaikių teigiamų pasekmių įvertinimas:

1. Teritorijos vystymo darnai - sprendiniai leis:
 - 1) pagerinti gyvenamosios aplinkos sveikumą;
 - 2) suderinti bioprodukcinio naudojimo intensyvumą ir pobūdį su atskirų teritorijų gamtinėmis sąlygomis;
 - 3) sumažinti intensyvaus paviršinio karsto procesų raiškos intensyvumą;
 - 4) padidinti mišku apaugusių žemių teritorijas.
2. Ekonominėi aplinkai – sprendiniai leis:
 - 1) intensyvaus bioprodukcinio naudojimo intensyvumo ir pobūdžio derinimas prie teritorijos gamtinių sąlygų sumažinti produkcijos gamybos kaštus;
 - 2) saugomų teritorijų tinklo plėtra ir gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų vystymas sudarys palankias sąlygas kaimo turizmo ir kitų alternatyvių verslų plėtrai.
3. Socialinei aplinkai:
 - 1) sudarys palankias sąlygas optimaliai išnaudoti rekreacinę rajono teritorijos potencialą ir taip maksimaliai (pagal esamus rekreacinius išteklius) patenkinti visuomenės poreikius, tuo pačiu įtakojant visuomenės sveikatą;
 - 2) gamtinio karkaso teritorijų vystymas sudarys geresnes sąlygas kaimo turizmo vystymui, tai tiesiogiai ir netiesiogiai turės teigiamą poveikį visuomenės sveikatai.
4. Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui bendrojo plano sprendiniai turės šias netiesiogines pasekmes:
 - 1) konservacinio prioriteto teritorijų tinklo vystymas išsaugos ir didins bioįvairovę tiek kiek tai yra įmanoma prie esamų biogeografinių sąlygų;
 - 2) gamtinio karkaso teritorijų natūralumo atstatymas, palaikymas ir vystymas turės tiesioginį, žymų ir teigiamą poveikį biologinės įvairovės stabilumui ir gausėjimui, nes yra susijusi su geoekologinėmis takoskyromis bei migraciniais koridoriais, kurie glaudžiai siejasi su santykinai natūraliomis – miškingomis teritorijomis;
 - 3) laikantis žemės naudojimo funkcinių prioritetų, pagal kuriuos bioprodukcinio naudojimo intensyvinimas numatomas aplenkiant didžiausio problemiško kalvynus, todėl didinant bioprodukcinio naudojimo intensyvumą aktyvaus

paviršinio karsto procesai neturėtų intensyvėti, o jo apimami plotai žymiai didėti, vandens užterštumas biogeniniais elementais turi mažėjimo tendenciją;

- 4) saugomose teritorijose (draustiniuose, valstybiniuose parkuose) konservacinio prioriteto laikymasis taikant ekologiško ūkininkavimo priemones daro teigiamą ilgalaikį poveikį: silpnina paviršiaus karstinių procesų raišką, mažina dirvožemio eroziją, bei vandens užterštumą biogeniniais ir kitais cheminiais elementais;
- 5) gamtinio karkaso teritorijų vystymas Pasvalio rajone siejamas su mažai miškingomis – našių žemių teritorijomis, o kai kuriais atvejais su paviršinio karsto raiškos zona; ;
- 6) konservacinės apsaugos vystymas siejamas su saugomų teritorijų tinklo plėtra, bei gamtinio karkaso teritorijų vystymu; ypač glaudžiai tai siejasi su miškingomis teritorijomis, arba agrarinių teritorijų laipsnišku apmiškinimu; miškingų teritorijų gausėjimas daro tiesioginę teigiamą įtaką oro kokybei.

2.7. Priemonės reikšmingoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

1. Teritorinę veiklą vystyti remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos naudojimo funkciniais prioritetais.
2. Konkretizuojant Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano sprendinius vadovautis aprobuota koncepcija ir nekeisti joje numatytų teritorijos naudojimo funkcinį prioritetų.
3. Rengiant teritorijos specialiuosius ir detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano koncepcijos, tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais sprendiniais.
4. Rengti saugomų teritorijų specialiuosius planus bei eliminuoti neigiamai aplinkos apsaugą įtakojančius juridinius precedentes.
5. Skatinti ekologinį švietimą ir didinti rajono gyventojų ekologinį sąmoningumą. Supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su bendrojo plano sprendiniais.

2.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Parengtai Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijai, nuosekliai plėtojančiai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, bei joje pateikiamiems teritorijos vystymo tipams, regioninio reglamentavimo arealams bei naudojimo funkciniais prioritetams alternatyvų nėra, kadangi koncepcija remiasi darnaus vystymosi principais ir joje yra pateikiamas optimalus

Pasvalio rajono teritorijos erdvinės struktūros, funkcinio naudojimo bei aplinkos apsaugos modelis. Pasvalio rajono generalinio plano koncepcija rengta atsižvelgiant į teritorijos gamtinį, techninį socialinį bei geopolitinį potencialą. Bet kuri iš kitų alternatyva, iškelianti prioritetus nesuderinamus su subalansuotos plėtros principais bei prieštaraujanti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajam planui bei jo sprendimams yra nesvarstyta.

2.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (Nr. 967, 2004m.) bei strateginiu pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (Komplekso Nr. U-0596, 2006m.), taip pat vadovaujantis nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais aplinkos, biologinės įvairovės apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros ir regioninio aplinkos apsaugos departamento aplinkos monitoringo duomenimis, vertinimo sunkumai yra susiję su retai atnaujinamais aplinkos oro ir vandens kokybės tyrimų duomenimis. Retas oro ir vandens kokybės monitoringo tinklas, nepatikima taršos objektų ir teršalų emisijų apskaita. Taip pat vertinimo rezultatus įtakoja informacijos susijusios su NATURA 2000 teritorijomis, trūkumas. NATURA 2000 teritorijų tinklas yra pakankamai jaunas, labai dinamiškas, todėl su jo teritorijomis susijusi informacija dažnai yra negausi bei netiksli.

2.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos sprendinių, turi būti stebimos remiantis Valstybine aplinkos monitoringo 2005 – 2010 metų programa (2005m. vasario 7d. Nr. 130). Poreikis vykdyti monitoringą ir tuo atveju, jei jis vykdomas – apimtis turi būti numatyta atitinkamuose dokumentuose.

Koncepcijos sprendinių įgyvendinimo monitoringą turėtų vykdyti Panevėžio apskrities viršininko administracijos regioninės plėtros departamentas.

2.11. Santrauka

Rengiamo Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliekamas teritorijos vystymo koncepcijos rengimo stadijoje. Šio vertinimo tikslas yra, remiantis strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu,

įvertinti jame įvardintose teritorijose galimas reikšmingas teigiamas bei neigiamas pasekmes, kurios gali įvykti įgyvendinus apskrities teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinius.

Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema numatanti nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įtvirtintus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką bei reglamentuojančius tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Pasvalio rajono aplinkos kokybę apsprendžia oro, vandens ir dirvožemio kokybės pokyčiai. Jų kokybės pokyčiai neigiamai arba teigiamai įtakoja natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe ir biotos struktūros bei populiacijų pokyčius.

Pasvalio rajone nėra stambių taršos objektų, todėl pramonės sąlygota dirvožemio tarša nėra aktuali. Pasvalio rajono teritorijoje ypač aktualių klausimų yra didžiosios rajono dalies - agrarinio požiūriu stipriai įsavitų teritorijų generuojama dirvožemių tarša ir dėl tos priežasties dalyje teritorijos intensyvėjantys karstiniai procesai. Taip pat probleminiu klausimu išlieka silpna ir vidutinė dirvožemių defliacija (vėjo erozija) ir pernelyg mažas agrarinių teritorijų miškingumas.

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniams jautrių teritorijų grupei tikslinga priskirti vieną kompleksinės apsaugos teritoriją (Biržų regioninį parko dalį), Žaliosios girios biosferos poligono dalį, rajono teritorijoje esančius valstybinius draustinius, o taip pat jų sudėtyje ir atskirai esančius gamtos paveldo objektus ir NATURA 2000 teritorijas.

Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijos sprendinių poveikiui jautrios teritorijos atitinka lokalizuoto gamtinio karkaso plotus (42%) kurių sudėtyje yra visos saugomos teritorijos sudarančios 1,96 % rajono ploto dalį.

Atskiroms probleminėms Pasvalio rajono teritorijoms yra būdingos skirtingo pobūdžio su teritorijų naudojimu bei aplinkosauga susijusios problemos. Remiantis problemų aktualumo laipsniu bei nevienodu jų pobūdžiu, rajono teritorijoje yra išskirti 2 kraštotvariniai probleminiai arealai (Pasvalio ir Tatulos).

Nesilaikant Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijoje numatytų teritorijos naudojimo funkcinų prioritetų, teritorijos (ypač saugomos teritorijos), kurioms yra vertinamas reikšmingas sprendinių poveikis, patirs neišvengiamą neigiamą technogeninės aplinkos ir nereguliuojamos žmogaus veiklos poveikį, kurio trukmė ir mastas yra sunkiai prognozuojami.

Rajono bendrojo plano koncepcijos funkcinų prioritetų įgyvendinimas turės reikšmingą teigiamą poveikį apskrities gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio visų komponentų stabilumui ir kokybei.

Parengtai Pasvalio rajono bendrojo plano koncepcijai, nuosekliai plėtojančiai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, alternatyvų nėra, kadangi koncepcija remiasi

darnaus vystymosi principais ir joje yra pateikiamas optimalus rajono teritorijos erdvinės struktūros, funkcinio naudojimo bei aplinkos apsaugos modelis.

3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS

3.1. Planavimo tikslai

Bendrajame plane žemės naudojimo klausimai sprendžiami numatant teritorijos vystymo ir žemės naudojimo pokyčius 20 metų laikotarpiui. Bendrojo plano sprendiniai siejami su Valstybine aplinkos apsaugos strategija (1996 m.), Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija (2000 m.), Valstybės ilgalaikės raidos strategija (2002 m.), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (2002 m.), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (2003 m.).

Bendrojo plano pagrindiniai tikslai – suplanuoti savivaldybės teritorijos tvarkymą ilgalaikiai perspektyvai, nustatyti žemės naudojimo prioritetus ir ūkinės veiklos kryptis, užtikrinant šias sąlygas:

- 1) subalansuotą ūkio plėtrą, panaudojant rajono teritoriją pagal poreikius žemės ūkio, miškų ūkio ir kitai veiklai;
- 2) derlingų žemių išsaugojimą žemės ūkio veiklai;
- 3) efektyvesnį žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, atsižvelgiant į jos dirvožemių savybes ir žemės ūkio produkcijos poreikį;
- 4) miškingumo padidinimą, pirmiausia svarbiausiose gamtinio karkaso zonose;
- 5) išsaugoti kraštovaizdžio įvairovę ir rekreacinius išteklius;
- 6) didinti agrarinių teritorijų ekologinį stabilumą, plėtoti ekologinės ir tausojamosios žemdirbystės sistemas;
- 7) optimizuoti žemės naudmenų struktūrą atsižvelgiant į atskirų teritorijų gamtinius-geografinius ypatumus ir gamtos išteklių apsaugos reikalavimus.

3.2. Esamos būklės analizė

Pasvalio rajono žemės naudojimo rodikliai pateikti 1.1 lentelėje.

1.1 lentelė. Pasvalio rajono esamos žemės naudojimo būklės rodikliai lyginant su Lietuvos Respublikos vidutiniais rodikliais 2006 m. sausio 1 d.

Rodikliai	Pasvalio raj. sav.	Lietuvos Respublika
I. Žemės naudmenų sudėtis, proc.		
žemės ūkio naudmenos	75,0	53,2
Miškai	16,6	32,2
vandens telkiniai	2,0	4,0
medžių ir krūmų želdiniai, pelkės	0,8	3,0
užstatytos teritorijos keliai	4,3	4,8
kita žemė	1,3	2,8
Iš viso:	100,0	100,0
II. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumas:		
1) nedeklaruotos žemės ūkio naudmenos: tūkst.ha	15,4	739,2
proc. nuo visų ž.ū. naudmenų	16,1	22,0
2) pievos, ganyklos ir daugiamečių žolės: tūkst. ha	16,1	1173,6
proc. nuo visų deklaruotų ž.ū.naudmenų	20,1	44,7

3.2.1. Išvados

1. Pasvalio rajono savivaldybės teritorija žemės ūkiui įsavinta daugiau nei vidutiniškai šalyje, o žemė naudojama intensyviau. Tai daugiausia priklauso nuo dirvožemių ir nuo žemės ūkinės vertės: vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas Pasvalio rajone – 52,4, o Lietuvoje – 42,3.

2. Žemės ūkio veiklai nepanaudotos (nedeklaruotos) žemės ūkio naudmenos dėl gamtinių procesų palaipsniui apauga krūmais ir menkaverčiu mišku, supelkėja. Šių plotų išsaugojimas ir grąžinimas žemės ūkio veiklai tikslingas bendrajame plane numatytose intensyviai žemės ūkio veiklai naudotinos teritorijose. Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių, žemės ūkio naudmenų plotų praradimo nuostolius galima išreikšti išlaidų melioracijos darbams, verte (apie 5 tūkst. Lt/ha) arba negautos žemės ūkio produkcijos verte (apie 1,7 tūkst. Lt/ha per metus).

3.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Pasvalio rajone saugomose teritorijose, taip pat ekologinės apsaugos zonose žemės naudojimas reglamentuojamas specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis ir jose bendrojo plano sprendinių žymesnio neigiamo poveikio nenumatoma.

Didžiausi pokyčiai gali būti žemės ūkio naudmenose, kurios naudojamos ekstensyviai arba išvis nenaudojamos (apleistos). Tai būdinga teritorijose, kuriose yra neveikiančios drenažo sistemos, arba teritorijose, kuriose nėra ūkininkaujančių asmenų dėl nepalankių ekonominių sąlygų (per maža gamybinė bazė, nepakankamas valstybės rėmimas) ar demografinių ypatumų – žemė yra nutolusiose gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena daugiausia senyvo amžiaus žmonės.

3.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Galima išskirti tokias aplinkos apsaugos problemas:

1. Nereguliuojamas žemės naudojimas intensyviai žemės ūkio veiklai, kai dėl dirvą alinančių žemės ūkio augalų auginimo blogėja dirvožemių ūkinės savybės, didėja grėsmė vandens telkinių taršai nitratais junginiais.
2. Ekstensyvus agrarinių teritorijų naudojimas, kai dėl savaiminio jų apaugimo krūmais ir mišku bei vienkiemų sodybų nykimo blogėja kraštovaizdžio, ypač rekreacinėse teritorijose, estetinis vertingumas.
3. Nereguliuojamas teritorijos užstatymas, kai nesant planingai išdėstytų komunikacijų ir kaimo gyvenviečių sistemos atskiri žemės sklypai užstatomi ekologiniu požiūriu jautriose vietose, didinant saugomų teritorijų ir vandens telkinių taršą ar natūralių ir kultūrinių kraštovaizdžio vizualinę taršą.

3.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Pagrindiniai tikslai, kurie gali būti įgyvendinti bendrajame plane:

1. Tikslai, numatyti Europos Parlamento ir Tarybos 2000/60 EB direktyvoje, nustatančioje Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: kiekviena šalis turi neleisti toliau prastėti vandenių ekosistemų bei šlapžemių, tiesiogiai priklausomų nuo vandenių ekosistemų, būklei:
 - ❑ valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujiną visus paviršinio vandens telkinius, stengiasi nuosekliai mažinti taršą;
 - ❑ valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytos ir (arba) įgyvendintos teršalų kontrolės priemonės, numatytos Tarybos direktyvose 96/61/EB; 91/271/EEB; 91/676/EEB (dėl vandens apsaugos nuo žemės ūkyje naudojamų nitratų taršos).
2. Europos kraštovaizdžio konvencijos nuostatos, reikalaujančios kiekvienai šaliai nustatyti savo kraštovaizdžius, juos įvertinti ir užtikrinti jų apsaugą.

Įgyvendinant Europos kraštovaizdžio konvenciją, Vyriausybės nutarimu (2004 m. gruodžio 1 d. Nr.1526) patvirtintos kraštovaizdžio politikos kryptys, iš kurių bendrojo plano sprendinių įgyvendinimui panaudota:

- saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- užtikrinti kraštovaizdžio ekologinį stabilumą;
- užtikrinti biologinės įvairovės apsaugą ir optimalų kraštovaizdžio tvarkymą;
- numatyti priemonės istoriškai susiklosčiusioms kultūrinio kraštovaizdžio erdvinėms struktūroms išsaugoti;
- optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Visa tai leidžia palaipsniui formuoti kultūrinį kraštovaizdį. Kultūrinis kraštovaizdis tiek agrarinis, tiek urbanizuotas – teigiamas žmogaus ir aplinkos darnaus sambūvio rezultatas. Tai kryptingai formuojamas, tenkinantis biologinius, psichologinius, socialinius, ergonominius, ekonominius gyvenamuosius, darbo ir poilsio aplinkos kokybės poreikius kraštovaizdis.

3. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos priemonės valstybės politikos įgyvendinimui socialinėje, aplinkos apsaugos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei kitose su žemės naudojimu susijusiose srityse. Šių priemonių įgyvendinimo pagrindiniai uždaviniai:

- rezervuoti teritorijas, reikalingas valstybinės svarbos infrastruktūrai, gamybos ar krašto apsaugos tikslams;
- siekti, kad žemės ūkiui netinkama žemė arba mažos ūkinės vertės žemė būtų panaudota miško įveisimui ar kitai ne žemės ūkio veiklai;
- sudaryti sąlygas kaimo vietovėse tradicinėms veiklos rūšims (žemės ūkiui ir miškų ūkiui), kurios leistų gauti pajamų gyvenimui ir saugoti aplinką;
- saugoti ir racionaliai naudoti gamtos išteklius, įskaitant rekreacinę, kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, didinti kaimo kraštovaizdžio ekologinį stabilumą, skatinti kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą puoselėjantį kaimo turizmą;
- optimizuoti žemės naudmenų struktūrą atsižvelgiant į atskirų teritorijų gamtinius-geografinius ypatumus;
- modernizuojant ūkį išvengti žalingų jo technologinių pasekmių – dirvų erozijos, biologinio nuskurdinimo, dirvožemio, vandens telkinių ir miškų užteršimo;
- žemės ūkio srityje taikyti valstybės rėmimo priemonės, kad būtų sukurtos gamtines-geografinės sąlygos geriausiai atitinkančios ūkinės struktūros:
 - tradicinę žemės ūkio produkciją gaminantys ir ES rinkoje konkurencingi ūkiai;
 - natūralius ir ekologiškus produktus gaminantys ūkiai;

- netradicinę veiklą plėtojantys ūkiai;
- miškų ūkio plėtros srityje:
 - padidinti šalies miškingumą 3 proc.;
 - sudaryti sąlygas kurtis konkurencingiems miškų ūkiams;
 - sudaryti sąlygas miškus naudoti rekreacijai ir kaimo turizmo veiklai;
- urbanizuotų teritorijų plėtros srityje – plotus, reikalingus miestų, pramonės įmonių plėtrai, smulkiam ir vidutiniam verslui, transporto, energetikos, kitiems infrastruktūros objektams planuoti ten, kur jie turės mažiausią neigiamą įtaką aplinkai, kraštovaizdžiui bei jo elementams ir nesumažins derlingą žemės ūkio naudmenų bei vertingų miškų plotų ir vaizdingojo kraštovaizdžio vietovių;
- rekreacinių teritorijų plėtros srityje – rekreacinį potencialą turimose teritorijose sudaryti palankias sąlygas plėsti apgyvendinimo, turizmo ir paslaugų objektus, sukurti reikiamą šių teritorijų infrastruktūrą ir derinti rekreacinių išteklių naudojimą su žemės ūkio, miškų ūkio ar kita veikla.

Rengiant Pasvalio rajono savivaldybės bendrąjį planą į aukščiau nurodytus programinius dokumentus atsižvelgta:

1. Išskirtos teritorijos, kuriose numatyta rezervuoti teritorijas Pasvalio miesto aplinkkeliui ir Europinės vėžės geležinkelio „Rail Baltica“. Be to, numatyta perspektyvių gyvenamųjų vietovių plėtra. Šių teritorijų detalesnis tvarkymas turi būti pagal specialiuosius ir detaliuosius planus.

2. Atliktas žemės ūkio paskirties teritorijų zonavimas, numatant kiekvienai zonai gamtines sąlygas geriausiai atitinkantį žemės ūkio šakų plėtojimą. Tai - perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos arealų zona (I), intensyvaus žemės ūkio su prioritetine augalininkystės specializacija zona (II), intensyvaus žemės ūkio su prioritetine augalininkystės – galvijininkystės specializacija zona (III) ir tausojamojo ūkininkavimo zona (IV). Zonose išskirti pozoniai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozonuose rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas.

3. Nustatyti rekomenduojami prioritetai įveisiant mišką žemės ūkio paskirties žemėje, skatinant žemės savininkus ir naudotojus valstybės paramos priemonėmis.

4. Pažymėtos saugomos teritorijos bei ekosistemų apsaugos, rekreaciniams ir apsauginiams miškams priskirti miškai.

3.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Bendrojo plano sprendinių, susijusių su žemės naudojimu, ilgalaikių teigiamų pasekmių įvertinimas:

Sprendiniai, numatantys žemės naudojimo ir teritorijų tvarkymo reglamentus bei bioproductinio ūkio plėtrą, bus įgyvendinami panaudojant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Teigiamos bendrojo plano sprendinių pasekmės laukiamos žemės ūkio, miškų ūkio, rekreacijos ir turizmo, kaimo infrastruktūros ir gyvenamųjų vietovių plėtros srityse.

Planavimo sąlygos, išduotos vadovaujantis Bendrojo plano sprendiniais, turės įtaką:

1. Teritorijos vystymo darnai - sprendiniai leis:

- racionaliau naudoti žemę, atsižvelgiant į dirvožemių savybes, kitas gamtines sąlygas bei gyvenamųjų vietovių plėtros perspektyvas;
- sudaryti sąlygas gyvenamųjų namų ir rekreacinės paskirties statinių planingam išdėstymui;
- užtikrinti rekomenduojamas proporcijas tarp žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties teritorijų, ekstensyvaus naudojimo ir intensyvaus naudojimo žemės plotų;
- planingiau suderinti įvairių ūkio šakų plėtrai reikalingų teritorijų išdėstymą;
- sparčiau suformuoti konkurencingų ūkių žemėvaldas;
- padidinti miškų ūkio veiklai reikalingas teritorijas;
- sudaryti sąlygas valstybės ir ES fondų priemones, skatinančias žemės ūkio ir kaimo plėtrą, derinti su aktualių teritorijų tvarkymo klausimų sprendimu.

2. Ekonominei aplinkai – sprendiniai leis:

- išsaugoti derlingą žemės fondą: prognozuojamas žemės ūkio naudmenų plotas – 90,0 tūkst. ha (2006 m. deklaruota 80,2 tūkst. ha), miškų plotas – 22,6 tūkst. ha (padidės 1,2 tūkst. ha);
- parengti infrastruktūrą ir pritaikyti urbanizuotų teritorijų plėtrai;
- sutvarkyti vietinės reikšmės kelių tinklą – viešuosius kelius, jungiančius kompaktiško užstatymo gyvenamąsias vietas su valstybinės reikšmės keliais, ir kitus bendrojo naudojimo kelius, reikalingus ūkinei veiklai bei vienkieminio užstatymo kaimų gyventojų poreikiams.
- bus sudarytos sąlygos susiformuoti prekiniais, konkurencingiems ūkiams ir intensyvinti žemės ūkio gamybą;
- ekologiškai jautriose gamtinio karkaso teritorijose bus remiamas ir plėtojamas ekologinis ir tausojamasis ūkininkavimas.

3. Socialinei aplinkai. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas sudarys palankias sąlygas:

- miestų, miestelių, kitų perspektyvių kaimo gyvenamųjų vietovių plėtrai; bendrajame plane numatyta **a**, **b** ir **c** kategorijų gyvenamųjų vietovių išdėstymas ir plėtra užtikrins kaimo gyventojų aptarnavimo pagerinimą;
- statybų plėtrai arti perspektyvių gyvenamųjų vietovių ir rekreacinėse teritorijose; bendrajame plane numatyta rekreacinių teritorijų plėtra sudarys geresnes sąlygas kaimo turizmui ir gyventojų poilsavimui;
- vietinės reikšmės kelių tinklo tvarkymui; bendrajame plane numatytas kelių tinklas pagerins sąlygas gyventojų ūkinei veiklai bei susisiekimui su apskrities (rajo) centru ir kitomis gyvenamosiomis vietovėmis;
- ūkinės veiklos įvairinimui ir kaimo gyventojų užimtumo didinimui.

4. Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui bendrojo plano sprendiniai turės šias netiesiogines pasekmes:

- biologinei įvairovei – padidinus miško želdinius ekologiškai nuskurdintose teritorijose, ypač nusiausintose dirvose bei gamtinio karkaso teritorijose sukūrus laukų ir vandens apsauginius želdinius, padidės natūralių biocenozų plotai ir jų išsidėstymo tankumas;
- dirvožemiui – taikant rekomenduojamas tausojamosios žemdirbystės sistemas pagerės nuardytų dirvožemių apsauga nuo erozijos procesų (didesnis daugiamečių žolių plotų auginimas, atitinkamas žemės dirbimas ir tręšimas organinėms trąšoms) bei dirvožemių apsauga nuo nualinimo;
- vandeniui – laikantis Nitratų direktyvoje nustatytų priemonių, apsaugančių laukus nuo pernelyg gausaus tręšimo, įrengus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostas, laikantis nustatytų žemės naudojimo apribojimų sumažės vandens tarša;
- kraštovaizdžiui - kraštovaizdžio elementų (miškų, laukų, pievų, vandens telkinių, statinių, kelių) suderinimas ir jų apsauginių bei ūkinių funkcijų nustatymas bus pasiektas parengus atskirų teritorijų specialiuosius planavimo dokumentus (kompleksinius žemės ūkio ir kaimo plėtros projektus ir kt.). Palankias sąlygas išsaugoti natūralųjį kraštovaizdį bei suformuoti kultūrinį kraštovaizdį sudarys bendrojo plano sprendiniai, numatantys vietinės reikšmės kelių tinklą, galimybes kurti stambių ūkių centrus, gyvenamųjų vietovių plėtrą, infrastruktūros objektų išdėstymą. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo pasekmės kraštovaizdžio formavimo srityje:

- bus tinkamai naudojamos vertingos žemės ūkio naudmenos ir sausinimo sistemos;
- bus išsaugotas natūralusis kraštovaizdis ir biologinė įvairovė;
- rajono miškingumas per 10 metų padidės 1,0 proc. (nuo 16,6 iki 17,6 proc.);
- diferencijuojant žemės naudojimo sąlygas ir ūkinę veiklą kaimo vietovėje, bus užtikrintas kraštovaizdžio ekologinis stabilumas.

5. Dalis Pasvalio rajono teritorijos įeina į karstinį rajoną, nustatytą vadovaujantis Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis. Bendrajame plane žemės naudojimas reglamentuojamas taip, kad būtų užtikrinti aplinkos apsaugos reikalavimai. Karstiniame rajone statybos galimos vadovaujantis Aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1 – 596 patvirtintu Statybos techniniu reglamentu. Kita veikla reglamentuojama atsižvelgiant į skirtingas karstinio pastovumo teritorijas. Tai – 1) labai nepastovūs ir nepastovūs plotai, kur gali atsirasti daugiau kaip 0,1 įgriuvų kv. km per metus; 2) nepakankamo pastovumo plotai, kur gali atsirasti 0,05 - 0,1 įgriuvų kv. km per metus; 3) sumažėjusio pastovumo plotai, kur gali atsirasti mažiau kaip 0,05 įgriuvų kv. km per metus. Šiuose pozoniuose žemės ūkio veikla turi būti vystoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 patvirtintų Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XXIV skyriumi („Karstinis regionas“). Atsižvelgiant į privalomus pasėlių struktūros reikalavimus, prioritetinė ūkių specializacija nepastoviuose ir nepakankamo pastovumo plotuose turėtų būti žolinių pašarų auginimas, pienininkystė, mėsinė bei veislinė galvijininkystė ir avininkystė; rekomenduotina skatinti ekologinį ūkininkavimą.

3.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Žemės naudojimo alternatyvos. Žemės ūkio paskirties žemės naudotojų galimos alternatyvos – šeimos ūkių narių darbų pagrįstas ūkininkavimas, arba vyraujantis stambiųjų ūkių žemės naudojimas, pagrįstas žemės ūkio kooperatyvų ar juridinių asmenų ūkių darbu. Pagrindinis pirmosios alternatyvos trūkumas – neefektyvus darbas smulkiuose ūkiuose, reikalaujantis daug išlaidų pastatams ir žemės ūkio technikai (vidutinis ūkininko ūkio dydis Pasvalio rajone – 39,7 ha žemės ūkio naudmenų). Pagrindinis antrosios alternatyvos trūkumas – gamybos koncentravimas nedideliame skaičiuje stambių ūkinių centrų, eliminuojant iš žemės ūkio veiklos daugumą kaimo gyventojų šeimų.

Bendrajame plane priimtas variantas – siekti Žemės ūkio ministerijos rekomenduojamo minimaliai būtino racionalaus ūkio dydžio (40 ha žemės ūkio naudmenų pieno, gyvulininkystės (pieno ūkio ir galvijų auginimo) specializacijos ūkiuose ir 100 ha žemės ūkio naudmenų

augalininkystės ir kiaulininkystės specializacijos ūkiuose; mišrios specializacijos ūkiuose minimalus racionalios žemėvaldos plotas apskaičiuojamas pagal vyraujančią gamybos šaką). Didesnėje rajono teritorijos dalyje rekomenduojami gyvulininkystės specializacijos arba mišrios specializacijos ūkiai. Tai užtikrintų vidutinio dydžio padidinimą iki 1,5 karto. Atitinkami pokyčiai gali būti ir kooperuojantis miškų ūkio paskirties žemių savininkams.

3.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas panaudojant statistinę medžiagą, apibūdinančią žemės fondo pasiskirstymą pagal žemės naudotojų grupes, žemės naudmenų sudėtį, deklaruotos žemės plotus, duomenis apie žemės privatizavimą. Vertinimo sunkumai – nepakankamai tikslūs žemės valstybinės apskaitos duomenys, kadangi nėra apskaitytas ir įvertintas žemės ploto pakitimas dėl savaiminių (natūralių) procesų ekstensyviai naudojamose bei nenaudojamose žemės ūkio naudmenose.

3.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas

Bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turėtų apimti kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą apie šiuos dalykus:

1. Rengiamus teritorijų planavimo dokumentus, kuriems išduotos planavimo sąlygos vadovautis bendrojo plano sprendiniais.
2. Žemės ūkio gamybos plėtrą apibūdinančius statistinius rodiklius:
 - a) ūkių skaičius ir jų pasiskirstymai pagal specializaciją bei naudojamos žemės plotus;
 - b) žemės ūkio veiklos subjektams teikiamą valstybės paramą pagal atskiras paramos sritis;
 - c) žemės ūkio veiklai naudojamų žemės ūkio naudmenų plotus ir jų pagerinimo darbų apimtis (sausinimo sistemų rekonstrukcija ir remontas, rūgščių dirvų kalkinimas, apleistų žemių įsavinimas ir kt.);
 - d) išduoti leidimai gyvenamųjų ir ūkinių pastatų statybai pagal kaimo gyvenamąsias vietas ar pagal veiklos kryptis (ūkininkų sodyboms, gamybiniams pastatams, rekreaciniams statiniams ir kt.);
 - e) išduoti leidimai miškų įveisimui ir įveistų miškų patikrinimo aktai pagal atskiras seniūnijas ir kadastro vietas.
3. Miškų ūkio plėtrą apibūdinančius statistinius rodiklius.

4. Kaimo infrastruktūros objektus apibūdinančius rodiklius (vietinės reikšmės kelių tinklo pagerinimas, elektros linijų tiesimas, valymo įrenginių statyba ir kt.).

5. Urbanizuotų teritorijų plėtrą apibūdinančius rodiklius pagal kadastro vietas: pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimas, leidimai rengti detaliuosius planus, žemės paėmimas ne žemės ūkio poreikiams, leidimai ne žemės ūkio paskirties statinių statybai.

3.11. Santrauka

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas:

1. Žemės naudojimo planavimas buvo sprendžiamas atsižvelgiant į šiuos strateginius ir planavimo dokumentus:

- Valstybinę aplinkos apsaugos strategiją;
- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją;
- Valstybinę ilgalaikės plėtros strategiją;
- Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją;
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą.

2. Pasvalio rajono teritorija pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį pasiskirsto taip: žemės ūkio paskirties žemė – 102,7 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemė – 20,9 tūkst. ha, kitos paskirties žemė - 4,6 tūkst. ha, konservacinės ir vandens ūkio paskirties žemės – 0,6 tūkst. ha.

Žemės ūkio paskirties žemė naudojama pakankamai intensyviai – iš 95,6 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų ploto nedeklaruota apie 15,4 tūkst. ha (16,1 proc.), o iš deklaruoto ploto tik 16,1 tūkst. ha (20,1 proc.) užima pievos, ganyklos ir daugiametės žolės.

3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos – tai apleistos žemės ūkio naudmenos, kurios palaipsniui gali apaugti medžiais ir krūmais.

4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos: nereguliuojamas žemės naudojimas nuolat ariamuose žemės plotuose, auginant rapsus ir javus, dėl kurio gali būti nualintas dirvožemis; žemių apleidimas, kai dėl jų apaugimo menkaverčiu mišku ir krūmais gali pablogėti kraštovaizdžio rekreacinės ir estetinės savybės; nesisteminimas teritorijos užstatymas, dėl kurio gali padidėti aplinkos tarša.

5. Tarptautiniu ir nacionaliniu lygiu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai yra numatyti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose dėl vandenų apsaugos, Europos kraštovaizdžio konvencijoje ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane.

6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai: bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, dirvožemių pagerinimui, miškingumo padidinimui, vandenų apsaugai nuo teršimo, kultūrinio agrarinio kraštovaizdžio formavimui.

7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms išvengti – tai geresnis, detalesnis planavimas, vadovaujantis pagal bendrojo planavimo sprendinius išduotoms planavimo sąlygomis, ir žemės naudojimo valstybinė kontrolė.

8. Alternatyvų aprašymas: pagrindinės alternatyvos yra vystant žemės ūkio struktūras. Galimas smulkių ūkių išsaugojimas ir kūrimas, reikalaujantis daugiau darbo sąnaudų produkcijos išauginimui, arba žymus ūkių dydžio padidėjimas, kai vyrauja samdomu darbu pagrįsta gamyba, arba tarpinis variantas, tinkamiausias ekonominiu ir socialiniu požiūriais.

9. Vertinimo aprašymas. Poveikio aplinkai vertinimas atliktas vadovaujantis Vyriausybės nutarimu ir kitais teisės aktais, nustatančias planavimo dokumentų strateginio pasekmių vertinimo tvarką.

10. Stebėsenos (monitoringo) priemonės apimtų: rengiamų planavimo dokumentų tyrimas, žemės ūkio gamybos ir miškų ūkio plėtrą apibūdinančių statistinių rodiklių kaupimas ir analizė, kaimo infrastruktūros objektus apibūdinančių rodiklių ir urbanizuotų teritorijų plėtrą apibūdinančių rodiklių kaupimas ir analizė.

4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPRENDINIAI

4.1. Plano turinys, tikslai, sąsaja su kitais planais ir programomis

Pasvalio rajono bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalis numato jo teritorijos nekilnojamųjų kultūros vertybių ir istorinio kraštovaizdžio apsaugos principus, prioritetus bei pagrindinius saugojimo būdus 20 metų laikotarpiui. Pasvalio rajono nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimą planuojama sieti su efektyvesniu jo naudojimu kultūrinio, pažintinio ir kaimo turizmo bei rekreacijos reikmėms, integravimu su gamtos paveldo apsauga ir paramos kultūros paveldo objektų savininkams įgyvendinimu. Kultūros paveldo vertingųjų savybių apsauga laikoma neatskiriama Pasvalio rajono teritorijos darnios plėtros dalimi.

Sprendiniai siejami su Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), Ilgalaike medinių dvarų paveldo objektų tvarkymo darbų programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 04 18 nutarimas Nr. 481), Lietuvos nacionaline turizmo plėtros programa (Žin., 2003, Nr. 121-5481), Pasvalio rajono plėtros iki 2014 m. strateginiu planu (Pasvalio rajono taryba, 2005 m.), Biržų regioninio parko apsaugos reglamentu (Žin., 2002, Nr. 86-3712).

Kultūros paveldo teritorijų apsaugos tikslai: nustatyti tarptautinėmis konvencijomis ir LR teisės aktais, o detalizuojami specialiais teritorijų planavimo dokumentais bei kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentuose:

- 1) išsaugoti nekilnojamojo kultūros paveldo vertybes;
- 2) nustatyti kultūros paveldo objektų, kompleksų ir vietovių tvarkybos prioritetus ir kryptis, veiksmingiausias saugant jų vertingąsias savybes;
- 3) integruoti teritorinę gamtos ir kultūros paveldo apsaugą;
- 4) plėtoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų naudojimą visuomenės reikmėms;
- 5) sudaryti sąlygas didžiausia kultūrine verte ir visuomenine reikšme pasižyminčius objektus, kompleksus ir vietas naudoti turizmui ir vietos bendruomenių reikmėms.

4.2. Esamos būklės pokyčiai, jei planas nebus įgyvendintas

Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprės dabartiniame laikotarpyje pasireiškiančios neigiamos Pasvalio rajono nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: dvarų sodybų, žymios dalies archeologinių vietovių ir architektūros paveldo objektų kultūrinės vertės menkėjimas ir fizinės būklės blogėjimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo objektų ir vietovių parengtumo lankymui. Galima prognozuoti, kad dėl neigiamų demografinių Pasvalio rajono ir jo ūkio struktūros pokyčių sparčiausiai nyks kultūros vertybės statuso neturintis etnoarchitektūros paveldas ir istorinio kraštovaizdžio fragmentai, esantys už saugomų teritorijų ir kultūros vertybių sankaupos arealų¹ ribų bei atokiau turizmo maršrutų. Taip pat menkėtų galimybės išsaugoti labai gausų, tačiau didžiąja dalimi blogos būklės Pasvalio rajono dvarų sodybų paveldą bei pavienius statinius, pasižyminčius architektūrine ir istorine-technine verte.

Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių nebūtų stabdomos pastarajame laikotarpyje išryškėjusios ir kultūros vertybių apsaugai nepalankios Pasvalio rajono socialinės raidos tendencijos (mažėjantis gyventojų skaičius kaimo vietovėse, didėjanti nedarbingo amžiaus gyventojų dalis), nebūtų sudarytos prielaidos įgyvendinti kitas kultūros paveldo apsaugos programas bei rengti specialiuosius su kultūrinės vertės išsaugojimu susietus teritorijų planus. Tuo pačiu menkėtų galimybės skirti pakankamai lėšų vertingų kultūros paveldo objektų ir vietovių tvarkybai.

4.3. Teritorijos, kurios gali būti ženkliai paveiktos

Įgyvendinus Pasvalio rajono bendrojo plano sprendinius ženkliai išaugtų galimybės atgaivinti ir pritaikyti lankymui bei viešajai paskirčiai:

- ❑ išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietas,
- ❑ kultūros paveldo vertybių sankaupos arealus,
- ❑ pavienius didelės vertės kultūros paveldo objektus ir vietas, esančius šalia automobilių, dviračių ir vandens turizmo maršrutų.

Kadangi visi kultūros paveldo vertybių sankaupos arealai yra susiklostę gana vaizdingo gamtinio kraštovaizdžio teritorijose, integruotas kultūros ir gamtos paveldo saugojimas jose būtų išskirtinai veiksmingas.

Kultūrinis ir pažintinis turizmas bei rekreacija siūlomi laikyti prioritetinėmis paskirtimis:

¹ Kultūros paveldo esamos būklės dalyje nustatyti šie Pasvalio rajono kultūros vertybių sankaupos arealai: Vaškų, Pamiškių, Pasvalio, Joniškėlio, Pušaloto.

- ❑ išskirtinės reikšmės kultūros paveldo objektams ir vietovėms, esantiems šalia Mūšos upės ir jos intakų, naudojamų vandens turizmui,
- ❑ kultūros paveldo objektams, esantiems Biržų regioniniame parke,
- ❑ kultūros paveldo objektams ir vietovėms, lokalizuotiems kultūros vertybių sankaupos arealuose.

Siūlant sutelkti valstybės ir savivaldybės lėšas ir pastangas svarbiausiųjų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių saugojimui, prognozuojama, kad kultūros paveldo vertė gali toliau menkėti vietovėse, pasižyminčiose istorine kultūrine ir estetinė kraštovaizdine verte, bet esančiose už sankaupos arealų ribų bei atokiau turizmo maršrutų.

Pasvalio rajono kultūros vertybių sankaupos arealų kultūrinės vertės išsaugojimo nuostatos turėtų būti arba yra detalizuotos ir įgyvendinamos šių teritorijų apsaugos specialiaisiais planais.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos ir naudojimo reikalavimai nustatomi paveldosauginiais specialiaisiais planais, o atskirais atvejais gali būti nustatyti apsaugos reglamentais, kurie sudaromi ir išduodami jų valdytojams per 20 darbo dienų nuo valdytojų raštiškų prašymų gavimo dienos Kultūros paveldo departamente (jo teritoriniame padalinyje) ar Savivaldybės paveldosaugos padalinyje (LR Kultūros ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. ĮV-154 Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objekto pavyzdinio apsaugos reglamento patvirtinimo).

Aplinkos apsaugos tikslai kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir kultūros paveldo apsaugos srityje pateikti 4.1 lentelėje.

4.1 lentelė. Aplinkos apsaugos tikslai

Sektoriai	Siekiai rajono teritorijose, kurios gali būti reikšmingai paveiktos
Saugoti kultūros paveldą, stabdant jo nykimą, įgyvendinant istorinio kraštovaizdžio išsaugojimui svarbių teritorijų apsaugos programas.	Išsaugotos nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės; Išsaugoti vertingi istorinio kraštovaizdžio reliktai; Sudarytos sąlygos visuomenei pažinti ir naudotis nekilnojamojo kultūros paveldo objektais.

4.4. Su bendruoju planu susijusios nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos

Svarbiausiomis su bendruoju planu susijusiomis ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą įtakosiančiomis problemomis laikoma:

1. Nepakankamas kultūros paveldo objektų tvarkybos finansavimas. Neskiriant žymiai daugiau lėšų Pasvalio rajono architektūros saugojimo darbams, nebus įgyvendinti bendrojo plano kultūros paveldo dalies sprendiniai (paveldosauginių specialiųjų planų sprendiniai). Neskiriant papildomo finansavimo archeologijos objektų, visų pirma – piliakalnių, bei dvarų sodybų su parkais tvarkymui ir priežiūrai, stiprės jų istorinės kultūrinės, kraštovaizdinės ir rekreacinės vertės nykimo tendencijos.

2. Pasvalio rajono kompleksinių kultūros paveldo darinių: dvarų sodybų, Pasvalio ir Vaškų istorinių centrų bei archeologinių kompleksų, architektūrinės ir istorinės vertės bei erdvinio kompozicinio vientisumo neatitinkantis naudojimas ir tvarkymas. Dvarų sodybų kultūrinės vertės menkėjimo tendencijas įtakoja dabartinė Lietuvos įstatyminė bazė, nesudaranti prielaidų dvarų sodybas su parkais įteisinti Nekilnojamojo turto registre kaip vieną daiktinės teisės objektą (Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2005 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. S-6-114).

3. Iki šiol nesukurtas efektyvus teisinis ir finansinis mechanizmas, įgalinantis saugomų objektų savininkams kompensuoti išlaidas restauravimo darbams ir tinkamai objektų priežiūrai, jei šie objektai yra prieinami lankymui. Taip pat nepakankamai skatinamas Pasvalio rajono bendruomenių dalyvavimas kultūriniam rajono tapatumui išskirtinai svarbaus archeologijos, architektūros, memorialinio paveldo apsaugoje.

4. Dabartinė Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo įstatyminė bazė, neatitinkanti realių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos uždavinių ir galimybių. Objekto įtraukimas į Registrą laikomas tik pirminiu jo apsaugos etapu, nesudarius saugojimo sutarties su objekto valdytoju, neskiriant lėšų tvarkymui ir priežiūrai objektas gali būti sunaikintas (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas, Žin., 2004, Nr. 153-5571).

5. Neigiami savivaldybės gyventojų socialinės struktūros pokyčiai, ypač ryškūs kaimo vietovėse. Tradicinių bendruomenių nykimas kelia grėsmę savitų Vidurio Šiaurės Lietuvos architektūros ir memorialinio paveldo objektų išlikimui.

6. Nepakankamas užstatymo reguliavimas teritorijų kultūrinės vertės išsaugojimo aspektu. Iki šiol nėra apibrėžti žymios dalies į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įtrauktų objektų vertingosios savybės ir jų vizualinės apsaugos reikalavimai.

4.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslai

Pagrindiniai tikslai, kurie yra nustatyti kultūros vertybių apsaugai rajono teritorijos bendrojo plano lygmenyje:

1. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):
 - priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
 - vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
 - imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).
2. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):
 - įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
 - integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
 - nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).
3. Valstybinėje kaimo plėtros programoje 2006-2008 m. (projektas) vienu iš tikslų numatoma remti kultūros/istorijos paveldo objektų pritaikymą švietimo, kultūros, kaimo bendruomenių veiklos, turizmo ir kitiems gyventojų poreikiams.

Rengiant Pasvalio rajono bendrąjį planą į aukščiau nurodytus programinių dokumentų tikslus atsižvelgta:

- a) atliekant teritorijos vertybinį zonavimą;
- b) nustatant vertybių prioritetiškumą;
- c) apibūdinant siūlomų saugoti teritorijų kultūrinės vertės ypatumus;
- d) planuojant teritorijos naudojimą pagal jos vertingąsias savybes.

Šių bendrojo plano tikslų realizavimas tikslinamas ir detalizuojamas teritorijų specialiojo planavimo dokumentais.

4.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Pasvalio rajono bendrojo plano sprendiniai (bendrojo plano sudėtine dalimi esantys paveldosauginiai specialieji planai), susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, lems ilgalaikes teigiamas pasekmes:

Teritorijos vystymo darnai:

- ❑ labiau integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą;
- ❑ atgaivinti ir pritaikyti lankymui reikšmingiausius Pasvalio rajono statinių kompleksus, kitus išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietas;
- ❑ sutelkti apsaugai skirtus resursus ir pastangas vertingiausiose ir turizmo plėtros aspektu potencialiausiose teritorijose - kultūros paveldo vertybių sankaupos arealuose, Biržų regioniniame parke bei vietovėse, esančiose šalia pagrindinių rajono kelių, siaurojo geležinkelio ruožo bei vandens turizmo trasų.

Ekonominei aplinkai:

- ❑ skatinti kultūrinio, pažintinio ir kaimo turizmo plėtrą;
- ❑ skatinti tradicinių amatų ir verslų atgaivinimą.

Socialinei aplinkai:

- ❑ sudaryti prielaidas stabdyti tradicinių kaimo bendruomenių nykimą kultūros vertybių sankaupos arealuose ir Biržų regioniniame parke;
- ❑ sutelkti lėšas ir pastangas atgaivinti svarbiausias Pasvalio rajono dvarų sodybas ir urbanistikos paveldo objektus.

Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui:

- ❑ skatinti istorinio kultūrinio ir gamtinio kraštovaizdžio apsaugos integralumą;
- ❑ išsaugoti vaizdingas gamtinio kraštovaizdžio teritorijas Mūšos upės ir jos intakų: Lėvens, Pyvesos, Mažupės, slėniuose bei paslėniuose;
- ❑ išsaugoti vertingiausių dvarų sodybų parkus, vertingą gamtinę archeologinių ir memorialinių vietovių, architektūros paveldo objektų aplinką.

4.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

1. Rengiant teritorijų apsaugos specialiuosius ir saugomų objektų bei vietovių detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendiniais (bendrojo plano sudėtine dalimi esančiais paveldosauginiais specialiojo planavimo dokumentais arba parengtais paveldosauginiais specialiaisiais planais).
2. Rengti kultūros paveldo objektų sankaupos arealų apsaugos specialiuosius planus: tinklų schemas, teritorijų ir jų apsaugos zonų ribų bei tvarkymo planus (planavimo schemas), žemėvaldų planus, paveldosaugos projektus (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 22 str.).
3. Kultūrinės vertės požymiais pasižyminčių, tačiau apsaugos statuso neturinčių teritorijų specialiuosius ir detaliuosius planus rengti siekiant šių požymių išsaugojimo ir stiprinimo.
4. Numatyti priemones stabdančias istorinio agrarinio kraštovaizdžio ir tradicinių kaimo gyvenviečių nykimą.
5. Skatinti saugomų kultūros paveldo objektų savininkus sudaryti apsaugos sutartis konkrečioms kultūrinės vertės išsaugojimo priemonėms nustatyti.

4.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Pasirinkta decentralizuotos koncentracijos plėtra įgalina sutelkti apsaugos resursus ir pastangas svarbiausiose kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose. Plėtos resursų ir pastangų koncentravimas keliuose rajono arealuose atitinka nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaidos Savivaldybės teritorijoje ypatumus - žymi dalis Pasvalio rajono nekilnojamųjų kultūros vertybių yra sutelkta jų sankaupos vietose. Pasirinkus dispersišką plėtos sklaidą teritorijoje stiprėtų pastaraisiais metais pasireiškiančios kultūros paveldo nykimo kaimiškiose teritorijose ir miesteliuose tendencijos.

4.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas Nekilnojamojo kultūros paveldo registro duomenimis, nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais kultūros paveldo apsaugos teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu, kultūros paveldo objektų bei vietovių tyrimais. Vertinimo sunkumai – nepilni ir nepakankamai atnaujinti kultūros paveldo objektų apskaitos duomenys, ribotos galimybės apžiūrėti saugomus objektus dėl privačiose teritorijose ribojamos servituto teisės bei dėl nepakankamo saugomų objektų ir jų teritorijų ribų ženklinimo.

Tik iš dalies įtraukiant vietos gyventojus į kultūros paveldo apsaugos apskaitą ir tvarkymo planavimą bei nesant šios srities apklausų (sociologinių tyrimų) duomenų nustatant teritorijų ir atskirų objektų, neįtrauktų į Kultūros vertybių registrą, vertę gali būti nepakankamai atsižvelgta į šių objektų savininkų ir naudotojų nuomonę bei siekius saugoti vietai būdingas aplinkos formavimo tradicijas.

4.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turėtų būti vykdoma pagal periodiškumo ir detalumo reikalavimus, nustatomus pagal paveldo objektų tipologiją, jų fizinę būklę, teisinę priklausomybę. Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turėtų būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

4.11. Santrauka

Pasvalio rajono teritorijos bendrajame plane nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos planavimas sprendžiamas atsižvelgiant į svarbiausius kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančius strateginius ir teritorijų planavimo dokumentus. Decentralizuotos koncentracijos koncepcija įgalina sutelkti pastangas ir lėšas didžiausia kultūrine verte pasižyminčiuose arealuose. Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprėtų nekilnojamųjų kultūros vertybių ir istorinio kraštovaizdžio nykimo tendencijos. Būtų sukurta mažiau galimybių atnaujinti kultūros paveldo objektus ir vietas, esančius už Biržų regioninio parko bei kultūros vertybių sankaupos arealų ribų ir susiklosčiusius atokiau turizmo maršrutų.

Kultūrinis ir pažintinis turizmas bei rekreacija laikomi prioritetinėmis paskirtimis saugotiniems kultūrine verte išsiskiriančioms Pasvalio rajono dvarų sodyboms, Biržų regioniniame parke, kituose kultūros vertybių sankaupos arealuose išlikusioms ir etnokultūrine verte pasižyminčioms, tačiau į Kultūros vertybių registrą neįtrauktoms sodyboms. Konkrečias šių teritorijų kultūrinės vertės išsaugojimo priemonės kultūros vertybių sankaupos arealuose tikslinga nustatyti rengiant jų apsaugos specialiuosius planus.

Veiksmingai kultūros vertybių apsaugai įgyvendinti būtina tobulinti teisinį ir finansinį mechanizmą, įgalinantį saugomų ir lankymui pritaikytų objektų savininkams kompensuoti išlaidas restauravimo darbams ir tinkamai objektų priežiūrai.

Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai: kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integravimo krypties įtvirtinimas, prielaidų išsaugoti vertingiausius istorinio kultūrinio kraštovaizdžio arealus bei pritaikyti turizmui didžiausiu kultūriniu ir estetiniu potencialu pasižyminčius objektus sudarymas.

5. PASVALIO RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMA

5.1. Įvadas

Pasvalio rajono bendrojo plano tikslai yra detalizuoti Pasvalio rajono Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo darbų programoje (2006 m. balandžio 19 d. sprendimas Nr. T1-105). Išsami planų ir programų analizė įtakančių Savivaldybės teritorijos raidą buvo atlikta Esamos būklės analizės metu. Šios analizės pagrindu ruošiant koncepciją buvo suformuoti specifiniai savivaldybės teritorijai keliami tikslai ir uždaviniai.

Pasvalio rajono susisiekimo sistemos plėtros tikslas – darni rajono susisiekimo sistema formuojanti tinkamas aplinkos sąlygas, ypatingą dėmesį skiriant Via Baltica ekonominio potencialo išnaudojimui, taip pat aplinkosauginių ir eismo saugumo problemų sprendimui.

Siekiant užsibrėžtų susisiekimo sistemos tikslų siūloma spręsti tokius pagrindinius uždavinius:

1. Via Baltica transporto koridoriaus dangos stiprinimas ir aptarnavimo/logistikos centrų kūrimas.
2. Pasvalio rajono kelių tarp svarbiausių **a** ir **b** kategorijos gyvenviečių rekonstrukcija, Pasvalio miesto aplinkkelių sistemos užbaigimas.
3. Pagerinus rajoninio kelio Nr. 3101 Pasvalys-Vabalninkas techninius parametrus ir pakėlus jo reikšmę iki krašto kelio reikšmės, užtikrinti geresnį tiesioginį Pasvalio rajono ryšį su Kupiškio.
4. Pasvalio rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą **a**, **b** ir **c** kategorijos gyvenviečių sujungimui.
5. Eismo saugumo priemonių diegimas avaringiausiuose ruožuose.
6. Viešojo transporto infrastruktūros plėtra ir riedmenų atnaujinimas.
7. Miestų susisiekimo sistemų gerinimas: Pasvalio miesto centrinės dalies gatvių rekonstrukcija, Joniškėlio miesto gatvių rekonstrukcija, pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir tiesimas, pėsčiųjų tiltų statyba, gatvių apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra.
8. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, siekiant didinti kelionių dviračiais ir pėsčiomis procentinę dalį urbanizuotose teritorijose.

Strateginio poveikio aplinkai vertinimo tikslas – įvertinti Pasvalio rajono bendrojo plano susisiekimo dalies koncepcijos įtaką ir pasekmes rajono teritorijoms, kurios yra išvardytos strateginiame pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumente (NATURA 2000, tarptautinės ir nacionalinės saugomos teritorijos).

5.2. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai

Pasvalio rajono kelių susisiekimo sistemos karkasą sudaro magistralinis A10 kelias Panevėžys-Pasvalys-Ryga (veikiantis ir kaip Pasvalio aplinkkelis), bei krašto keliai. Tarptautinis A10 kelias Panevėžys-Pasvalys-Ryga aptarnauja rajoną šiaurės-pietų kryptimi. Krašto keliais pasiekiami supančių rajonų centrai (šiaurės-rytai, šiaurės-vakarai, pietūs-vakarai), o rajone esančių seniūnijų centrai pasiekiami rajoniniais keliais.

Pasvalio rajonas dėl geografinės padėties ir ryšių struktūros yra Panevėžio transportinės įtakos zonoje. Atstumas iki Panevėžio (apskrities centro)– 39 km, nuo Pasvalio iki Biržų miesto (rajono centro) yra 28 km, Pakruojos miesto (rajono centro) – 36 km. Via Baltica keliu pasiekiami visi LR magistraliniai keliai ir užtikrinami puikūs transportiniai ryšiai su Vilniumi, Kaunu, Klaipėda, taip pat ir Latvija.

Kelių transportas ir ypač Via Baltica (A10) ašis išliks svarbiausia Pasvalio rajono susisiekimo dalimi dar ateinantiems 20 metų. Kitos transporto rūšys ir jų infrastruktūra yra mažai išplėtoti: Pasvalio rajone vandens transportui tinkamų upių nėra, taip pat nėra civilinių aerodromų turinčių tinkamumo naudoti pažymėjimus. Dar 20 amžiaus pradžioje išplėtoti siaurojo geležinkelio infrastruktūra nėra naudojama. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtros planai panaudojant siaurojo geležinkelio sankasą šioje savivaldybėje yra apibrėžti Valstybinio turizmo departamento patvirtintame Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane.

Neįvykdžius koncepcijos sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

1. Pasvalio rajonas nebus nuosekliai integruotas į bendrą Lietuvos transporto tinklą, blogės susisiekimo kokybė ir aplinkos būklė.
2. Nebus išnaudotas ekonominis (tranzitinių srautų aptarnavimas, vietinio ūkio aptarnavimas), rekreacinis rajono potencialas.

5.3. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos

Bendra saugomų teritorijų dalis Pasvalio rajone siekia 1.96%. Pasvalio rajone ypač saugomas teritorijas reprezentuoja Biržų regioninio parko dalis (1,45 tūkst. ha.), 5 valstybiniai gamtiniai draustiniai, ir 10 gamtos paveldo objektų. Didžiausias susisiekimo sistemos neigiamas poveikis gali būti Biržų regioniniam parkui, Pamūšių kraštovaizdžio draustiniui ir jei RAIL Baltica bus trasuojama Pasvalio rajonu – Lepšynės botaniniam draustiniui.

5.4. Aplinkos apsaugos problemos

Transporto ir aplinkos sandūros problema yra viena iš šiuo metu pasaulyje aktualiausių. Nuolat augantis transporto priemonių skaičius reikalauja daugiau išteklių, sukelia grūstis ir teršia aplinką. Tačiau, transportas yra kertinė šalies ūkio šaka, užtikrinanti kitų sektorių funkcionavimą ir augimą, todėl dažnai tenka ieškoti mažiausiai įtaką darančio scenarijaus.

Transportas yra mobilus taršos šaltinis ir todėl jo išmetami teršalai neigiamai įtakoja atmosferą, litosferą, hidrosferą ir ekosferą. Literatūroje poveikis aplinkai skirstomas į tokias 3 pagrindines grupes:

1. Išteklių naudojimas (žemė, deguonis, iškastinis kuras, metalai ir t.t.).
2. Cheminė tarša (išmetamieji teršalai, kuro garavimas ir t.t.).
3. Fizinė tarša (triukšmas, vibracijos, šiluma ir t.t.).

Pasaulyje šiuo metu nėra vieningos nuomonės, kaip spręsti transporto problemas. Įrodyta, kad tik labai išsami projektų ekonominė, aplinkosauginė, socialinė ir techninė analizė padeda parinkti geriausią scenarijų. Reikia įvertinti ir tai, kad transporto sistema paklūsta ekonominiams principams: pasiūlius geresnę infrastruktūrą (kuri tiesiogiai Lietuvoje nėra apmokestinama) pritraukiami didesni automobilių srautai, o ilgalaikiu požiūriu – vėl formuojasi grūstys. Taigi, transporto naudojimo reguliavimas gali pakreipti sektorių darnesniu keliu.

Pasaulyje yra bandoma daugelis būdų kaip įtakoti transporto naudojimą, modalinį pasidalinimą tarp transporto rūšių ir tuo pačiu mažinti įtaką aplinkai. Galima išskirti dvi pagrindines strategijų grupes: Žemės naudojimo strategija ir Transporto strategija. Šiose strategijose išskiriami būdai skirstomi pagal taikymo pobūdį į technologinius, socialinius, politinius bei ekonominius (administracinius).

Žemės naudojimo strategijos tikslai pirmiausia sietini su poreikio keliauti mažinimu (pvz. darnaus ir kompaktiško miesto koncepcija), o diegiant transporto strategijas pirmiausia siekiama transporto sistemą kiek įmanoma subalansuoti (pvz. mokesčių diegimas, transporto priemonių efektyvumo didinimas). Žemės naudojimo strategija nulemia kelionės ilgio mažinimą ir įtakoja žemės paėmimo visuomenės reikmėms procesus, prisideda prie elgsenos keitimo ir efektyvaus transporto infrastruktūros panaudojimo. Transporto strategija veikia modalinį pasidalijimą, kelionės bei gyvenamosios vietos pasirinkimo elgseną ir efektyvų transporto infrastruktūros panaudojimą. Ilgalaikiu požiūriu šios skirtingos strategijos sąveikauja, todėl horizontalus koordinavimas – tai kertinis sėkmingos žemės naudojimo ir transporto strategijų integracijos sėkmės faktorius.

Transporto sukeltos problemos pasaulyje nebus greitai išspręstos, todėl siekiant įgyvendinti darnaus vystymosi koncepciją (ekonomika, aplinkosauga, technologija) į susisieki-

sistemos plėtros tikslus buvo įtrauktas aplinkos tausojimo aspektas.

5.5. Tarptautiniai ir nacionaliniai aplinkos apsaugos tikslai

Esminės ES strateginės nuostatos yra įtvirtintos Lietuvos įstatyminėje bazėje, o įgyvendinant Europos Sąjungos teisyną (*acquis communautaire*), iki 2004 m. sausio 1 d. buvo pakeisti transporto šakų veiklą reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai.

Lietuva derindama įstatyminę bazę įsipareigojo, kad iki 2005 m. gruodžio 31 d. biodegalai sudarytų ne mažiau kaip 2 procentus, skaičiuojamus nuo bendro šalies rinkoje esančio benzino ir dyzelino, skirto transportui, energijos kiekio, o iki 2010 m. gruodžio 31 d. – 5,75 procento. Energetikos strategijoje numatytas tikslas siekti, kad atsinaujinančių energijos išteklių dalis bendrame pirminės energijos balanse 2010 metais sudarytų iki 12%. Šalis yra pasirašiusi Kioto protokolą ir įsipareigojusi per 2008–2012 m. laikotarpį (pirmąjį Kioto protokolo įsipareigojimų laikotarpį) sumažinti į atmosferą išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį 8 procentais lyginant su baziniais 1990 metais. LR Vyriausybė 2004 m. rugpjūčio 26 d. patvirtintino Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004-2010 metais programą, kurioje numatyta iki 2010 metų padidinti biodyzelino gamybą iki 40 tūkst. per metus, o bioetanolio iki 20 tūkst. per metus. Deja, programoje nėra numatyta konkrečių uždavinių, priemonių ir jų įgyvendinimo plano realizuojant šiuos tikslus.

Daugelyje Europos Komisijos publikuojamų dokumentų, reglamentuojančių bendrą Europos transporto politiką, labai rūpinamasi aplinkos apsaugos ir energijos suvartojimo problemomis (su tuo yra glaudžiai susijusi ir didėjančių grūsčių problema). Taigi būtų per daug sudėtinga pateikti išsamią visų šioje srityje egzistuojančių politinių ir teisinių dokumentų aprašą. Vienas iš esminių dokumentų apibendrinančių Europos transporto politiką - baltoji knyga "Europos transporto politika 2010 m.: laikas nuspręsti, COM (2001) 370". Šioje knygoje pabrėžiamos aplinkos problemos ir ypač oro tarša. Kelių transporto emisijos sudaro apie 84 % visų transporto rūšių CO₂ emisijų. Pagrindinis dėmesys perkeliamas nuo vietinio masto teršalų problemos prie pasaulinę grėsmę keliančių šiltnamio efektą sukeliančių teršalų problemos. Numatoma sumažinti anglies dioksido emisijas iš naujų automobilių 25 % iki 2008 m. Taip pat pabrėžiama, kad būtina didinti alternatyvių degalų naudojimą, gerinti naudojamų iškastinių degalų kokybę ir transporto priemonių efektyvumą. Numatomas tikslas, kad iki 2020 metų apie 20 % šiuo metu suvartojamo iškastinio kuro būtų pakeista alternatyviomis kuro rūšimis. Norint pasiekti šių tikslų knygoje aptariamos jau anksčiau minėtos žemės naudojimo ir transporto politikos strategijos. Be to, įtvirtintos pagrindinės nuostatos – Europos transporto politiką koncentruoti visuomenės poreikių tenkinimui, didinti keleivių teises, gerinti eismo saugą, užtikrinant aukštą paslaugų kokybę, modernizuojant svarbiausius transporto infrastruktūros

objektus.

LR Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje išdėstytos pagrindinės transporto sistemos plėtros kryptys ir strateginiai tikslai: infrastruktūros modernizavimas ir integravimas į transeuropinius tinklus, multimodalinės transporto sistemos plėtra bei logistikos centrų kūrimas, o svarbiausia aplinkosauginiu aspektu – saugios ir aplinkai palankios transporto sistemos kūrimas. Pateiktos esminės priemonės atskiroms transporto rūšims, kurių pagalba numatoma siekti šių tikslų.

Transporto poveikio aplinkai mažinimas didinant ekologinį efektyvumą ir įtraukiant aplinkos interesus į sektoriaus plėtros strategijas – itin svarbus Lietuvos darnaus vystymosi prioritetas. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje pabrėžta, kad plėtojant biokuro vartojimą būtinas glaudesnis bendradarbiavimas žemės ūkio, pramonės, transporto sektoriuje ir finansų sektoriuose. Strategijoje taip pat nurodoma, kad lėta biotransporto infrastruktūros, pasenusios eismo reguliavimo sistemos ir transporto priemonės, nediegiamos šiuolaikinės multimodalinės transporto srautų reguliavimo sistemos – pagrindinės didesnių miestų oro taršos priežastys. Numatyta, kad atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas energetikoje ir transporte nuolat didėtų ir iki 2020 metų sudarytų ne mažiau kaip 15 procentų bendro pirminės energijos balanso. Deja, aplinkosauginis aspektas nėra pilnai naudojamas vertinant įvairius transporto infrastruktūros projektus bei neišnaudojama galimybė įtraukti emisijų mažinimą transporto sektoriuje į Kioto protokolo įsipareigojimų vykdymą.

Ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje taip pat plačiau aprėpiamos ne tik atskiros transporto šakos, bet siekiama ir stiprinti skirtingų transporto rūšių sąveiką. Šioje strategijoje išdėstyti tikslai daugelyje atvejų susiję su aplinkosauginiais aspektais. Tiesioginės sąsajos tarp šių dokumentų išryškėja gretinant šiuos tikslus: paslaugų kokybės ir techninių parametrų iki ES lygio gerinimas, patogus žmonių susisiekimas ir konkurencinių pajėgumų didinimas. Ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje taip pat numatytos šios priemonės sietinos su darnaus vystymosi koncepcija: transporto infrastruktūros, intermodalaus transporto, informacinių technologijų plėtra, aplinkosaugos ir eismo saugos gerinimo keliuose aspektai. Prioritetai yra duoti mažesnę neigiamą poveikį aplinkai darančiam transportui, energetinio efektyvumo didinimui, alternatyvių ir aplinką mažiau teršiančių degalų bei kitoms prevencinėms aplinkos taršą mažinančios priemonės.

Transporto projektų alternatyvų palyginimo ir ekonominio pagrindimo principai yra apibrėžti Automobilių kelių investicijų vadove, kurį patvirtino Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos.

5.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Numatyti susisiekimo sistemos uždaviniai analizuojami remiantis dviem alternatyvomis, t.y. kaip pasikeis aplinkos, socialiniai ir ekonominiai aspektai jei priemonės bus ir jei nebus įgyvendintos.

Didžiausios neigiamos pasekmės numatomos Žemės naudojimui ir Nuosavybės teisėms. Transporto infrastruktūrai plėtoti reikalinga žemė su apsaugos zonomis, o privačias žemes patenkančias į naujai tiesiamų ar rekonstruojamų kelių juostas būtina išpirkti pagal numatytas procedūras. Kitiems aspektams didesnio poveikio nėra prognozuojama, nes *esamos* infrastruktūros rekonstrukcija mažina kliuvinių skaičių kelyje (tuo pačiu stabdymų-greitėjimų skaičių) ir galų gale mažina aplinkos taršą. Reikšmingesnę įtaką gyvūnams ir augalams gali turėti rajono kelio Nr. 3101 Pasvalys-Vabalininkas kategorijos kėlimas iki krašto kelio reikšmės. Iš vienos pusės žvyruotų kelių rekonstrukcija mažina dulketumą, tačiau ilgalaikiu požiūriu generuoja papildomus automobilių srautus. Kiti iškelti uždaviniai, tokie kaip viešojo transporto plėtra, miesto susisiekimo sistemų plėtra, bevariklio transporto plėtra turės daugiau teigiamos įtakos aplinkai.

Socialiniu požiūriu viso priemonės turės teigiamos įtakos užimtumui ir darbo rinkai, darbo kokybei, asmenų judėjimui, sveikatai ir saugumui. Rajono susisiekimo infrastruktūros gerinimas įtakos tiek globalius (nacionalinius) tiek lokalius procesus. Susisiekimo infrastruktūra užtikrina tranzitinių srautų judėjimą ir ekonominį šalies gyvybingumą, visų svarbiausių paslaugų/poreikių prieinamumą vietos gyventojams (sveikatos, socialinės priežiūros, mokslo, būsto ir kt.), susieja kaimynines bendruomenes tarpusavyje, užtikrina tinkamą resursų naudojimą ir aplinkos apsaugą, tinkamą gyvenamąją aplinką. Susisiekimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra sukuria tam tikrą kritinę masę, kuri tolimesnėje ateityje inicijuoja kitų sektorių plėtrą. Atitinkamai prognozuojama, kad ekonominiams aspektams (konkurencingumas investicijų srautai, verslumas, vartotojai ir namų ūkiai, tarptautiniai ryšiai, makroekonominiai aspektai) nustatyti uždaviniai turės teigiamos įtakos.

Išsamus galimų reikšmingų pasekmių vertinimas pateikiamas priede.

5.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Kaip jau parodė analizė, daugelis iškeltų uždavinių mažina neigiamą transporto poveikį aplinkai, socialinėms ir ekonominėms posistemėms. Esamų A10 ir 125 kelių rekonstrukcija gali neigiamai įtakoti Biržų regioninio parką jeigu nebus laikomasi darbo karstiniuose regionuose taisyklių, taip pat projektų ruošimo metu turi būti atliekamas poveikio aplinkai vertinimas.

Rekonstruojant kelią 3101 iki krašto keliams keliamų reikalavimų taip pat būtina išlaikyti apsauginę zoną iki Pamūšių kraštovaizdžio draustinio. Jei Rail Baltica trasa bus numatyta Pasvalio raj. teritorijoje, tai tokio projekto rėmuose turės būti atliekama poveikio aplinkai vertinimo studija. Siūloma trasą atitraukti nuo Lepšinės botaninio draustinio per galiojančius tokiam objektui apsauginei zonai keliamus reikalavimus.

5.8. Pasvalio rajono susisiekimo sistemų plėtros alternatyvos

Analizuotos Pasvalio rajono susisiekimo sistemų plėtros alternatyvos įvykdyti ar neįvykdyti projektą parodė, kad remiantis darnios plėtros principais siūlomi plėtros variantai atneštų daugiau naudos nei žalos. Siūlomos plėtros kryptys atitinka LR Bendrojo plano sprendinius, kitose tarptautinėse ir nacionalinėse programose bei dokumentuose įvardytus prioritetus.

5.9. Įgyvendinimo stebėsena

Patvirtinus ir įregistravus Bendrąjį planą, organizuojama jo sprendinių įgyvendinimo stebėsena (monitoringas), priežiūra ir kontrolė. Kartu su teritorijų planavimo duomenų banku nuolat kaupiama ir analizuojama informacija, nustatomas investicijų poreikis, rengiamos programos Bendrojo plano sprendiniams įgyvendinti. Teritorijų planavimo dokumento strateginio pasekmių aplinkai vertinimo stebėsena vykdoma naudojantis sprendinių įgyvendinimo stebėsena.

Stebimi bei analizuojami, prognozuojami galimi pasikeitimai ir jų įtaka perspektyviniams procesams, pasikeitimai, paveikiantys Bendrojo plano sprendinius, taip pat plano įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Remdamasis bendrojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) duomenimis, apskrities viršininkas ne vėliau kaip likus šešiems mėnesiams iki kiekvienų Seimo rinkimų pradžios turi pateikti ataskaitas Aplinkos ministerijai ir Vyriausybei, taip pat informuoti visuomenę apie bendrojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimą apskrities viršininko administracijos internetiniame tiklapyje.

Vyriausybės lygmens bendrojo teritorijų planavimo priežiūrą atlieka Valstybinė teritorijų planavimo inspekcija prie Aplinkos ministerijos, vadovaudamasi Vyriausybės patvirtintais Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros nuostatais (Žin., 1997, Nr.34-851; 2002, Nr.111-4906) ir aplinkos ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr.D1-88 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 2004, Nr.41-1345).

Bendrojo plano keitimai rengiami, derinami ir tvirtinami ta pačia tvarka kaip ir pats Bendrasis planas.

5.10. Santrauka

Strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) tikslas – įvertinti Pasvalio rajono bendrojo plano susisiekimo dalies koncepcijos įtaką ir pasekmes jautrioms rajono teritorijoms, kurios yra išvardytos strateginiame pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumente.

SPAV analizuotos dvi Pasvalio rajono susisiekimo sistemos plėtros priemonės: numatyta užduotis bus įgyvendinta ir numatyta užduotis nebus įgyvendinta. Koncepcijoje siūloma spręsti tokius pagrindinius uždavinius:

1. Via Baltica transporto koridoriaus dangos stiprinimas ir aptarnavimo/logistikos centrų kūrimas.
2. Pasvalio rajono kelių tarp svarbiausių *a* ir *b* kategorijos gyvenviečių rekonstrukcija, Pasvalio miesto aplinkkelių sistemos užbaigimas.
3. Pagerinus rajoninio kelio Nr. 3101 Pasvalys-Vabalninkas techninius parametrus ir pakėlus jo reikšmę iki krašto kelio reikšmės užtikrinti geresnį tiesioginį Pasvalio rajono ryšį su Kupiškio.
4. Pasvalio rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą *a*, *b* ir *c* kategorijos gyvenviečių sujungimui.
5. Eismo saugumo priemonių diegimas avaringiausiuose ruožuose.
6. Viešojo transporto infrastruktūros plėtra ir riedmenų atnaujinimas.
7. Miestų susisiekimo sistemų gerinimas: Pasvalio miesto centrinės dalies gatvių rekonstrukcija, Joniškėlio miesto gatvių rekonstrukcija, pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir tiesimas, pėsčiųjų tiltų statyba, gatvių apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra.
8. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, siekiant didinti kelionių dviračiais ir pėsčiomis procentinę dalį urbanizuotose teritorijose.

Analizės metu nustatyta, kad daugelis iškeltų uždavinių atitinka darnaus vystymo principus, padeda išlaikyti pusiausvyrą tarp aplinkos, ekonominių, socialinių ir technologinių posistemių. Daugelis užsibrėžtų tikslų mažins neigiamą transporto poveikį aplinkai. Siūloma susisiekimo infrastruktūra užtikrina tranzitinių srautų judėjimą ir ekonominį šalies bei rajono gyvybingumą, visų svarbiausių paslaugų/poreikių prieinamumą vietos gyventojams (sveikatos, socialinės priežiūros, mokslo, būsto ir kt.), susieja kaimynines bendruomenes tarpusavyje, užtikrina tinkamą resursų naudojimą ir tinkamą gyvenamąją aplinką.

6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

6.1. Įvadas

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas rengiamas remiantis Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2005 m. sausio 19 d. sprendimu Nr. T-21 „Dėl Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano rengimo“. Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies pagrindiniai tikslai yra:

- ❑ plėtoti ir tobulinti susiklosčiusią Pasvalio rajono erdvinę struktūrą, formuoti ir vystyti urbanistinės sistemos aprūpinimą inžinerine infrastruktūra;
- ❑ derinant valstybės, apskrities ir jos savivaldybių interesus, parengti savivaldybės teritorijos inžinerinės infrastruktūros tvarkymo bei darnaus vystymo nuostatas;
- ❑ atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Žin., 2002, Nr.110-4852) iškeltus inžinerinės infrastruktūros vystymo ir pertvarkymo prioritetus, detalizuoti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinius Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje;
- ❑ numatyti priemones gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti;
- ❑ suformuoti principines nuostatas teritorijų apsaugai nuo pavojingų technogeninių procesų;
- ❑ rezervuoti teritorijas inžinerinei infrastruktūrai plėtoti.

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano dokumentas susideda iš esamosios būklės analizės ataskaitos, koncepcijos ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau SPAV) ataskaitos, vėliau koncepcija detalizuojama sprendiniais, atliekamas sprendinių poveikio vertinimas.

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano SPAV ataskaita parengta remiantis SPAV apimties nustatymo dokumentu.

6.2. Bendrojo plano sąsaja su kitais planavimo dokumentais

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai suderinti su šiais aukštesnio lygmens teritorijų planavimo ir strateginiais dokumentais:

- ❑ Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu (Žin., 2002, Nr. 110-4852);
- ❑ Panevėžio apskrities bendruoju planu (rengiamas);
- ❑ Pasvalio rajono plėtros iki 2014 metų strateginis planas, patvirtintas 2005 m. sausio 19 d. Pasvalio rajono savivaldybės sprendimu Nr. T1-12;
- ❑ Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029);
- ❑ Valstybine aplinkos apsaugos strategija (Žin., 1996, Nr. 103-2347);
- ❑ Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- ❑ Nacionaline energetikos strategija (Žin., 2007, Nr. 11-430);
- ❑ Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija (Žin., 2005, Nr. 8-245);
- ❑ Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu (Žin., 2002, Nr. 40-1499);
- ❑ Lietuvos Respublikos sveikatos programa (Žin., 1998, Nr. 6-1842);
- ❑ Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros strategija (Žin., 2001, Nr. 66-2148).

6.3. Inžinerinės infrastruktūros esamos būklės analizė

Pasvalio rajono teritorijos aprūpinimo inžinerine infrastruktūra esamoji būklė aprašyta Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano esamosios būklės analizės ataskaitoje. Šiame dokumente pateikiama esamosios būklės analizės santrauka.

6.3.1. Vandentieka ir vandenvala

72 % Pasvalio rajono gyventojų naudoja centralizuotai tiekiamą vandenį, 37 % - privačių ūkinių šulinių vandenį, likusieji – artezinių gręžinių ir kitų šaltinių vandenį.

Centralizuoto vandentiekio infrastruktūra yra pakankamai išplėtotas visuose Pasvalio rajono miestuose bei didesnėse gyvenvietėse. Geriamajam vandeniui ruošti naudojamas tik požeminis vanduo. UAB „Pasvalio vandenys“ duomenimis vandens kokybė nėra bloga, tačiau beveik visur yra viršijamas leistinas geležies kiekis. Tik Pasvalio ir Joniškėlio vandenvietėse yra įrengti vandens gerinimo įrenginiai, tačiau įmonė planuoja kasmet įrengti po du–tris naujus vandens kokybę gerinančius įrenginius ir taip užtikrinti reikiamą vartotojams tiekiamo vandens

kokybę. Seni, nusidėvėję vandens tiekimo tinklai, kurių amžius siekia 20 – 30 metų, mažina vandens tiekimo patikimumą ir pačią vandens kokybę. Tačiau dalį tinklų planuojama pakeisti artimiausiu metu pagal Ventos-Lielupės investicinį planą.

37 % Pasvalio rajono gyventojų naudoja šachtinių šulinių vandenį, tačiau bloga jo kokybė dažnai riboja vandens naudojimą gėrimui. Šachtinių šulinių vandeniui būdingas didelis nitrātų kiekis, kietumas, mikrobiologinis užterštumas. Priemiestiniuose rajonuose šulinių vandeniui būdingas užterštumas sunkiaisiais metalais.

Centralizuoto nuotekų surinkimo sistema aptarnauja palyginti nedidelę dalį rajono vartotojų – pavyzdžiui, Pasvalio mieste tik 65 % gyventojų yra prijungti prie centralizuoto nuotekų surinkimo tinklų, kituose miesteliuose nuotekų sistemos aptarnaujamų vartotojų dalis yra dar mažesnė. Vietovėse, kuriose nėra centralizuoto nuotekų surinkimo tinklų, gyventojai nuotekas išleidžia į nuotekų surinkimo rezervuarus ar duobes, kurios nėra pritaikytos joms surinkti ir dažnai neturi izoliacinio pagrindo. Centralizuotos nuotekų išsėmimo iš duobių ir išvežimo galimybės rajone nėra.

Centralizuoto nuotekų surinkimo sistemose dauguma nuotekų valymo įrenginių yra fiziškai ir morališkai nusidėvėję, juose nuotekos ne visuomet yra išvalomos iki nuotekų tvarkymo reglamente bei ES direktyvose nustatytų reikalavimų. Dauguma nuotekų surinkimo tinklų yra nusidėvėję, jų amžius siekia apie 30 metų. Pagal šiuo metu vykdomą Ventos-Lielupės upių baseinų investicinį projektą planuojama renovuoti esamą Pasvalio miesto nuotekų šalinimo sistemą ir ją plėsti į naujas teritorijas.

Lietaus nuotekų sistema yra tik Pasvalio mieste. Sistemos būklė yra patenkinama, nes yra įrengti mechaniniai nusodintuvai, naftos gaudyklės, tačiau kai kur nuotekos išleidžiamos į buitinių nuotekų surinkimo tinklus, lietaus nuotekų tinklų amžius siekia 25 metus.

Centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūrą Pasvalio rajone būtina žymiai plėsti, siekiant rajono vartotojus aprūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir nuotekų tvarkymo paslaugomis.

6.3.2. Atliekų tvarkymas

Pasvalio rajonas įeina į bendrą Panevėžio apskrities atliekų tvarkymo sistemą. Rajono miestuose centralizuota atliekų surinkimo sistema naudojasi apie 80 % gyventojų, kaimuose sistemos aptarnaujamų gyventojų dalis dar mažesnė ir tesiekia 60 %.

Pirminis atliekų rūšiavimas rajone po truputį išibėgėja, nes pradėtas vykdyti atskiras antrinių žaliavų surinkimas – įrengtos antrinių žaliavų surinkimui skirtos konteinerinės aikštelės, kai kur įdiegti specialūs, spalvomis žymimi konteineriai ir šiukšliadėžės. Tačiau antrinių žaliavų

surinkimo veiklą riboja tai, kad didžioji dalis surūšiuotų atliekų saugomos, nes Panevėžio apskrityje nėra didelių antrinių žaliavų perdirbimo įmonių.

Didžiagabaričių atliekų surinkimo, kompostavimo, statybinių, pavojingų ir medicininių atliekų surinkimo aikštelių Pasvalio mieste šiuo metu dar nėra. Didžiagabaričių atliekų aikštelę planuojama įrengti artimiausiu metu.

Pasvalio rajone yra 8 sąvartynai – Jurgėliškės, Liukpetrių, Kelmučių, Miežiūnų, Deveitonių, Dičiūnų, Kubiliūnų, Vaškų. Kai pradės veikti naujas Panevėžio apskrities sąvartynas, visi Pasvalio rajono sąvartynai turės būti uždaryti ir tinkamai rekultivuoti.

6.3.3. Elektros tiekimas

Pasvalio rajonas aprūpinamas elektra iš 110kV įtampos elektros perdavimo tinklo, sujungto su Panevėžio ir Daugpilio 330/100kV įtampos transformatorių pastotėmis. Nuo Pasvalio mieste esančios 110/35/10kV įtampos transformatorių pastotės elektra paskirstoma po rajoną 35 kV įtampos tinklais. 35kV įtampos tinklas Pasvalio rajone yra sužiedintas ir pakankamai išplėtotas, todėl užtikrina patikimą elektros tiekimą. Nuo rajone esančių penkių 35/10kV įtampos transformatorių pastočių ir vienos 110/10kV transformatorinės pastotės elektra paskirstoma 10 kV įtampos tinklais.

2000 – 2005 metais Pasvalio rajone suvartotas elektros kiekis augo nuo 42 GWh iki 51 GWh. Pramonės ir jiems prilygintieji vartotojai rajone tuo laikotarpiu suvartojo apie 25 % viso rajone suvartoto elektros kiekio, gyventojai – apie 32%. Vienam gyventojui tuo laikotarpiu tenkantis elektros suvartojimas Pasvalio rajone (1,3MWh/gyv.·metus) buvo iki 36 % mažesnis nei Lietuvoje ir tai daugiausia lėmė palyginti mažas pramonės ir jai prilygintinų vartotojų bei kitų vartotojų (negamybinių įmonių, biudžetinių organizacijų ir kt.) kiekis ir jų elektros suvartojimas.

Elektros tiekimo įrenginių (transformatorinių pastočių) maksimalus apkrovimas 2005 metais buvo gerokai mažesnis nei pastočių pajėgumas, taigi esamos pastotės gali patikimai užtikrinti tiek esamų elektros vartotojų poreikius, tiek prie elektros tiekimo sistemos, nediegiant naujų pajėgumų pastotėse, galima prijungti naujų vartotojų.

6.3.4. Šilumos ūkis

Centralizuotai šiluma aprūpinama dalis Pasvalio miesto, Joniškėlio miestelio ir Vienkiemių, Paiešmenių, Narteikių ir Mikoliškio kaimų vartotojų, kurie sudaro apie 12 % visų Pasvalio rajono šilumos vartotojų. Likusieji vartotojai vartoja šilumą, pagamintą individualiuose šilumos gamybos įrenginiuose, daugiausia naudojančiuose medieną, gamtines dujas.

Didžiąją dalį centralizuotai tiekiamos šilumos Pasvalio rajone suvartoja gyventojai patalpų šildymui ir karšto vandens ruošimui. Bendras centralizuotai aprūpinimų šiluma gyvenamųjų pastatų šildomas plotas yra 130 tūkst. m², duomenų apie administracinių patalpų šildomus plotus neturima.

Pasvalio rajone AB „Panevėžio energija“ eksploatuoja septynias centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas, kurių bendra instaliuota galia 56,23 MW. Tačiau nei viena centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų katilinė pastaraisiais metais neveikė visu pajėgumu, taigi prie kiekvienos sistemos yra galimybė prijungti naujų vartotojų nediegiant naujų šilumos gamybos įrenginių ir tai padidintų esamų sistemų energinius ir ekonominius veiklos rodiklius, leistų sumažinti vietovių taršą kuro degimo produktais.

Pasvalio rajono centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose šilumos gamybai naudojamas įvairus kuras ir tai didina šilumos gamybos patikimumą ir mažina centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų priklausomybę nuo vieno kuro. Rajone centralizuotai šilumos gamybai suvartojamo kuro balanse didžiąją dalį užima gamtinės dujos, visos kitos kuro rūšys sudaro nežymią dalį. Medienos ir šiaudų, priskiriamų vietiniams ir atsinaujinantiems energijos ištekliais, dalis suvartojamo kuro balanse pastaraisiais metais augo, o anglies ir mazuto vartojimas mažėjo. Tokios suvartojamo kuro balanso kitimo tendencijos atitinka siektinas energetikos vystymo kryptis.

Pasvalio rajone esančiose centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose yra nemažas šilumos ir karšto vandens tiekimo technologinių nuostolių mažinimo potencialas, nes daugelis šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų yra nusidėvėję, jų vidutinis amžius yra 24 metai, technologiniai šilumos ir karšto vandens tiekimo nuostoliai vidutiniškai pastaraisiais metais sudarė apie 22 % ir toks rodiklis Lietuvos kontekste yra palyginti prastas.

Viena iš opiausių Pasvalio rajono šilumos vartotojų problemų yra žemas šilumos vartojimo efektyvumas – žema būstų kokybė (daug senų pastatų, dauguma pastatų yra mediniai) bei silpna pastatų priežiūra lemia didelius pastatų šilumos nuostolius. Šildymo sistemos ir vietinės katilinės yra nusidėvėjusios, trūksta individualaus reguliavimo ir individualios apskaitos įrangos. Teigiamas poslinkis yra tas, kad šiuo metu pradeda įsibėgėti biudžetinių įstaigų pastatų renovacija.

6.3.5. Dujų tiekimas

Pasvalio rajono teritorijoje nutiestas magistralinis dujotiekis į Latviją lemia didelę šio rajono dujotiekio tinklų reikšmę Lietuvos mastu. Rajone įrengta dujų apskaitos stotis, pagal Lietuvos teritorijos bendrąjį planą numatyta teritorija galimam Vaškų požeminės dujų saugyklos įrengimui.

Pasvalio rajono aprūpinimo gamtinėmis dujomis infrastruktūra yra pakankamai išplėtota – magistraliniu dujotiekiu dujos rajone tiekiamos iki Pasvalio ir Pajiešmenų dujų skirstymo stočių, iš kurių paskirstomos po Pasvalio miestą, Krinčino, Pušaloto, Daujėnų miestelius, Ustukių, Žilpamūšio, Puodžių, Kiemelių, Aukštikalnių, Ažuolynės, Raubonių, Mikoliškio, Lavėnų, Pajiešmenės, Žilpamūšio, Šunkiškio gyvenvietes.

Gamtinės dujos rajone yra tiekiamos gyventojams maisto ruošimui ir individualiam šildymui bei karšto buitinio vandens ruošimui, komunaliniams buitiniams vartotojams bei įmonėms. Gamtinių dujų vartojimas augo vidutiniškai 8 % kasmet 2002 – 2005 metų laikotarpiu ir tai daugiausia lėmė įmonėse suvartojamų gamtinių dujų kiekio augimas, nes Pasvalio rajono įmonėse (daugiausia energetikos ir pramonės) suvartojama apie 90% viso rajone suvartojamo gamtinių dujų kiekio.

6.3.6. Telekomunikacija ir ryšiai

Telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto) infrastruktūra Pasvalio rajone yra pakankamai išplėtota ir apima didžiąją dalį rajono teritorijos. Fiksotojo telefono linijų tinklas pasiekia visus didžiausius ir svarbiausius urbanistinius rajono centrus, o vietovėse, nutolusiose nuo kabelinių ryšių linijų, fiksuoto telefoninio ryšio paslauga prieinama per radijo tinklą. Judriosios telefonijos infrastruktūra yra gerai išplėtota ir beveik visoje Pasvalio rajono teritorijoje užtikrinamas patikimas ryšys. Tik nedidelėje Pasvalio rajono teritorijos dalyje – vietovėse, labiau nutolusiose nuo urbanistinių centrų – judriojo telefono ryšys gali būti nepastovus. Judriojo telefono ryšio paslaugas teikiančios įmonės tarpusavyje labai konkuruoja, todėl diegia vis modernesnes technologijas ir taip kelia telekomunikacinių paslaugų kokybę.

Prisijungimas prie interneto Pasvalio rajone galimas, naudojantis įvairiomis technologijomis: per komutuojamą ryšio liniją, naudojant modemą, skaitmeninės abonentinės linijos DSL technologija, GPRS technologija, EDGE technologija (Pasvalio mieste ir Joniškėlio miestelyje), bevielis internetas WiFi (Pasvalio mieste ir Ažuolpamūšės kaime), internetas kabelinės televizijos tinklais ir kt. Siekiant Lietuvoje skatinti visuomenės, besiremiančios žiniomis ir pažangiomis technologijomis, kūrimąsi, Pasvalio rajone buvo ar yra vykdomi viešų interneto prieigos taškų diegimo projektai: LITNET, Langelis į ateitį, Informacinės visuomenės plėtros komiteto projektai, Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plėtojimo tinklas RAIN.

Rajone šiuo metu yra 17 viešųjų interneto prieigos taškų, tačiau ateityje šių taškų tinklas turėtų būti plečiamas.

AB „Lietuvos paštas“ universaliąsias pašto paslaugas Pasvalio rajone teikia 19 pašto skyrių. Paštai Pasvalio rajone yra įrengti svarbesniuose urbanistiniuose centruose, paštų sklaida

apima visą Pasvalio rajoną (gyventojams iki artimiausio pašto tenka vykti ne daugiau kaip 15 kilometrų).

6.4. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos

Planavimo objektas yra Panevėžio apskrityje esanti Pasvalio rajono teritorija, kuri užima 1289 kv. km ploto. 2006 metais rajono teritorijoje gyveno 33,4 tūkst. gyventojų.

Pasvalio rajone saugomos teritorijos užima 1,96 % rajono ploto. Rajone yra Biržų regioninio parko dalis (1,45 tūkst. ha), penki valstybiniai gamtiniai draustiniai ir dešimt gamtos paveldo objektų. Biržų regioninio parko teritorija apima konservacines, apsaugines, rekreacines ir ūkines funkcines zonas. Valstybiniai rezervatai užima 43 % visų rajono saugomų teritorijų, t.y. 0,8 % viso rajono teritorijos. Rajone yra penki draustiniai: Guodžių geomorfologinis (0,48 ha), Pyvesos hidrografinis (458,6 ha), Lepšynės botaninis (206,6 ha), Žaliosios girios botaninis – zoologinis (0,49 ha), Pamūšių kraštovaizdžio (426,9 ha). Taip pat Pasvalio rajono teritorijoje yra ir 0,85 ha ploto Žaliosios girios biosferos poligonas.

Pasvalio rajono teritorijoje yra svarbios ir žymių rajono teritorijos dalį apima „Natura 2000“ buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai skirtos teritorijos.

Pasvalio rajono teritorijoje gausu kultūros paveldo vertybių.

Archeologijos paveldui priskiriama Papyvesių I ir II stovyklavietės, dauguma rajono piliakalnių, iš kurių išskirtinės svarbos yra Šimonių, Ažuolpamūšės, Klyklinų (Moliūnų), Saudogalos piliakalniai.

Pasvalio rajone yra 8 gyvenvietės, skirtos urbanistikos paveldui: Pasvalys, Vaškai, Daujėnai, Joniškėlis, Krinčinas, Pumpėnai, Pušalotas, Saločiai. Šiuo metu kultūros vertybės statusas suteiktas tik Pasvaliui ir Vaškams – Pasvalio miesto istorinis centras įtrauktas į senąją istorijos ir kultūros paminklų sąrašą. Vaškų miestelio svarbiausias istorinės urbanistinės struktūros elementas yra aikštė.

Architektūros paveldo kompleksus Pasvalio rajone sudaro dvarų sodybų, sakralinis ir siaurojo geležinkelio su stotimis ir kitais pastatais paveldas.

6.5. Su planu susijusios aplinkosaugos problemos ir tikslai

Pagrindinės aplinkosaugos problemos, susijusios su Pasvalio rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies tikslais ir planuojamomis ūkio šakomis yra:

- aplinkos oro tarša kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis;

- ☐ energijos ir energetinių išteklių, vandens išteklių neefektyvus naudojimas;
- ☐ paviršinių ir gruntinių vandenų tarša;
- ☐ dirvožemio tarša;
- ☐ grėsmė biologinės įvairovės išlikimui;
- ☐ grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui;
- ☐ grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui.

Rengiamo Pasvalio rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimais siekiama įgyvendinti tokius aplinkosaugos tikslus:

- ☐ mažinti aplinkos oro taršą kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis;
- ☐ mažinti atmosferos taršą šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, siekiant įgyvendinti Lietuvos kaip Europos Bendrijos narės įsipareigojimus dėl įtakos klimato kaitai švelninimo;
- ☐ užtikrinti efektyvų energijos ir energijos išteklių, vandens, vartojimą, skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;
- ☐ užtikrinti gamtinių paviršinių ir požeminių vandenų apsaugą;
- ☐ užtikrinti dirvožemio apsaugą;
- ☐ inžinerinės infrastruktūros plėtrą organizuoti taip, kad būtų saugojamas ir palaikomas kultūros ir gamtos paveldas (kraštovaizdis, biologinė įvairovė).

6.6. Galimos reikšmingos pasekmės

SPAV metu vertinamos vandentiekio ir vandenvalos, atliekų tvarkymo, elektros tiekimo, šilumos ūkio, dujų tiekimo bei telekomunikacijų ir ryšių infrastruktūros plėtros sprendimų galimos pasekmės. SPAV metu vertinami aplinkos komponentai, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai, yra:

- ☐ ekonominė aplinka (savivaldybės biudžetas, investicijų ir verslo sąlygos, ūkio raidos procesai ir pan.);
- ☐ socialinė aplinka (gyventojų užimtumas, migracija ir kt.);
- ☐ gamtinė aplinka ir kraštovaizdis (oro, vandens kokybė, ekosistemos, gyvūnų ir augalų rūšys, gamtinės buveinės);
- ☐ kultūros paveldas.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų galimas poveikis aplinkai vertinamas pateikiamas pasekmių lentelėje (6.1 lentelė). Lentelėje atskiri sprendimai vertinami taip:

- ☐ sprendimai turės teigiamą įtaką (žymima +);

- ❑ sprendimai turės neigiamą įtaką (žymima -);
- ❑ sprendimai neturės įtakos (žymima 0).

6.1 lentelė. Pasvalio rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikis aplinkos komponentams

Inžinerinės infrastruktūra	Sprendimų vertinimas	Komentarai
1	2	3
Poveikis ekonominei aplinkai		
Vandentieka ir vandenvala	+	Dalį sprendimų vandentiekos ir vandenvalos srityje įgyvendinimui reikalingų investicijų turės padengti Savivaldybės biudžetas, tačiau vandentvarkos projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę reikalingų lėšų dalį gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais. Be to, vandentiekos ir vandenvalos sistemų plėtra yra būtina, siekiant užtikrinti tinkamos kokybės gyvenamąją aplinką rajono gyventojams. Vandentiekos ir vandentvarkos sistemų plėtra ir atnaujinimas turės ilgalaikį teigiamą poveikį ekonominei aplinkai, nes bus sukurtos papildomos darbo vietos, mažės vandentvarkos ūkio eksploatacinės sąnaudos, bus efektyviau naudojami vandens ištekliai.
Atliekų tvarkymas	+	Dalį sprendimų atliekų tvarkymo srityje įgyvendinimui reikalingų investicijų turės padengti Savivaldybės biudžetas, tačiau šių projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę reikalingų lėšų dalį gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais. Be to, atliekų tvarkymo sistemos plėtra yra būtina, siekiant užtikrinti tinkamos kokybės gyvenamąją aplinką rajono gyventojams, mažiausią neigiamą poveikį gamtinės aplinkos komponentams. Atliekų tvarkymo sistemos plėtra turės ilgalaikį teigiamą poveikį ekonominei aplinkai, nes bus sukurtos papildomos darbo vietos, antrinių žaliavų rūšiavimas sudarys sąlygas rajone steigti antrinių žaliavų perdirbimo įmonėms.
Elektros tiekimas	+	Sprendimai elektros tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį ekonominei rajono aplinkai, nes bus racionaliau naudojama energija ir energijos ištekliai, dėl diegiamų elektros vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pas galutinius vartotojus mažės tų galutinių vartotojų išlaidos elektrai pirkti, bus sukurtos naujos darbo vietos naujai įrengiamose elektrinėse.
Šilumos ūkis	+	Sprendimai šilumos ūkio srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį ekonominei aplinkai, kadangi didėjant pastatų šilumos vartojimo efektyvumui, mažės gyventojų išlaidos patalpų šildymui ir karšto vandens ruošimui. Centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose mažėjant šilumos gamybos ir tiekimo nuostoliams, mažės šilumos gamybai naudojamo kuro poreikis ir eksploatacinės sistemų sąnaudos. Specialiojo šilumos ūkio plano rengimui bus reikalingos Savivaldybės biudžeto lėšos, tačiau toks planas yra būtinas siekiant užtikrinti pagrįstą konkurenciją dėl rajono šilumos vartotojų tarp šilumos ar kitų energijos išteklių tam.
Gamtinių dujų tiekimas	+	Sprendimai gamtinių dujų srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį ekonominei rajono aplinkai, kadangi gamtinių dujų infrastruktūros

Inžinerinės infrastruktūra	Sprendimų vertinimas	Komentarai
1	2	3
		plėtra rajone sudarys sąlygas palankesnei investicinei aplinkai (pramonės plėtrai, kitiems verslo subjektams) ir skatins viso rajono plėtrą. Įgyvendinant gamtinių dujų srities sprendimus, bus sukurtos naujos darbo vietos, gamtinių dujų vartojimas šilumos ir elektros gamybai lems didėjančią energijos vartojimo efektyvumą ir mažins vartotojų išlaidas energijai ir energijos ištekliais pirkti.
Telekomunikacijos ir ryšiai	+	Sprendimai telekomunikacijų ir ryšių srityje sudarys palankias ekonomines sąlygas plėstis telekomunikacijų paslaugų įmonių steigimuisi, skatins žinių ekonomikos visuomenės kūrimąsi, užtikrins, kad vartotojams telekomunikacijų ir ryšių paslaugos būtų teikiamos už konkurencingas kainas.
<u>Poveikis socialinei aplinkai</u>		
Vandentiekia ir vandenvala	+	Sprendimai vandentiekos ir vandenvalos srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį socialinei aplinkai, kadangi didės būstų aprūpinimas vandentiekos ir vandentvarkos paslaugomis, gerės paslaugų kokybė, bus užtikrintos gyventojų higienos, sveikos gyvenamosios aplinkos, komforto reikmės. Įgyvendinant bendrojo plano sprendimus bus užtikrintas minimalus poveikis gamtinei aplinkai, taigi ir netiesioginis neigiamas gamtinės aplinkos poveikis žmonėms (pvz., dėl užteršto dirvožemio ir pan.). Gaisrinio vandentiekio plėtra užtikrins mažesnę gaisrų sukeliama žalą. Vandentiekos ir vandenvalos įmonėse ir jas aptarnaujančiose įmonėse bus kuriamos naujos darbo vietos.
Atliekų tvarkymas	+	Sprendimai atliekų tvarkymo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį socialinei aplinkai, kadangi didės būstų aprūpinimas atliekų tvarkymo paslaugomis, gerės paslaugų kokybė, bus užtikrintos gyventojų higienos, sveikos gyvenamosios aplinkos, komforto reikmės. Įgyvendinant bendrojo plano sprendimus bus užtikrintas minimalus poveikis gamtinei aplinkai, taigi ir netiesioginis neigiamas gamtinės aplinkos poveikis žmonėms (pvz., dėl užteršto dirvožemio ir pan.). Galimai įsisteigsiančiose atliekų perdirbimo įmonėse, taip pat atliekų tvarkymo ir jas aptarnaujančiose įmonėse bus kuriamos naujos darbo vietos.
Elektros tiekimas	+	Sprendimai elektros tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gyventojų socialinei aplinkai, kadangi padidės būstų aprūpinimo elektra paslaugų prieinamumas, patikimumas, kokybė. Dėl diegiamų elektros vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pas galutinius vartotojus mažės tų galutinių vartotojų išlaidos elektrai pirkti. Elektros tiekimo ir gamybos objektų statybai, modernizavimui, eksploatavimui, administravimui ir kitiems tikslams bus sukurtos naujos darbo vietos.
Šilumos ūkis	+	Sprendimai šilumos ūkio srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gyventojų socialinei aplinkai, kadangi bus sudarytos sąlygos kilti būsto kokybei ir mažėti gyventojų išlaidoms šilumai dėl šilumos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, efektyvios pastatų šildymo ir karšto vandens ruošimo įrangos. Moderni įranga užtikrins norminių mikroklimato parametrų patalpose palaikymą, bus užtikrintos gyventojų higienos, sveikos gyvenamosios aplinkos,

Inžinerinės infrastruktūra	Sprendimų vertinimas	Komentarai
1	2	3
		komforto reikmės. Mažėjantys šilumos gamybos ir tiekimo nuostoliai centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose lems mažesnę šilumos kainą vartotojams. Šilumos ūkio objektų statybai, modernizavimui, eksploatavimui, administravimui ir kitiems tikslams bus sukurtos naujos darbo vietos.
Gamtinių dujų tiekimas	+	Sprendimai gamtinių dujų tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gyventojų socialinei aplinkai, kadangi gamtinių dujų vartojimas šilumos ir elektros gamybai lems didėjančią energijos vartojimo efektyvumą ir mažins vartotojų išlaidas energijai ir energijos ištekliams pirkti. Mažesnė oro tarša iš gamtines dujas deginančių katilų lems oro kokybės gerėjimą. Gamtinių dujų infrastruktūros plėtra rajone sudarys sąlygas palankesnei pramonės ir kitų verslo subjektų plėtrai, taigi bus sukurtos naujos darbo vietos.
Telekomunikacijos ir ryšiai	+	Sprendimai telekomunikacijų ir ryšių srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gyventojų socialinei aplinkai, kadangi būstuose bus prieinamas vis didesnis telekomunikacijų ir ryšių paslaugų spektras, gerės ryšių paslaugų kokybė, bus skatinamas žinių visuomenės kūrimasis.
<u>Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui</u>		
Vandentiekia ir vandenvala	+	Sprendimai vandentiekos ir vandenvalos srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, kadangi siūloma esamos įrangos rekonstrukcija, naujų modernių įrenginių statyba užtikrins minimalų neigiamą poveikį aplinkos komponentams: paviršinio vandens kokybei, dirvožemiui, biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Tačiau didelių vandentiekos ir vandenvalos objektų (vandenviečių, nuotekų valymo įrenginių) statyba gali turėti neigiamą poveikį kraštovaizdžiui, ypač reljefui, dirvožemiui. Tačiau šis poveikis bus minimalus ar jo iš vis gali nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję dulktumas, automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.), tačiau ilgalaikis poveikis yra teigiamas.
Atliekų tvarkymas	+	Sprendimai atliekų tvarkymo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, kadangi tinkama atliekų tvarkymo sistema, deramas pavojingų, toksiškų atliekų tvarkymas, sąvartynų rekultyvavimas užtikrins minimalų neigiamą poveikį aplinkos komponentams: orui, paviršinio vandens kokybei, dirvožemiui, biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Naujų objektų statyba gali turėti neigiamą poveikį kraštovaizdžiui, ypač reljefui, dirvožemiui. Tačiau šis poveikis bus minimalus ar jo iš vis gali nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję dulktumas,

Inžinerinės infrastruktūra	Sprendimų vertinimas	Komentarai
1	2	3
		automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.), taip pat diegiant naują atliekų tvarkymo sistemą, pereinamuoju laikotarpiu galimas nelegalus atliekų šalinimas, tačiau aplinka turi būti valoma nuo atliekų ir tvarkoma. Tačiau ilgalaikis poveikis yra teigiamas.
Elektros tiekimas	+	Sprendimai elektros tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, kadangi diegiamos efektyvaus elektros vartojimo priemonės, didinamas elektros tiekimo efektyvumas, skatinama elektros gamyba iš atsinaujinančių energijos išteklių sudarys sąlygas mažesniai iškastinio kuro poreikiui, kurį deginant teršiami gamtinės aplinkos komponentai: oras, paviršinis vanduo, dirvožemis, kyla grėsmė biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėjęs dulkių kiekis, automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.). Planuojant naujas elektrines (ypač hidroelektrines, vėjo jėgaines) galimas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, tačiau šis poveikis bus minimalus ar jo gali iš vis nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras (planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą ir kt.).
Šilumos ūkis	+	Sprendimai šilumos ūkio srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį ypač aplinkos oro kokybei, kadangi didėjant pastatų šilumos vartojimo efektyvumui, vis didesnę dalį vartotojų aprūpinant iš centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų, mažėjant šilumos tiekimo nuostoliams tinkluose mažės šilumos gamybai naudojamo kuro poreikis rajone ir todėl mažės poveikis aplinkos komponentams: orui, paviršiniam vandeniui, dirvožemiui, mažės grėsmė biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui infrastruktūros objektų statybos metu (padidėjęs dulkių kiekis, automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.), tačiau ilgalaikis poveikis yra teigiamas.
Gamtinių dujų tiekimas	-	Sprendimai gamtinių dujų srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį ypač aplinkos oro kokybei, kadangi didėjant gamtinių dujų naudojimui vietinėse katilinėse, mažės neigiamas poveikis aplinkos komponentams: orui, paviršinio vandens kokybei, dirvožemiui, biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Naujų objektų statybos sprendimai gali turėti didesnę neigiamą ilgalaikį poveikį kraštovaizdžiui, lyginant su tuo atveju, jei tie objektai nebūtų statomi. Tačiau gamtinių dujų tiekimo infrastruktūros objektai planuojami atsižvelgiant į saugotinos aplinkos ir saugotino kraštovaizdžio teritorijas. Be to, neigiamas poveikis bus minimalus ar jo gali iš vis nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras. Taip pat galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu padidėjęs dulkių kiekis, padidėjęs automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).

Inžinerinės infrastruktūra	Sprendimų vertinimas	Komentarai
1	2	3
Telekomunikacijos ir ryšiai	-	Sprendimai telekomunikacijų ir ryšių srityje gali turėti didesnę neigiamą ilgalaikį poveikį kraštovaizdžiui, lyginant su tuo atveju, jei šie objektai nebūtų statomi. Tačiau šie objektai planuojami atsižvelgiant į saugotino kraštovaizdžio teritorijas. Neigiamas poveikis bus minimalus ar jo gali iš vis nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras.
<u>Poveikis kultūros paveldo objektų apsaugai</u>		
Vandentieka ir vandenvala	+	Sprendimai vandentiekos ir vandentvarkos srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi bus sudarytos sąlygos objektus aprūpinti inžinerine vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo įranga ir taip šiuose objektuose bus palankiau plėtoti turizmą. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).
Atliekų tvarkymas	+	Sprendimai atliekų tvarkymo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi objektai bus aptarnaujami atliekų šalinimo sistemos ir taip bus sutvarkyta objektų vizualinė aplinka, kultūros paveldo objektai bus palankesni turizmo plėtrai. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).
Elektros tiekimasis	+	Sprendimai elektros tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi bus sudarytos sąlygos objektus aprūpinti elektros, apšvietimo infrastruktūra ir taip šiuose objektuose bus palankiau plėtoti turizmą. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).
Šilumos ūkis	+	Sprendimai šilumos ūkio srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi bus sudarytos sąlygos aplinkos oro taršai mažėti ir dėl to mažės neigiama įtaka kultūros paveldo objektams (mažės erozijos tempas, dulkėtumas). Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).
Gamtinių dujų tiekimasis	+	Sprendimai gamtinių dujų tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi bus sudarytos sąlygos aplinkos oro taršai mažėti ir dėl to mažės neigiama įtaka kultūros paveldo objektams (mažės erozijos tempas, dulkėtumas). Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).
Telekomunikacijos ir ryšiai	+	Sprendimai telekomunikacijų ir ryšių srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo objektams, kadangi bus sudarytos sąlygos objektus aprūpinti ryšių paslaugomis ir taip šiuose objektuose bus palankiau plėtoti turizmą. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).

Suvestinis sprendinių poveikio vertinimas pateikiamas priede.

6.7. Priemonės reikšmingos pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Atlikus Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikio aplinkai vertinimą, nustatyta, kad sprendimai turės teigiamą poveikį aplinkai. Neigiamas poveikis yra nereikšmingas, trumpalaikis ir gali būti dar labiau sumažintas tokiomis priemonėmis:

- ❑ geriausių prieinamų technologijų taikymas, diegiant naujus infrastruktūros objektus ar atliekant esamų objektų modernizavimą;
- ❑ laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų su aplinkosauga susijusių reikalavimų ir procedūrų – sanitarinių apsaugos zonų nustatymo reikalavimų ir tvarkymo režimų, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų, specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, stebėsenos (monitoringo) taisyklių ir pan.;
- ❑ teritorijas planuojamiems infrastruktūros objektams, kurie numatyti netoli saugotinių teritorijų, parinkti specialiojo ar detaliojo planavimo metu tikslesniu masteliu.

6.8. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje inžinerinės infrastruktūros plėtra gali vykti pagal dvi alternatyvas:

1. Nereguliuojama (neplanuojama) infrastruktūros plėtra. Tuo atveju, jei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai nebūtų įgyvendinami, vyktų nereguliuojama ar menkai reguliuojama infrastruktūros plėtra.
2. Reguluojama plėtra, kai Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje įgyvendinamos bendrajame plane suformuluotos inžinerinės infrastruktūros vystymo koncepcijos nuostatos. Ši alternatyva užtikrintų sistemingą rajono infrastruktūros vystymą palaipsniui prioritetų tvarka įgyvendinant bendrojo plano sprendimus.

Bendrajame plane numatomos reguliuojamos infrastruktūros plėtos kryptys pateiktos 6.2 lentelėje.

6.2 lentelė. Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendimai

Sritis	Infrastruktūros plėtros kryptys
1	2
Vandentieka ir vandenvala	• užtikrinti, kad iki 2015 metų 95 % rajono gyventojų būtų aprūpinami viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis; • renovuoti ir plėsti esamas vandentiekio ir nuotekų šalinimo sistemas, diegti naujas centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemas didžiausiose gyvenvietėse; • užtikrinti, kad vandenvietėse išgaunamo ir vartotojams tiekiamo vandens kokybė atitiktų higienos normų keliamus reikalavimus; • įrengti naujus ar renovuoti esamus nuotekų valymo įrenginius; • plėtoti gaisrinio vandentiekio sistemą; • plėtoti lietaus nuotekų sistemą miestuose ir didesnėse gyvenvietėse.
Atliekų tvarkymas	• plėtoti centralizuotą atliekų surinkimo sistemą nedidelėse gyvenvietėse ir kaimuose; • užtikrinti, kad iki 2010 metų atliekų surinkimo sistema būtų prieinama ne mažiau kaip 85 % rajono gyventojų ir įmonių; • užtikrinti atskirų rūšiuotų atliekų (statybos ir griovimo, pavojingų, medicininių, elektros ir elektroninės įrangos ir kt.) surinkimą; • skatinti gyventojus rūšiuoti atliekas; • uždarytus ir rekultivuoti sąvartynus, kai pradės veikti bendras Panevėžio regiono sąvartynas.
Elektros tiekimas	• išlaikyti esamą elektros tiekimo Pasvalio rajonui schemą; • rekonstruoti nusidėvėjusius elektros tinklus, didinti elektros tiekimo efektyvumą; • naujai užstatomose teritorijose elektros tinklus, kai techniškai pagrįsta, kloti po žeme. Rekonstruojant esamus orinius tinklus, ypač urbanizuotose teritorijose, įvertinti galimybę tinklus pakloti po žeme; • skatinti efektyvų elektros vartojimą; rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones; • esamose centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose išnagrinėti galimybes įrengti kogeneracinius įrenginius; • įrengti nedidelės galios hidroelektrines; • rezervuoti teritoriją 110 kV elektros tiekimo linijai iš Panevėžio į Pasvalį ir 110/10kV įtampos transformatorinei pastotei Vaškuose.
Šilumos ūkis	• išlaikyti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas rajone; • aprūpinimo šiluma infrastruktūros plėtrai reglamentuoti parengti rajono šilumos ūkio specialųjį planą; • renovuoti nusidėvėjusius šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklus, naikinti karšto vandens tiekimo tinklus karšto vandens ruošimą perkeltiant į pastatų šilumos punktus; • centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose didinti šilumos gamybos efektyvumą, užtikrinti kuro degimo produktų išvalymą iki norminių reikalavimų, užtikrinti modernių ir efektyvių technologijų – atsinaujinančių energijos išteklių ir atliekinės šilumos naudojimo, kogeneracijos – taikymą. • didinti šilumos vartojimo efektyvumą pastatuose.
Gamtinių dujų tiekimas	• plėsti gamtinių dujų infrastruktūrą, dujotiekį atvesti į Joniškėlio miestelį; • rezervuoti teritoriją magistralinio dujotiekio atšakai į Joniškėlio dujų skirstymo stotį ir Joniškėlio dujų skirstymo stočias; • rezervuoti teritoriją Vaškų požeminei dujų saugykklai;

Sritis	Infrastruktūros plėtros kryptys
1	2
	• saugiam ir patikimam gamtinių dujų tiekimui ties esamais ir planuojamais dujotiekio tinklais ir įrenginiais išlaikyti apsaugos zonas ir tų zonų tvarkymo režimus.
Telekomunikacijos ir ryšiai	• užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūros plėtrą; • sudaryti sąlygas plačiajuosčio interneto infrastruktūros plėtrai pagal vykdomą projektą „RAIN“ ir kitus projektus; • plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą.

Urbanistinė rajono struktūra ir jos vystymas daro didelę įtaką investicijų į inžinerinės infrastruktūros plėtrą efektyvumui. Urbanistinė decentralizuotos koncentracijos alternatyva, lyginant su urbanistine „status quo“ alternatyva, inžinerinės infrastruktūros plėtojimo požiūriu yra palankesnė, nes kompaktiškas vartotojų išsidėstymas ir tankus teritorijų užstatymas sudaro sąlygas teikti tos pačios kokybės komunalines paslaugas mažesnėmis sąnaudomis.

6.9. Vertinimo sunkumai

Atliekant Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendinių poveikio aplinkai vertinimą naudotasi šio bendrojo plano esamosios būklės analizės išvadomis ir inžinerinės infrastruktūros koncepcija. Problema, su kuria buvo susidurta tiek atliekant SPAV, tiek rengiant esamosios būklės analizę, yra statistinių duomenų apie esamus inžinerinės infrastruktūros objektus, ypač vandentvarkos ir vandenvalos įrenginius, taip pat grafinės medžiagos, trūkumas. Be to, surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto poveikio aplinkai vertinimo kokybei ir rezultatams.

6.10. Numatomos stebėsenos priemonės

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikio aplinkai stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal LR aplinkos monitoringo įstatyme (Žin., 1997, Nr.112-2824) ir atitinkamuose poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Atliekant inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimo stebėseną, turi būti skatinamas duomenų apie besikeičiančią būklę rinkimas ir kaupimas, nes tai padėtų ateityje išvengti duomenų trūkumo problemos, su kuria buvo susidurta rengiant Pasvalio rajono savivaldybės bendrąjį planą. Šio bendrojo plano metu parengta geoinformacinė sistema galėtų

būti pagrindas inžinerinės infrastruktūros objektų rajone duomenų bazei, kurią periodiškai reikėtų atnaujinti.

6.11. Santrauka

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano, rengiamo Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2005 m. sausio 19 d. sprendimu Nr. T-21 „Dėl Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano rengimo“, inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimų pagrindiniai tikslai yra plėtoti ir tobulinti rajono urbanistinės sistemos aprūpinimą inžinerine infrastruktūra, numatyti priemonės gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti, suformuoti principines nuostatas teritorijų apsaugai nuo pavojingų technogeninių procesų, numatyti priemonės, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą, rezervuoti teritorijas techninei infrastruktūrai plėtoti, derinti valstybės, apskrities ir jos savivaldybių interesus inžinerinės infrastruktūros srityje, perkelti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, rengiamo Panevėžio apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius į Pasvalio rajono teritorijos bendrąjį planą.

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai suderinti su aukštesnio lygmens teritorijų planavimo ir strateginiais dokumentais, tokiais kaip Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr.110-4852), rengiamas Panevėžio apskrities teritorijos bendrasis planas, Pasvalio rajono plėtros iki 2014 metų strateginis planas (patvirtintas 2005 m. sausio 19 d. Pasvalio rajono savivaldybės sprendimu Nr. T1-12), Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Valstybinė aplinkos apsaugos strategija (Žin., 1996, Nr. 103-2347), Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029), Nacionalinė energetikos strategija (Žin., 2007, Nr. 11-430), Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija (Žin., 2005, Nr. 8-245), Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas (Žin., 2002, Nr. 40-1499), Lietuvos Respublikos sveikatos programa (Žin., 1998, Nr. 6-1842), Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros strategija (Žin., 2001, Nr. 66-2148) ir kt.

Planavimo objektas yra Panevėžio apskrityje esančio Pasvalio rajono savivaldybės teritorija, kurios plotas 1289 kv. km ir kurioje 2006 metais gyveno 33,4 tūkst. gyventojų. Pasvalio rajone saugomos teritorijos užima 1,96 % rajono ploto. Rajone yra Biržų regioninio parko dalis (1,45 tūkst. ha), penki valstybiniai gamtiniai draustiniai ir dešimt gamtos paveldo objektų. Tarp valstybės saugomų gamtos paminklų Pasvalio rajone yra Petraičių, Skalių kalnas, Baltasis šaltinis, Žalasis šaltinis, Gedučių, Girniūnų, Moliūnų, Ramoninės, Sakarnių, Žadeikonų ašuolai.

Pasvalio rajono teritorijoje yra „Natura 2000“ buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai skirtos teritorijos: 33,9 tūkst. ha ploto Žalioji giria lūšių apsaugai ir 207 ha ploto Lepšinės miškas plačialapių ir mišrių miškų apsaugai. Juodųjų gandrų, vapsvaėdžių, žvirblinių pelėdų apsaugai svarbi teritorija yra Žaliosios girios biosferos poligonas.

Pasvalio rajono teritorijoje gausu kultūros paveldo vertybių. 2007m. rugpjūčio 01 d. duomenimis Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje yra 350 registruotų kultūros paveldo objektų, iš jų 13 paskelbti Lietuvos Respublikos kultūros paminklais..

Pasvalio rajono teritorijos aprūpinimo inžinerine infrastruktūra esamoji būklė detalai aprašyta Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano esamosios būklės analizės ataskaitoje. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau SPAV) dokumente pateikiama esamosios būklės analizės santrauka.

Vandentieka ir vandenvala. 72 % Pasvalio rajono gyventojų naudoja centralizuotai tiekiamą vandenį, 37 % - privačių šachtinių šulinių vandenį, likusieji – artezinių gręžinių ir kitų šaltinių vandenį. Centralizuoto vandentiekio infrastruktūra yra pakankamai išplėtotas visuose Pasvalio rajono miestuose bei didesnėse gyvenvietėse, tačiau vandentiekio sistemose eksploatuojami seni nusidėvėję vamzdiniai, nėra vandens gerinimo įrenginių ir tai lemia nepakankamos kokybės geriamąjį vandenį vartotojams. Šachtinių šulinių vandens kokybė dažnai riboja tokio vandens naudojimą gėrimui – vandeniui būdingas didelis nitratų kiekis, kietumas, mikrobiologinis užterštumas, užterštumas sunkiaisiais metalais.

Centralizuoto nuotekų surinkimo sistema aptarnauja palyginti nedidelę dalį rajono vartotojų – pavyzdžiui, Pasvalio mieste tik 65 % gyventojų yra prijungti prie centralizuoto nuotekų surinkimo tinklų, kituose miesteliuose nuotekų sistemos aptarnaujamų vartotojų dalis yra dar mažesnė. Centralizuoto nuotekų surinkimo sistemose dauguma nuotekų valymo įrenginių ir tinklų yra fiziškai ir morališkai nusidėvėję, juose nuotekos ne visuomet yra išvalomos iki nuotekų tvarkymo reglamente bei ES direktyvose nustatytų reikalavimų. Lietaus nuotekų sistema yra tik Pasvalio mieste.

Centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūrą Pasvalio rajone būtina žymiai plėsti, siekiant rajono vartotojus aprūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir nuotekų tvarkymo paslaugomis.

Atliekų tvarkymas. Pasvalio rajonas įeina į bendrą Panevėžio apskrities atliekų tvarkymo sistemą. Rajono miestuose centralizuota atliekų surinkimo sistema naudojasi apie 80 % gyventojų, kaimuose sistemos aptarnaujamų gyventojų dalis dar mažesnė ir tesiekia 60 %. Pirminis atliekų rūšiavimas rajone tik po truputį išsibėgėja, tačiau antrinių žaliavų surinkimo veiklą riboja tai, kad didžioji dalis surūšiuotų atliekų saugomos, nes Panevėžio apskrityje nėra didelių antrinių žaliavų perdirbimo įmonių. Didžiagabaričių atliekų surinkimo, kompostavimo,

statybinių, pavojingų ir medicininių atliekų surinkimo aikštelių Pasvalio mieste šiuo metu dar nėra. Didžiagabaričių atliekų aikštelę planuojama įrengti artimiausiu metu. Pasvalio rajone yra 8 sąvartynai – Jurgėliškės, Liukpetrių, Kelmučių, Miežiūnų, Deveitonių, Dičiūnų, Kubiliūnų, Vaškų. Kai pradės veikti naujas Panevėžio apskrities sąvartynas, visi Pasvalio rajono sąvartynai turės būti uždaryti ir tinkamai rekultivuoti.

Elektros tiekimas. Pasvalio rajonas aprūpinamo elektra sistema yra gerai išplėtotą ir gali efektyviai ir patikimai aprūpinti viso rajono vartotojus. Elektros vartojimas rajone pastaraisiais metais auga, tačiau vienam gyventojui tenkantis elektros suvartojimas Pasvalio rajone (1,3MWh/[gyv.·metus]) buvo iki 36 % mažesnis nei Lietuvoje. Elektros įrenginių maksimalus apkrovimas 2005 metais buvo gerokai mažesnis nei pajėgumas, taigi esamos pastotės gali patikimai užtikrinti tiek esamų elektros vartotojų poreikius, tiek prie elektros tiekimo sistemos, nediegiant naujų pajėgumų pastotėse, galima prijungti naujų vartotojų.

Šilumos ūkis. Pasvalio rajone iš septynių centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų aprūpinama dalis Pasvalio miesto, Joniškėlio miestelio ir Vienkiemių, Paiešmenių, Narteikių ir Mikoliškio kaimų vartotojų, kurie sudaro apie 12 % visų Pasvalio rajono šilumos vartotojų. Likusieji vartotojai vartoja šilumą, pagamintą individualiuose šilumos gamybos įrenginiuose, daugiausia naudojančiuose medieną, gamtines dujas.

Viena iš opiausių Pasvalio rajono šilumos vartotojų problemų yra žemas šilumos vartojimo efektyvumas – žema būstų kokybė (daug senų pastatų, dauguma pastatų yra mediniai), silpna pastatų priežiūra, nusidėvėjusios šildymo sistemos ir vietinės katilinės, individualaus reguliavimo trūkumas lemia didelius pastatų šilumos nuostolius.

Dujų tiekimas. Pasvalio rajono teritorijoje nutiestas magistralinis dujotiekis į Latviją lemia didelę šio rajono dujotiekio tinklų reikšmę Lietuvos mastu. Rajone įrengta dujų apskaitos stotis, pagal Lietuvos teritorijos bendrąjį planą numatyta teritorija galimam Vaškų požeminės dujų saugyklos įrengimui. Rajono aprūpinimo gamtinėmis dujomis infrastruktūra yra pakankamai išplėtotą.

Telekomunikacija ir ryšiai. Fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūra Pasvalio rajone yra pakankamai išplėtotą ir apima didžiąją dalį rajono teritorijos. Fiksuotojo telefono linijų tinklas pasiekia visus didžiausius ir svarbiausius urbanistinius rajono centrus, o vietovėse, nutolusiose nuo kabelinių ryšių linijų, fiksuoto telefoninio ryšio paslauga prieinama per radijo tinklą. Judriosios telefonijos infrastruktūra yra gerai išplėtotą ir beveik visoje Pasvalio rajono teritorijoje užtikrinamas patikimas ryšys.

Prisijungimas prie interneto rajone galimas, naudojantis įvairiomis technologijomis.. Rajone šiuo metu yra 17 viešųjų interneto prieigos taškų, tačiau ateityje šių taškų tinklas turėtų būti plečiamas.

AB „Lietuvos paštas“ universaliąsias pašto paslaugas Pasvalio rajone teikia 19 pašto skyrių. Paštai Pasvalio rajone yra įrengti svarbesniuose urbanistiniuose centruose, paštų sklaida apima visą Pasvalio rajoną.

Su rengiamo Pasvalio rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimais susijusios aplinkosaugos problemos yra aplinkos oro tarša kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, energijos ir energijos išteklių, vandens išteklių neefektyvus naudojimas, paviršinių ir gruntinių vandenų tarša, dirvožemio tarša, grėsmė biologinės įvairovės išlikimui, grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui ir grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui. Šių problemų sprendimas ir yra rengiamo bendrojo plano aplinkosaugos tikslas.

Galimas reikšmingas bendrojo plano sprendimų poveikis aplinkai įvertinamas šio SPAV metu, kuris atliktas remiantis SPAV apimties nustatymo dokumentu. Vertinamos vandentiekio ir vandenvalos, atliekų tvarkymo, elektros tiekimo, šilumos ūkio, dujų tiekimo bei telekomunikacijų ir ryšių infrastruktūros plėtros sprendimų galimos pasekmės. Vertinimas atliktas pasekmių lentelėje. Galimas bendrojo plano sprendimų neigiamas poveikis aplinkai vertinamas tokiais aspektais: ekonominiu, socialiniu, gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, kultūros paveldui.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį **ekonominiai aplinkai**, kadangi dėl infrastruktūros sistemų plėtros ir atnaujinimo bus sukurtos papildomos darbo vietos, mažės sistemų eksploatacinės sąnaudos, bus efektyviau naudojami pirminiai ištekliai, mažės vartotojų išlaidos energijai ir energijos ištekliais, bus sukurta palankesnė aplinka investicijoms, bus skatinamas žinių ekonomikos ir visuomenės kūrimasis. Vandentiekis, vandenvalos, atliekų tvarkymo, šilumos ūkio sprendimams įgyvendinti bus reikalingos lėšos iš Savivaldybės biudžeto, tačiau projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę reikalingų lėšų dalį gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais. Be to, infrastruktūros sistemų plėtra yra būtina, siekiant užtikrinti tinkamos kokybės gyvenamąją aplinką rajono gyventojams.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį **socialinei aplinkai**, kadangi didės būstų aprūpinimas komunalinėmis paslaugomis, gerės paslaugų patikimumas ir kokybė, kils būstų vertė, bus užtikrintos gyventojų higienos, sveikos gyvenamosios aplinkos, komforto reikmės, mažės gyventojų išlaidos energijai. Įgyvendinant bendrojo plano sprendimus bus užtikrintas minimalus poveikis gamtinei aplinkai, taigi ir netiesioginis neigiamas gamtinės aplinkos poveikis žmonėms (pvz., dėl užteršto dirvožemio ir pan.). Komunalinių paslaugų įmonėse ir jas aptarnaujančiose įmonėse bus kuriamos naujos darbo vietos.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį *gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui*, kadangi siūloma esamos įrangos rekonstrukcija, naujų modernių įrenginių statyba užtikrins minimalų neigiamą poveikį aplinkos komponentams: paviršinio vandens kokybei, dirvožemiui, biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai. Gamtinės aplinkos komponentų išsaugojimas sudarys sąlygas ir kraštovaizdžio išsaugojimui. Naujų objektų statyba gali turėti neigiamą poveikį kraštovaizdžiui, ypač reljefui, dirvožemiui, tačiau šis poveikis bus minimalus ar jo iš vis gali nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję dulketumas, automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.), tačiau ilgalaikis poveikis yra teigiamas.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį *kultūros paveldo objektų apsaugai*, kadangi bus sudarytos sąlygos kultūros objektus aprūpinti inžinerine įranga, bus sutvarkyta objektų vizualinė aplinka, bus sudarytos sąlygos aplinkos oro taršai mažėti ir dėl to mažės neigiama įtaka kultūros paveldo objektams (mažės erozijos tempas, dulketumas). Taip šiuose objektuose bus palankiau plėtoti turizmą. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėję automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nagrinėjamos dvi inžinerinės infrastruktūros plėtros alternatyvos:

- 1) nereguliuojama (neplanuojama) infrastruktūros plėtra (jei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai nebūtų įgyvendinami);
- 2) reguliuojama plėtra (ši alternatyva užtikrintų sistemingą rajono infrastruktūros plėtrą palaipsniui prioritetų tvarka įgyvendinant bendrojo plano sprendimus ir užtikrinant mažiausią neigiamą poveikį aplinkai).

Problema, su kuria buvo susidurta atliekant SPAV, yra statistinių duomenų apie esamus inžinerinės infrastruktūros objektus, ypač vandentvarkos ir vandenvalos įrenginius, trūkumas. Taip pat surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto SPAV kokybei ir rezultatams.

Pasvalio rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikio aplinkai stebėseną (monitoringas) turi būti vykdomas pagal LR aplinkos monitoringo įstatyme (Žin., 1997, Nr.112-2824) ir atitinkamuose poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Atliekant inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimo stebėseną, turi būti skatinamas duomenų apie besikeičiančią būklę rinkimas ir kaupimas, nes tai padės ateityje išvengti duomenų trūkumo problemas.

PRIEDAS „Suvestinis plano įgyvendinimo pasekmių reikšmingumo aplinkai vertinimas“

Žemiau pateikiamas Pasvalio rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijos įgyvendinimo tikėtinos reikšmingos trumpalaikės, ilgalaikės teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui, kraštovaizdžiui. Pasekmių vertinimui priimti tokie žymėjimai:

- + tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės,
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės,
- +/- tikėtinos tiek teigiamos tiek neigiamos pasekmės,
- 0 nenumatoma reikšmingų pasekmių,
- ? nepakanka informacijos.

Urbanistinės, socialinės - ekonominės koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas

ŽKoncepcijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	Galimos reikšmingos pasekmės aplinkos komponentams								Alternatyvos vertinimo komentaras
		Bioįvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Žmonės ir jų sveikatingumas	Vanduo ir dirvožemis	Oras	Klimatas	Materialusis turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ekonominės (urbanistinės) plėtros ašies formavimo galimos alternatyvos	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Skatinama gyvenamoji statyba, ekonominės ir socialinės infrastruktūros plėtra, formuojama visų plėtros centrų ir pcentrių sąveika bei ryšiai. Neurbanizuotose teritorijose teikiamas prioritetasis turizmo ir rekreacijos paslaugoms, gamtos ir kultūros paveldo apsaugai, amatams ir žuvininkystei.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	+	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	0	0	+	+	0	0	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	+	+	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	+	

Urbanistinės, socialinės - ekonominės koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Kaimo plėtros ašies formavimo galimos alternatyvos	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Kaimo plėtros centrų įjungimas į vientisą regiono gyvenviečių sistemą, siekiant išvengti kaimiškų vietovių nykimo. Neurbanizuotose teritorijose teikiamas prioritetas turizmo ir rekreacijos paslaugoms, gamtos ir kultūros paveldo apsaugai, amatams ir žuvininkystei
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	+	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	0	0	+	+	0	0	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	+	+	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	+/-	+	+/-	+	+/-	0	0	+	
Pramonės skatinimo galimos alternatyvos	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Siūlomas pramonės dekoncentracijos principas padės išvengti pramonės potencialo susitelkimo vienoje palyginti nedidelėje rajono teritorijoje. Toks sprendimas suteiks kitoms teritorijoms papildomų galimybių gerinti ekonominę bei socialinę aplinką
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	+	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	+/-	0	0	+	0	0	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	+/-	+	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	0	+	0	0	0	+	
Verslo infrastruktūros plėtojimas	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Sukurta palanki aplinka smulkiam, vidutiniam verslui prisidės prie mažesniųjų rajono centrų ekonominės - socialinės aplinkos gerinimo, istorinio kraštovaizdžio išsaugojimo.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	0	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	Sinergetinis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	

Urbanistinės, socialinės - ekonominės koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Turizmo ašių formavimo galimos alternatyvos	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Jų paskirtis jungianti tarpusavyje plėtotinus turizmo paslaugų centrus, kurortus ir kitas rekreacines teritorijas. Tokiu būdu didinamos galimybės turistams lengvai pasiekti reikalingą turizmo paslaugų centrą ar kurortą jiems priimtinausia transporto priemone, stiprinama reikšmingiausių kultūros paveldo objektų ir jų sankaujų visuomeninė reikšmė bei galimybės sutelkti resursus juos pritaikant lankymui.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	0	
	Sinergetinis	+/-	0	+	0	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	+/-	0	+	0	0	0	0	+/-	
Turizmo paslaugų centrų plėtojimas	Trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	Svarbu rajono teritorijoje išskirti gyvenvietes, kurių aplinką ir apylinkių rekreacinius išteklius būtų galima pritaikyti poilsiui ir turizmui, atitinkamos infrastruktūros plėtojimui, paslaugoms, informacijos apie kultūros vertybes sklaidai.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	+	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	0	0	+	+	0	0	0	0	
	Sinergetinis	0	0	+	+	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
Rekreacinių išteklių naudojimo arealų išskyrimo galimos alternatyvos	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Šiose teritorijose siūloma plėtoti poilsio ir turizmo infrastruktūrą, pramogų ir laisvalaikio paslaugas. Išteklių eksploatavimo intensyvumas priklauso nuo teritorijose esamų saugomų teritorijų, kraštovaizdžio bei gamtos išteklių vertingumo.
	Vidutinio laikotarpio	0	+	0	+	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	0	0	0	0	
	Sinergetinis	0	+	0	+	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	0	0	0	0	

Pasvalio rajono susisiekimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas

Konceptijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	SPAV vertinimo komponentai								Alternatyvos vertinimo komentaras Alternatyvos pasirinkimo komponentas
		Bioįvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenė ir sveikatingumas	Vanduo ir dirvožemis	Orui	Klimatui	Materialinis turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
SUSISIEKIMO SISTEMOS SPAV										
Via Baltica transporto koridoriaus dangos stiprinimas ir aptarnavimo/logistikos centrų kūrimas;	Trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	-	Įgyvendinus alternatyvą pavyks išlaikyti transporto infrastruktūros kokybinį lygmenį (mažesnė tarša ir laiko sąnaudos), pritraukti privačių investicijų, plėsti paslaugų ir aptarnavimo sektorių/infrastruktūrą. Kultūros vertybių išsaugojimui palanki vertingų Pasvalio rajono dvarų sodybų lokalizacija šalia Via Baltica magistralės. Ateityje galima tikėtis pritraukti daugiau turistų, o svarbiausia bus pasiektas vienas iš pagrindinių tikslų – aptarnaujami tranzitiniai srautai, sukurtos papildomos darbo vietos. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	0	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	+	0	+	+	+	+	0	+	
	Sinergetinis	+	0	0	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Pasvalio rajono susisiekimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Pasvalio rajono kelių tarp svarbiausių a ir b kategorijos gyvenviečių rekonstrukcija, Pasvalio miesto aplinkkelių sistemos užbaigimas;	Trumpalaikis	-	0	0	+	+	+	0	0	Esamos infrastruktūros rekonstrukcija mažina kliuvinių skaičių kelyje (tuo pačiu stabdymų-greitėjimų skaičių) ir galų gale mažina aplinkos taršą. Iš vienos pusės kelių rekonstrukcija mažina dulketumą, išmetamųjų teršalų kiekį ir triukšmą gyvenamosiose teritorijose, avaringumą ir laiko nuostolius, tačiau ilgalaikiu požiūriu generuoja papildomus automobilių srautus. Miestų aplinkkeliai mažina jau minėtus poveikius aplinkai miesto (tankiai apgyvendintose) teritorijose. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	+/-	0	0	+	+	+	0	+	
	Ilgalaikis	+/-	0	0	+/-	+/-	+/-	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	0	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pagerinus rajoninio kelio Nr. 3101 Pasvalys-Vabalninkas techninius parametrus ir pakėlus jo reikšmę iki krašto kelio reikšmės užtikrinti geresnį tiesioginį Pasvalio rajono ryšį su Kupiškio;	Trumpalaikis	-	0	0	+/-	+/-	+/-	0	0	Esamos infrastruktūros rekonstrukcija užtikrinant naują kokybę nukreips dalį transporto srautų nuo Via Baltica, tikėtina, kad bendri kelionės ilgiai sumažės. Atitinkamai bus mažesnis ir poveikis aplinkai. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	+/-	0	0	+	+	+	0	+	
	Ilgalaikis	+/-	0	0	+	+	+	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	0	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Pasvalio rajono susisiekimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Pasvalio rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą a, b ir c kategorijos gyvenviečių sujungimui;	Trumpalaikis	-	0	+	+	+	+	0	0	Žvyruotų kelių rekonstrukcija mažina dulketumą, išmetamųjų teršalų kiekį ir triukšmą gyvenamosiose teritorijose, avaringumą ir laiko nuostolius, tačiau ilgalaikiu požiūriu generuoja papildomus automobilių srautus. Susisiekimo infrastruktūra užtikrina visų svarbiausių paslaugų/poreikių prieinamumą vietos gyventojams (sveikatos, socialinės priežiūros, mokslo, būsto ir kt.), susieja kaimynines bendruomenes tarpusavyje, užtikrina tinkamą resursų naudojimą ir aplinkos apsaugą, tinkamą gyvenamąją aplinką, gerina kultūros paveldo objektų pasiekiamumą ir pritaikymo turizmui galimybes. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	+/-	0	+	+	+	+	0	+	
	Ilgalaikis	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+	
	Sinergetinis	+/-	0	+	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
Eismo saugumo priemonių diegimas avaringiausiuose ruožuose;	Trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	Eismo saugumo priemonių diegimas yra lokali priemonė turinti įtakos gventojų sveikatingumui ir sveikatos apsaugai. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	+	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	
	Sinergetinis	0	0	0	+	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Pasvalio rajono susisiekimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Viešojo transporto infrastruktūros plėtra ir riedmenų atnaujinimas;	Trumpalaikis	+	0	+	+	+	+	0	0	Viešasis transportas atlikdamas socialinę funkciją sudaro ir tam tikrą konkurenciją lengvajam automobiliui. Konkurencingumas priklauso nuo viešojo transporto kokybės: pasiekiamumo, patogumo, infrastruktūros išvystymo ir pan. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	+	0	+	+	+	+	0	+	
	Ilgalaikis	+	0	+	+	+/-	+/-	0	+	
	Sinergetinis	+	0	+	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
Miestų susisiekimo sistemų gerinimas: Pasvalio miesto centrinės dalies gatvių rekonstrukcija, Joniškėlio miesto gatvių rekonstrukcija, pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir tiesimas, pėsčiųjų tiltų statyba, gatvių apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra;	Trumpalaikis	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	+	Miestų susisiekimo infrastruktūros gerinimas įtakoja tiek globalius (nacionalinius) tiek lokalius procesus. Susisiekimo infrastruktūra užtikrina visų svarbiausių paslaugų/poreikių prieinamumą miesto gyventojams (sveikatos, socialinės priežiūros, mokslo, būsto ir kt.), susieja kaimynines bendruomenes tarpusavyje, užtikrina tinkamą resursų naudojimą ir aplinkos apsaugą, tinkamą gyvenamąją aplinką. Miesto susisiekimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra sukuria tam tikrą kritinę masę, kuri tolimesnėje ateityje inicijuoja kitų sektorių plėtrą. Atitinkamai prognozuojama, kad ekonominiams aspektams (konkurencingumas investicijų srutai, verslumas, vartotojai ir namų ūkiai, makroekonominiai aspektai) nustatyti uždaviniai turės teigiamos įtakos. Poveikis urbanistikos paveldo vertingųjų savybių išsaugojimui priklauso nuo projektų atitikimo paveldosaugos reikalavimams. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	+	+	+	0	+	
	Ilgalaikis	0	0	+/-	+	+	+	0	+	
	Sinergetinis	0	0	0	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Pasvalio rajono susisiekimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, siekiant didinti kelionių dviračiais ir pėsčiomis procentinę dalį urbanizuotose teritorijose.	Trumpalaikis	0	0	+	+	+	+	0	0	Bevariklio transporto infrastruktūra plėtra skatina žmones naudotis darnesne transporto rūšimi. Didinamos galimybės lankyti kultūros paveldo objektus. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	+	+	+	0	0	
	Ilgalaikis	0	0	+	+	+	+	0	0	
	Sinergetinis	0	0	+	+	+	+	0	0	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
Rail Baltica trasa Pasvalio rajone	Trumpalaikis	-	-	-	+/-	-	?	0	+	Rail Baltica turės didelės teigiamos įtakos rajono ekonominei būklei, tačiau trumpalaikiu ir vidutiniu požiūriu - gali neigiamai gali įtakoti žemėnaudą. Geležinkelių transportas yra vienas iš saugiausių ir mažiausiai aplinką teršiančių žemės transporto rūšių. Turizmo plėtros požiūriu vienas perspektyviausių saugomų statinių kompleksų – Siaurasis geležinkelis, šalia kurio išsidėstę ir kiti vertingi kultūros paveldo objektai. Pasirenkama alternatyva
	Vidutinio laikotarpio	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+/-	0	+	
	Ilgalaikis	+	+/-	+	+	+	+	0	+	
	Sinergetinis	+	+/-	+/-	+	+	+	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Pasvalio rajono inžinerinės infrastruktūros koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas

Koncepcijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris-tika	Galimos reikšmingos pasekmės aplinkos komponentams							Alternatyvos vertinimo komentaras. Alternatyvos pasirinkimo komentaras
		Biojvairovei ir ekotinklui	Gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui	Kultūros paveldui	Žmonėms ir jų sveikatingumui	Vandeniui ir dirvožemiui	Orui	Klimatui	Materialiniam turtui

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA										
Teritoriškai prioritetizuotos plėtos alternatyva (bendrajame plane siūloma alternatyva)	Trumpalaikis	0	–	0	0	0	0	0	0	Aplinkos poveikio požiūriu abi nagrinėjamos inžinerinės plėtos alternatyvos yra labai panašios, nes inžinerinės infrastruktūros inžinerinės infrastruktūros plėtra vyktų tiek esant bendrajam planui, tiek neįgyvendinus plano sprendinių. Bendrojo plano alternatyvos lemia inžinerinės infrastruktūros planavimo teritorinį aspektą, visų pirma prioritetų įgyvendinamiems projektams teikimą teritoriniu požiūriu. Tokiu būdu siūloma pirmiausia inžinerinę infrastruktūrą plėsti tankiausiai apgyvendintose teritorijose, atsižvelgiant į esamą ir planuojamą urbanizacijos atskirose teritorijose lygį. Siūlomos alternatyvos įgyvendinimas turės teigimas ilgalaikes pasekmes dėl efektyvesnio energijos ir energijos išteklių naudojimo, plėtojamo nuotekų surinkimo ir išvalymo, atliekų tvarkymo. Planinga plėtra lems prioritetinį plėtos pobūdį, t.y. pirmiausia bus įgyvendinami projektai, darantys didžiausią teigiamą įtaką aplinkai. Teritoriškai neprioritetizuotos plėtos alternatyvos atveju atsiranda didesnio neigiamo poveikio aplinkai grėsmė dėl galimo inžinerinių sistemų dubliavimo, netinkamo įrenginių našumo parinkimo, nepagrįsto sistemų centralizavimo laipsnio parinkimo. Abiejų alternatyvų atveju infrastruktūros objektų statybos metu galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui.
	Vidutinio laikotarpio	0	+/-	0	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	0	+	+	+	+	0	
	Sinergetinis	+/-	+/-	0	+	+	+	+	0	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	0	+	+	+	+	0	
Teritoriškai neprioritetizuotos plėtos alternatyva	Trumpalaikis	0	–	0	0	0	0	0	0	
	Vidutinio laikotarpio	0	+/-	0	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	
	Sinergetinis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	0	

Pasvalio rajono žemės naudojimo koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ŽEMĖS NAUDOJIMAS										
I alternatyva , siūloma bendrojo plano sprendiniuose – perspektyvių gyvenviečių plėtra ir specializuota bei teritoriškai diferencijuota žemės ūkio veikla	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	0	0	0	Sprendiniai leis optimizuoti teritorijų, naudotinų žemės ūkio veiklai, miškų ūkio veiklai ir kitai paskirčiai išdėstymą, derinant urbanistinės plėtros poreikius, vertingų žemės ūkio naudmenų ir miškų išsaugojimo bei gamtinio karkaso formavimo reikalavimus. Statybų reglamentų nustatymas leis suformuoti perspektyvių gyvenamųjų vietovių sistemą ir planingai išdėstyti gyvenamosios, rekreacinės ir kitos paskirties pastatų statybą kaimo vietovėje. Rekomenduojamos žemės ir miškų ūkio veiklos nustatymas leis nustatyti sąlygas žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimui ir reguliuoti konkurencingų ūkių formavimą, žemės ūkio specializaciją bei ūkinės veiklos intensyvumą.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	0	+	0	0	+	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	+	0	0	+	
	Sinergetinis	+	+	0	+	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	+	+	0	?	0	0	0	0	
II alternatyva – esamos diferencijuotos plėtros tendencijos	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	0	0	+	Racionalių, konkurencingų ūkių žemėnaudų formavimasis vyks nesistemiškai. Žemės savininkams siekiant gauti naudos iš žemės panaudojimo statyboms ir miško įveisimui, žymiau sumažės vertingų nusausintų žemių plotai. Dėl didesnio apleistų žemių ploto blogės kraštovaizdžio savybės. Išliks daugiau vieniškių ir smulkių kaimų, neužtikrinant jų gyventojų tinkamo aptarnavimo. Išliks daugiau natūralių žemės naudmenų plotų.
	Vidutinio laikotarpio	+	-	0	0	+	0	0	+/-	
	Ilgalaikis	+	-	0	0	+/-	0	0	+/-	
	Sinergetinis	+	?	0	0	?	0	0	?	
	Kaupiamasis	+	?	0	0	?	0	0	?	

Pasvalio rajono gamtinio karkaso apsaugos koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
GAMTINIS KARKASAS										
1. Gamtinio karkaso lokalizavimo ir formavimo.	Trumpalaikis	+	+	0	+	+	+	0	0	Pasirenkama ši, gamtinio karkaso lokalizacijos ir reglamentavimo visuose planavimo projektuose alternatyva. Kitos alternatyvos nėra.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+	
2. Ekotinklo formavimo.	Trumpalaikis	+	+	0	+	+	+	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, jai kitos alternatyvos nėra, nes reikia prisijungti prie ES direktyvose numatyto ekologinio tinklo vystymo.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	+	+	+	+	0	
	Ilgalaikis	+	+	?	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	0	
	Kaupiamasis	+	+	?	+	+	+	+	+	
3. Būtinų apsaugos režimų įgyvendinimo bei tvarkymo ir apsaugos reglamentų laikymosi gamtinio karkaso bei ekologinio tinklo teritorijose.	Trumpalaikis	+	+	0	+	+	+	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, nes ji numatyta saugomu teritorijų įstatyme ir gamtinio karkaso nuostatose. Ji nurodo gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo (naudojimo ir apsaugos) kryptis
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	+	+	+	+	0	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	?	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	?	
	Kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	?	

Pasvalio rajono gamtinio karkaso apsaugos koncepcijos įgyvendinimo pasekmių vertinimas - tęsinys

4. Miškingumo didinimo labiausiai nukurdintoje gamtinio karkaso (Linkuvos kalvagūbrio) zonoje.	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	+	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, nes ji didina gamtinio karkaso dalių ir jų atliekamų funkcijų kokybę ir garantuoja ekologinį aplinkos stabilumą.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	0	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	
5. Gamtinio karkaso teikiamų reglamentų nesilaikymo aktyvaus paviršinio karsto raiškos zonoje	Trumpalaikis	0	-	0	-	-	-	-	-	Ši alternatyva prieštarauja gamtinio karkaso nuostatomis ir perspektyvoje gali turėti reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkos komponentų kokybei, žmonių sveikatingumui ir materialiniam turtui.
	Vidutinio laikotarpio	0	-	-	-	-	-	-	-	
	Ilgalaikis	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Sinergetinis	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Kaupiamasis	-	-	-	-	-	-	-	-	
6. Miškingumo didinimo aktyvaus paviršinio karsto raiškos zonoje	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	+	0	0	Pasirenkama ši alternatyva. Ji papildo ir didina gamtinio karkaso ir ekologinio tinklo dalių natūralumą ir mažina paviršinio karsto raišką.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+	
7. Išlikusių gamtinių kraštovaizdžio elementų apsaugos problemiškoje urbanizuoto vystymo teritorijų sankirtose su gamtinio karkaso dalimis.	Trumpalaikis	0	+	0	+	+	+	+	+	Pasirenkama ši vienintelė alternatyva. Ji itin svarbi reikšmingo poveikio arealuose, kur prisideda prie palankių gyvenimo sąlygų formavimo.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+	
8. Žaliosios girios biosferos poligono apsaugos režimo nestiprinimo	Trumpalaikis	0	+/-	0	0	0	0	0	0	Ši alternatyva prieštarauja ES direktyvoms.
	Vidutinio laikotarpio	-	+/-	0	-	-	-	-	-	
	Ilgalaikis	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Sinergetinis	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Kaupiamasis	-	-	-	-	-	-	-	-	